

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

Sosiaali- ja terveysalan ylempi ammattikorkeakoulututkinto

Terveyden edistämisen koulutusohjelma

Virpi Jonsson

VALOKUVAUSMENETELMÄN KÄYTTÖ HENKILÖKOHTAISISSA VAL-
MENTAMISISSA TYÖPAJANUORTEN VOIMAANTUMISISSA

Opinnäytetyö 2011

TIIVISTELMÄ

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

Terveysten edistämisen koulutusohjelma

JONSSON VIRPI

Valokuvausmenetelmän käyttö henkilökohtaisessa valmentamisessa työpajanuorten voimaantumisen

Opinnäytetyö

80 sivua + 14 liitesivua

Työn ohjaaja

Yliopettaja Marja-Leena Kauronen

Huhtikuu 2011

Avainsanat

työpaja, elämäntyyli, valokuvaus, voimaantuminen ja kaksisilmukainen oppiminen

Tutkimuksen lähtökohtana on nuorten lisääntynyt työttömyys ja jääminen koulutuksen ulkopuolelle. Nuorten työpajatoiminta on yksi menetelmä nuorisotyöttömyyden ehkäisemiseksi ja elämäntyylin vahvistamiseksi.

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää Kotkan - Haminan seudun koulutuskuntayhtymän, Rannikkopajojen pajatoimintaan osallistuvien nuorten kokemuksia valokuvausmenetelmästä ja kuvaamisen voimaannuttamisen kokemuksista sekä kehittää uusi työmenetelmä pajalle.

Valokuvausprosessiin osallistui kolmesta (N=13) vapaaehtoisesta pajanuorta. Kaksi kuukautta kestävä prosessi sisälsi neljä kuvauskertaa, aloitustapaamisen ja kuvien katselutilaisuuden kahdessa eri ryhmässä. Valokuvausprosessin lopputapahtumaksi järjestettiin kaikille avoin valokuvausnäyttely. Tutkimuksen lähestymistapa oli sekä kvantitatiivinen että kvalitatiivinen. Tutkimusmenetelminä käytettiin kolmea menetelmää, jotka olivat työpajaohjaajalle tehty haastattelu, työpajaohjaajan päiväkirjamerkinnot sekä nuorille suunnattu sähköinen kysely, johon kaikki prosessiin osallistuneet nuoret vastasivat. Kvantitatiivinen aineisto käsiteltiin deduktiivisesti eli teorialähtöisesti Webropol-järjestelmän avulla. Tutkimuksen kvalitatiivinen aineisto on analysoitu deduktiivis-induktiivisesti eli teoria-aineistona.

Tutkimuksen kyselytulos osoitti, että suurin osa nuorista piti voimaannuttavaa valokuvausprosessia melko tai erittäin hyvänä. Nuoret tiesivät, mitä halusivat. He ottivat vastuuta itsestään sekä muista ryhmän jäsenistä. Nuorten näkemys itsestä muuttui valokuvien avulla, he tekivät matkan itseensä ja löysivät sisäisen voimansa. Yhteinen henki, arvot sekä yhteinen tapa toimia löydettiin yhdessä valokuvausretkien aikana. Nuoret kokivat onnistumista ja itseluottamus kehittyi. Valokuvausprosessi oli nuorille tärkeä, koska heitä arvostettiin, heitä haluttiin kuvata ja heidän kuvansa ikuistettiin. Nuoret uskalsivat heittäytyä ja ylittää rajansa kuvauksissa. Ohjaajan ja nuorten kokemukset sekä valokuvat todentavat, että nuoret tunsivat voimaantumisen kokemuksia.

Tutkimuksessa käy ilmi, että voimaannuttavaa valokuvausprosessia voidaan käyttää uutena innovatiivisena menetelmänä nuorten työpajatoiminnassa. Tutkimuksen tuloksena on tehty koonti ohjaajan käyttämistä työmenetelmistä. Menetelmää tullaan jatkossakin käyttämään Rannikkopajoilla. Jatkotutkimusta voisi tehdä työttömien aikuisten keskuudessa ja menetelmän kehittämistä interventioon liittyen.

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	7
2	SYRJÄYTYMINEN JA TYÖTTÖMYYS	8
	2.1 Työttömyys	8
	2.2 Elämänhallinta	13
	2.3 Elämänkulku	14
3	NUORTEN TYÖPAJATOIMINTA	15
	3.1 Työ- ja yksilövalmennus	15
	3.2 Sosiaaliset taidot	18
	3.3 Pajan vaikuttavuus	19
4	VOIMAANTUMINEN	21
	4.1 Voimaantumisen kokemus	21
	4.2 Voimaantumisprosessi	21
	4.3 Voimaantumista luokittelevat osaprosessit	23
	4.3.1 Henkilökohtaiset päämäärät	24
	4.3.2 Omiin kykyihin liittyvät uskomukset	24
	4.3.3 Kontekstiuskomukset	25
	4.3.4 Emootiot	25
5	OPPIMISEN MENETELMÄT	26
	5.1 Yksi- ja kaksisilmukkainen oppiminen	26
	5.1.1 Arvot	27
	5.1.2 Asenteet	27
	5.2 Voimaannuttava valokuva -menetelmä	28
6	TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TUTKIMUSKYSYMYKSET	29
7	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	31
	7.1 Tutkimuksen menetelmälliset lähtökohdat	31
	7.2 Kohderyhmän valinta	33
	7.3 Tutkimuksen interventio, aineiston keruun suunnittelu	34

7.4	Tutkimuksen kulku	37
7.5	Aineiston analysointi	39
8	TUTKIMUSTULOKSET	41
8.1	Osallistujien valinta	42
8.2	Tutkimusaineiston muodostaminen	44
8.3	Taustatiedot	46
8.4	Oppimisen menetelmät	46
8.4.1	Oppimisympäristö kaksisilmukkaisessa oppimisessa	47
8.4.2	Vuorovaikutus ja dialogi	47
8.4.3	Virheiden ja häiriöiden korjaaminen	49
8.4.4	Valokuvaus voimaantumisen kokemuksena	49
8.4.5	Valokuvausmenetelmän soveltuvuus nuorille	50
8.4.6	Ohjaajan omat kokemukset ja onnistumiset	51
8.4.7	Yhteenvedo valokuvausmenetelmän käytöstä	52
8.5	Nuorten voimaantumisen kokemukset	54
8.5.1	Henkilökohtaiset päämäärät	54
8.5.2	Kykyuskomukset	55
8.5.3	Kontekstiuskomukset	57
8.5.4	Emootiot	58
8.5.5	Kyselyn yhteenvedo voimaantumisen kokemuksesta	60
9	POHDINTA	61
9.1	Tutkimustulosten tarkastelu	61
9.1.1	Valokuvaus oppimismenetelmänä	62
9.1.2	Nuorten voimaantumisen kokemus	63
9.2	Tutkimuksen luotettavuus ja eettiset kysymykset	66
9.3	Johtopäätökset	72
9.3.1	Keskeiset tulokset	72
9.3.2	Kehittämissuhteet	74
9.3.3	Jatkotutkimusaiheet	75
9.3.4	Lopuksi	75
	LÄHTEET	77

LIITTEET

Liite 1. Teoreettinen viitekehys, voimaannuttava pajatoimintaprosessi

Liite 2. Aiempia aiheita käsitteleviä kotimaisia tutkimuksia

Liite 3. Haastattelun aineisto

Liite 4. Kyselylomakkeen aineisto

Liite 5. Kyselylomakkeen saate

Liite 6. Lehtiartikkeli

Liite 7. Posterit Voima-hankkeesta

1 JOHDANTO

Koska nuorten syrjäytymisen kustannukset ovat yhteiskunnalle mittavat, nuorten koulutuksen ulkopuolelle jäämistä ja työstä syrjäytymistä tulisi kaikin tavoin ehkäistä. Jos syrjäytyminen kestää koko odotettavissa olevan työiän, noin neljäkymmentä vuotta, on yhdestä syrjäytyneestä nuoresta aiheutuva nykyarvoksi (vuosi 2007) laskettu kansantulonmenetys noin 700 000 euroa. Julkisen talouden vastaava menetys on noin 400 000 euroa. (Valtiontalouden laskelmat, valtiontalouden tarkastusvirasto 146/2007.) Valtiontalouden laskelmien perusteella on arvioitu, että syrjäytymisen vuosikustannus nuorta kohden on noin 27 500 euroa (1 100 000 € jaettuna 40 vuodelle = 27 500 €/henkilö/vuosi).

Työ- ja elinkeinoministeriö asetti vuoden 2009 alussa työryhmän selvittämään nuorten miesten työelämään kiinnittymiseen liittyviä ongelmia ja niiden ratkaisumahdollisuuksia julkisen työvoimapalvelun avulla. Kymenlaakson ammattikorkeakoulun alueellinen *Voi hyvin nuori* -yhteishanke on tällä hetkellä ajankohtainen ja kohdistuu toimenpiteisiin Kymenlaakson nuorten aikuisten elämänhallinnan parantamiseksi. Nuorten työttömyys on lisääntynyt rajusti, ja etenkin valtakunnallisesti nuoret miehet ovat jääneet työttömäksi. Kotkan-Haminan alueella nuorten työttömyys on lisääntynyt huomattavasti, ja sen vaikutukset tulevat näkymään alueellamme nuorten pitkäaikais-työttömyytenä. Valtakunnallisissa pajaseminaareissa etsitään jatkuvasti menetelmiä pajatoiminnan vaikuttavuuden kehittämiseksi. Nuorten työpajojen menetelmät auttavat alueen työttömyysongelman ja syrjäytymisen ehkäisemisessä sekä elämänhallinnan lisäämisessä ja ovat Kymenlaakson ammattikorkeakoulun *Voi hyvin nuori* -hankkeen tavoitteita.

Terveyden edistämisessä on tärkeää, että puututaan mahdollisimman varhain toimintakyvyyn ja ehkäistään sen vajauksen syntymistä. Varhainen puuttuminen edellyttää erilaisten ehkäisevien toimintamuotojen lisäämistä. (Terveyden edistämisen laatusuositus 2006, 65.) Nuoret tarvitsevat heti työttömyyden alussa henkilökohtaista palvelua, tilanteeseensa paneutumista, tietoa, neuvontaa ja motivointia sekä ennen kaikkea toimenpiteitä, joiden avulla he pääsisivät parantamaan osaamistaan ja valmentautumaan tulevaan työelämään. Tässä tutkimuksessa todennetaan alueen nuorten työpajatoiminnassa olevien nuorten arjenhallinnan, *voimaantumisen* vaikutukset selviytyä työpajatoiminnan työssäoppimisjaksosta kohti työelämää ja/tai koulutukseen.

Tutkimus selvittää, miten pajatoimintaan osallistuvat nuoret kokevat valokuvausmenetelmän ja kuvaamisen voimaantumisen kokemuksena. Voimauttavan valokuvan menetelmän on kehittänyt Miina Savolainen, jonka valokuvausprojektin kokemuksia on hyödynnetty tässä tutkimuksessa. Tarkoituksena on myös kehittää innovatiivinen työmenetelmä, joka toimii työpajoilla nuoren elämänsä vahvistamisen apuna voimaantumisen viitekehityksessä.

2 SYRJÄYTYMINEN JA TYÖTTÖMYYS

2.1 Työttömyys

Jyrkämä (1986, 40) jakaa syrjäytymisen viiteen ulottuvuuteen: *koulutukseen, työmarkkinalliseen, sosiaaliseen, vallankäytölliseen ja normatiiviseen syrjäytyneisyyteen*.

Kaikki ulottuvuudet ovat tiiviisti sidoksissa toisiinsa ja yksittäisten asioiden tarkastelu irrallaan ei ole relevanttia. Huono koulutustaso on lähtökohtana nuoren syrjäytymiselle. Työmarkkinat rajautuvat, sosiaalinen ympäristö reagoi kielteisesti ja vallankäyttö itseä koskevaan tilanteeseen sekä ympäröivään yhteiskuntaan vähenee. Syrjäytyneelle tai syrjäytymisvaarassa olevalle nuorelle työyhteiskunnan odotukset aiheuttavat paineita, ja tilanne aiheuttaa itseleimaamista ja identiteettiongelmia, jotka taas vaikeuttavat sekä sosiaalisten suhteiden luomista että ylläpitämistä. Myös yhteiskunnan jäsenyys ja nuoren asema vallankäyttäjänä kyseenalaistuu.

Eurostatin mukaan Suomen työttömyysaste on hyvin lähellä euromaiden keskiarvoa. Toukokuussa 2009 euromaiden keskimääräinen työttömyysaste oli 9,5 %. Suomen työttömyys on hyvin lähellä Yhdysvaltain työttömyyttä, joka oli toukokuussa 2009 9,4 %. (Euroopan unionin portaalit, Eurostatin tilastot)

Suomessa nuorisotyöttömyys on EU-maiden korkeimpia, tilanne on ongelmallisimman nuorilla miehillä. Huhtikuussa 2009 työttömyysaste 15 - 24-vuotiailla miehillä oli 25,8 %, samanikäisillä naisilla luku oli 23,7 %. (Työllisyys ja työttömyys, Tilastokeskus 2009.)

Suomessa taloudellinen taantuma on aiheuttanut nuorten työttömyyden lisääntymistä. Nuorisotyöttömyys on noussut hälyyttävän korkeisiin lukuihin, kesäkuussa 2009 15 - 24-vuotiaita työttömiä oli työ- ja elinkeinoministeriön mukaan 40 000. Muutaman vuoden aikana työttömyystilanne on kohentunut jonkin verran Suomessa. Vuoden

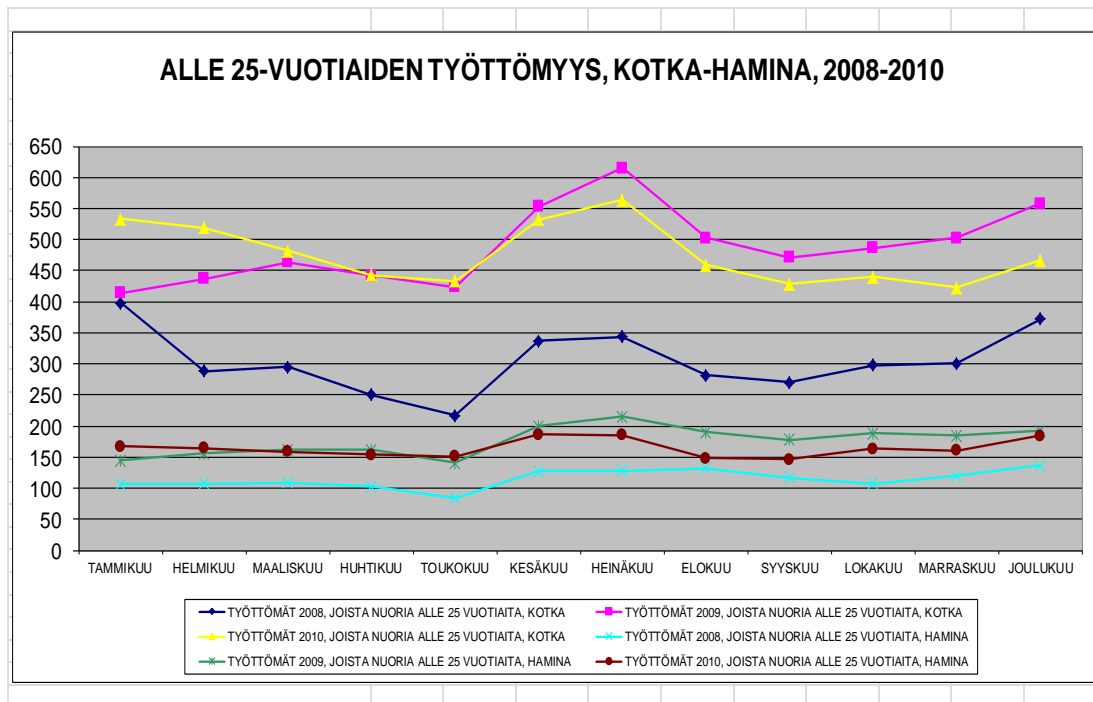
2009 syyskuun lopussa alle 25-vuotiaita työttömiä työnhakijoita oli 34 000, mikä on kuitenkin 13 700 enemmän kuin edellisen vuoden syyskuussa. 15 - 24-vuotiaiden nuorten työttömyysaste oli vuoden 2009 syyskuussa 16,5 %, eli edellisen vuoden syyskuuhun verrattuna 3,9 prosenttiyksikköä suurempi. (Työllisyys ja työttömyys, Tilastokeskus 2009.)

Kaakkois-Suomen TE-keskuksen työllisyyskatsauksessa työttömyys on edelleen kasvusuunnassa. Työttömiä oli Kotkan-Haminan alueella syyskuun 2009 lopulla runsas 30 % ja koko Kaakkois-Suomessa 41 % enemmän kuin vuosi sitten. Kaakkois-Suomessa oli syyskuun lopussa työttömänä olevia työnhakijoita 18 507 henkeä, joista miehiä lähes 59 %. (Työllisyyskatsaus-Kaakkois-Suomi, Kaakkois-Suomen ELY.)

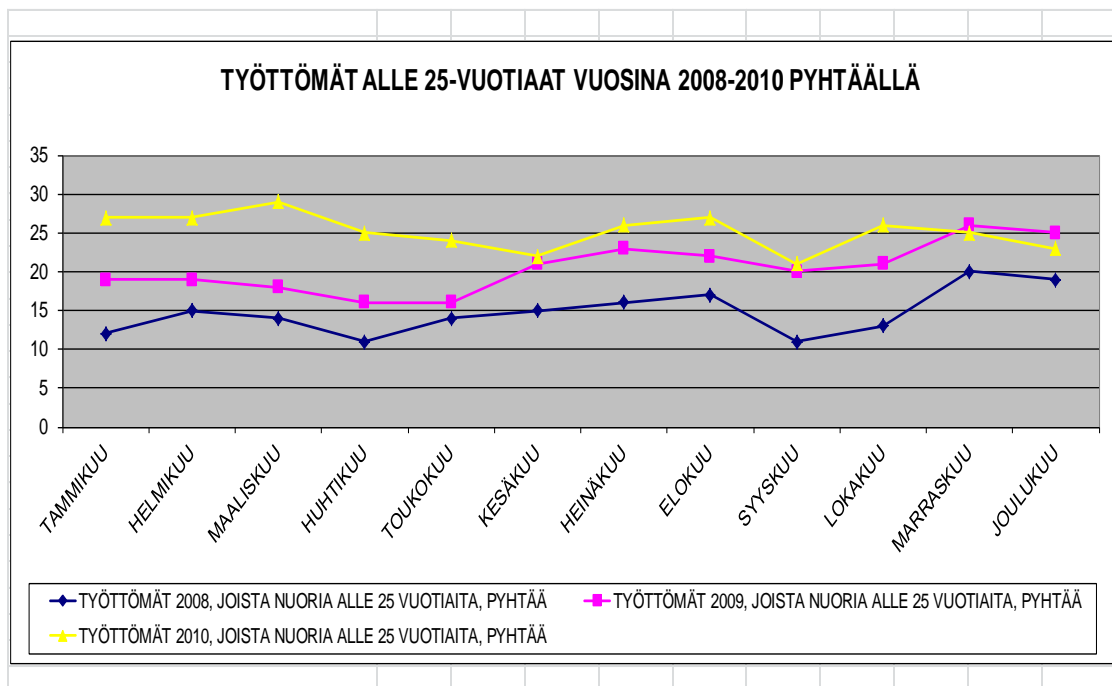
Avautuvien työtehtävien vähentyminen ja työttömyyden yleinen kasvu on vaikeuttanut nuoren työtilannetta työmarkkinoilla Kaakkois-Suomessa. Nuorten työttömyys on lisääntynyt kokonaistyöttömyyttä jyrkemmin. Syyskuussa 2009 alle 25-vuotiaita nuoria oli työttömänä 2 682, lähes 60 % enemmän kuin vuotta aiemmin. Työttömistä enemmistö on miehiä. Kaakkois-Suomen työllisyyskatsauksessa todetaan, että miesvaltaisuutta selittää se, että työttömyys koettelee tällä hetkellä pahimmin miesvaltaisia ammattialoja. Teollisuustyön sekä rakennustoiminnan ammattiryhmissä työttömien määrä on vuoden aikana lisääntynyt yli kolmanneksella. Myös lomautukset kohdistuvat miesvaltaisille toimialoille. (Työllisyyskatsaus-Kaakkois-Suomi, Kaakkois-Suomen ELY.)

Koko Kaakkois-Suomen alueiden vertailussa Kymenlaaksossa on kuitenkin enemmän nuoria työttömiä kuin Etelä-Karjalan alueella. Kotkan-Haminan seudulla alle 25-vuotiaita työttömiä nuoria on joulukuun 2009 tilaston mukaan 805 ja 2010 joulukuussa 688. Työ- ja elinkeinoministeriön työnvälityksen lokakuusta 2007 lokakuuhun 2009 keräämien tietojen perusteella työttömien nuorten työnhakijoiden määrä on monissa kunnissa kaksinkertaistunut. Kotkassa kokonaistyöttömyys kasvoi 38 %, kun taas nuorten työttömyys jopa 111 %. Kaakkois-Suomen joulukuun 2010 työllisyystilaston mukaan nuorten työttömyys kasvoi taantumassa huomattavasti, mutta alkoi myös vähentyä hyvää vauhtia 2010 keväästä lähtien. Laskuvauhti on jonkun verran hiipunut, mutta on edelleen vauhdikkaampi kuin kokonaistyöttömyyden kasvu. Nuorten sijoittumisessa työmarkkinoille on kuitenkin edelleen selviä vaikeuksia. (Työllisyyskatsaus-Kaakkois-Suomi, Kaakkois-Suomen ELY.) Kotkan, Haminan, Virolahden,

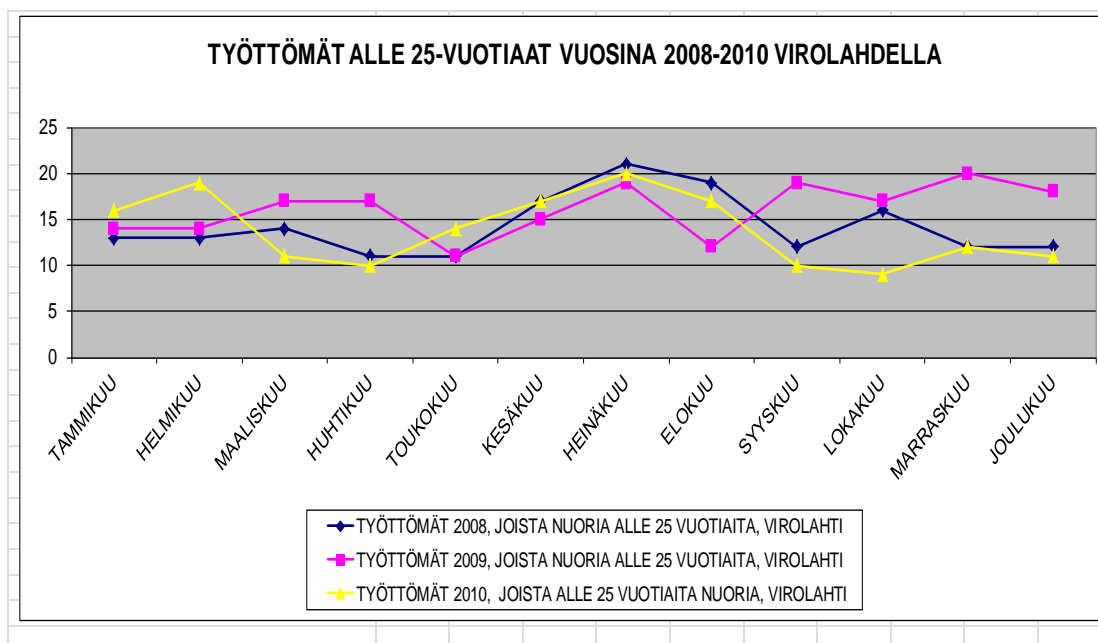
Pyhtään ja Miehikkälän alueen työttömyystilanne on koottu Työ- ja elinkeinoministeriön työnvälitystietojen perusteella (kuvia 1, 2, 3 ja 4).

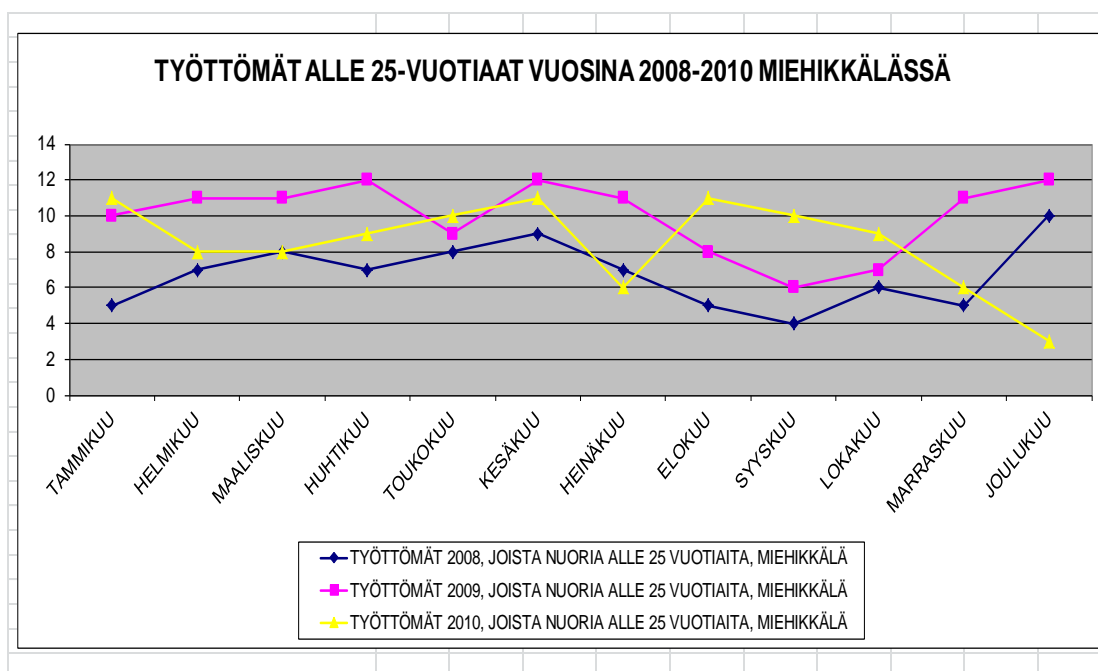
Kuva 1. Työttömät alle 25-vuotiaat Kotkassa ja Haminassa 2008 - 2010 (TEM/työnvälitystilasto)

Kuva 2. Työttömät alle 25-vuotiaat Pyhtäällä 2008 - 2010 (TEM/työnvälitystilasto)

Kuva 3. Työttömät alle 25-vuotiaat Virolahdella 2008 - 2010 (TEM/työnvälitystilasto)

Kuva 4. Työttömät alle 25-vuotiaat Miehikkälässä 2008 - 2010
(TEM/työnvälitystilasto)

Työttömyyden ohella *työn ja koulutuksen ulkopuolella* olevien nuorten määrä on noussut nopeasti. Työ- ja elinkeinoministeriön vuoden 2000 alussa asettaman työryhmän muistiossa verrataan työvoimatutkimuksen ja työ- ja elinkeinohallinnon tilastoja. Tilastoissa havaittiin, että koulutuksen päättymisen ja työn aloittamisen väliin ilmestyi

suuri ero nuorten työmarkkinaudistuksen myötä. Vuonna 1996 alkanutta eriytymistä on selitetty sillä, että nuori ei kokenut enää hyödylliseksi ilmoittautua työnhakijaksi, koska siitä ei seurannut suoraa taloudellista hyötyä. Harmaa alue koulutuksen ja työn välissä on kuitenkin kasvanut hallitsemattomaksi.

Länsi-Suomen lääninhallituksen tekemän julkaisemattoman selvityksen mukaan vuonna 2004 Suomessa oli peräti 109 000 kokonaan koulutuksen tai työelämän ulkopuolella olevaa alle 25-vuotiasta nuorta. Yli 48 000 nuorta oli työttömänä ja noin 60 000 muualla (nuoret, jotka eivät ole ilmoittautuneet työttömäksi, eivät ole koulutuksessa, eivät asepalveluksessa, eivät ole saaneet eläkepäättöä tai eivät asu ulkomailla). Näistä 60 000:sta noin viidennes (12 000 - 14 000) on kotona lasta hoitavia vanhempia. Selvityksen mukaan Etelä-Suomen läänissä kokonaan koulutuksen ja työelämän ulkopuolella oli vuonna 2004 lähes 10,7 % kaikista 15 - 24 -vuotiaista, kun koko maassa heitä oli 11,5 % ikäluokasta. Maakunnalliset erot ovat suuria: Etelä-Karjalan, Kymenlaakson ja Päijät-Hämeen maakunnissa koulutuksen ja työn väliin oli jäänyt yli 12,5 % koko ikäluokasta.

Nuoret, jotka jäävät koulutuksen ja työelämän ulkopuolelle, näyttävät selvityksen perusteella tulevan kolmea pääväylää pitkin:

1. Peruskoulun päättäneet, jotka ovat vailla toisen asteen koulutuksen vaatimaa osaamista.
2. Toisen asteen ammatillisen koulutuksen suorittaneet, jotka jäävät pysyvästi työttömäksi.
3. Koulutuksen, erityisesti ammatillisen peruskoulutuksen aloittaneet, jotka ovat keskeyttäneet.

Aikaisempien arvioiden mukaan noin 14 000 nuorta on ajoittain rekisteritietojen tavoittamattomissa. On arvioitu, että samat nuoret eivät ole opiskelemissa tai syrjäytyneenä vuodesta toiseen vaan nuoret vaihtavat roolia useita kertoja vuosien varrella. (Nuoret työelämän ja koulutuksen ulkopuolella, 2007.)

Työ- ja elinkeinoministeriössä keväällä 2009 tehdyn tilastoseurannan mukaan työn ja koulutuksen ulkopuolella 18 - 24-vuotiasta oli vuoden 2007 lopussa noin 22 000 nuor-

ta. Heistä pelkän peruskoulun suorittaneita oli 12 400. Tarkastelun tuloksena on, että puolella nuorista on työmarkkinaongelmia ja nuoret eivät käyttäneet työvoimatoimistojen palveluja. Tarkastelussa todettiin, että vuoden 2007 lopussa 15 - 17-vuotiaita välinputoajia oli syrjäytymisvaaraa kuvaavan mittarin mukaan noin 7 000. (TEM, työnvälitystilasto.)

2.2 Elämänhallinta

Syrjäytyminen etenee vaiheittain ja ulottuu lopulta yksilön koko elämään. Suomalaiseen keskusteluun elämänhallinta-käsitteen toi J. P. Roos (1987). Hän jakaa teoriasaan elämänhallinnan sisäiseen ja ulkoiseen. Syrjäytymiskehitykseen vaikuttavat aina sekä *ulkoiseen että sisäiseen elämänhallintaan* liittyvät tekijät nuoren elämässä. Ulkoiseen elämänhallintaan kuuluviin tekijöihin sisältyvät sosiaalisen taustan eli perheen merkitys nuoren elämässä, koulunkäynnistä selviäminen ja työmarkkinoille sijoittuminen. Mikäli sisäiseen elämänhallintaan kuuluviin tekijöihin sisältyy nuoren kielteinen käsitys itsestä, tästä seuraa epäonnistumisia, jotka toistuvina johtavat yhdessä huonon itsetunnon kanssa epäonnistumiskiarteeseen. Jos nämä asiat eivät ole hallinnassa, saattaa se johtaa ongelmien kasaantumiseen.

Elämänhallinnan näkökulmia voidaan tarkastella sisäisenä ja ulkoisena elämänhallintana. Tuula Talvitie-Ryhänen (2000, 278) viittaa Roosin (1987) teoriaan jakaa elämänhallinta sisäiseen ja ulkoiseen elämänhallintaan. Normaali elämänhallinta tarkoittaa sitä, että kansalainen tavallisesti selviää ja pärjää elämässään, vaikka siihen välillä kuuluu hetkellisiä kriisejä. Yksilön kyky hallita omaa elämäänsä saattaa heikentyä nyky-yhteiskunnan jatkuvasta muuttuvassa olosuhteissa. (Talvitie-Ryhänen 2000, 279 - 280.)

Talvitie-Ryhänen näkee ulkoisen elämänhallinnan olevan kyseessä silloin, kun ihminen käyttää esimerkiksi sosiaaliturvaa tai toisten ihmisten tukea selvitäkseen vaikeuksista. Sisäisellä elämänhallinnalla taas tarkoitetaan sitä, että yksilö kykenee sopeutumaan elämässä tapahtuviin muutoksiin. Sisäinen elämänhallinta kuuluu yksilön opittuihin ominaisuuksiin. Ihmisellä on sisäisessä elämänhallinnassa valmiuksia ja taipumuksia kohdata vaikeuksia sekä selviytyä niistä tulevaisuudessa. On kuitenkin niin, että sisäinen ja ulkoinen elämänhallinta pyrkivät etenemään rinnakkain. Elämänhallinta ja turvattomuus kuuluvat olennaisesti yhteen. Jos ihmisellä on puutteita elämänhal-

linnassa, voi tämä johtaa osaltaan turvattomuuden kokemiseen. (Talvitie-Ryhänen 2000, 278 - 280.)

Hyvä elämäntähtäminen edellyttää, että nuori sisäistää yhteiskunnan vallitsevat arvot ja käyttäytymismallit. Nuorten täytyy sitoutua ja hallita omia päämääriään, että itsenäisen käyttäytymisen onnistuu. Mitä suotuisemmat olosuhteet ovat, sitä parempi on nuoren elämäntähtäminen.

Kriisien lyhytaikaisuus oli tavallista elämäntähtämisessä ennen lamaa ja yhteiskunnan rakennemuutosta. Elämäntähtämisessä tukivat suojatut työmarkkinat, yhteiskunnan tukiverkosto sekä yksilöiden ja perheiden omat tukiverkostot. Tukiverkostot suojaivat yksilöitä lyhytaikaisilta kriiseiltä, eikä elämäntähtäminen horjunut. Syrjäytyneiden joukossa elämäntähtäminen onkin usein monimutkaista. (Talvitie-Ryhänen 2000, 280 - 281.) Talvitie-Ryhänen (2000, 280 - 281) jakaa vielä yksilön selviytymisstrategiat kahden tekijän avulla sen mukaan, kuinka hyvin yksilöt hallitsevat voimavarojaan ja kuinka hyvin he hallitsevat tarpeitaan.

2.3 Elämäntähtäminen

Jyväskylän yliopiston kasvatustieteidenlaitoksessa toteutettiin vuosina 1973 - 2003 pitkäaikaistutkimus, Elämäntähtäminen - Life Course -tutkimusprojekti, jossa elämäntähtämisellä tarkoitetaan yksilön elämäntähtämisestä tarkasteltuna sellaisten merkittävien elämäntapahtumien, kuten syntymän, avioitumisen, äitiyden tai isyyden ja eläkkeellesiirtymisen ketjuna. Elämäntähtäminen korvaa aikaisemmin käytetyn ajattelun elämäntähtämisestä. (Terveys 2015 -kansanterveysohjelma.)

Elämäntähtäminen-tutkimuksessa käsitellään toisiaan seuraavien elämäntähtämisvaiheiden sarjaa. Elämäntähtäminen voidaan jaotella biologiseen ja sosiaaliseen elämäntähtämiseseen. Elämäntähtämisvaiheisiin liittyy tiettyjä terveyden edistämisen mahdollisuuksia ja sairausriskejä. Elämäntähtämisvaiheiden näkökulma ei tarkoita pelkästään elämäntähtämisvaiheiden jatkuvuutta, vaan se sisältää myös elämäntähtämisvaiheiden huomioonottamisen toiminnoissa. Elämäntähtämisvaiheet – lapsuus, nuoruus, aikuisuus, vanhuus – ovat säilyneet yhteiskunnassa eräänlaisena elämäntähtämisvaiheiden perusjaksona. Ihmisen persoonallisuus, luonteenpiirteet, tunne-elämä ja älyllinen suorituskyky muuttuvat elämän eri vaiheissa. Kehitykseen liittyvä muutos tapahtuu hitaasti, ja ihmiset sopeutuvat siihen eri tavoin oman

psykkisen kapasiteettinsa ja ympäröivien olosuhteiden mukaan. (Terveys 2015 -kansanterveysohjelma.)

3 NUORTEN TYÖPAJATOIMINTA

3.1 Työ- ja yksilövalmennus

Suomessa on 230 kuntien ja erilaisten yhteisöjen työpajaa, joissa on vuosittain n. 10 000 - 20 000 valmentautujaa. Ensimmäiset työpajat perustettiin 1980-luvun alussa. Työpajoja perustettiin nuorisotyöttömyyden torjumiseen kiihtyvällä tahdilla 1990-luvulla. (Komonen 2007, 433.)

Nuorisolain (72/2006) tarkoituksena on tukea nuorten kasvua ja itsenäistymistä, edistää nuorten aktiivista kansalaisuutta ja nuorten sosiaalista vahvistamista sekä parantaa nuorten kasvu- ja elinoloja. Tavoitteen toteutumisessa lähtökohtina ovat yhteisöllisyys, yhteisvastuu, yhdenvertaisuus ja tasa-arvo, monikulttuurisuus ja kansainvälisyys, terveet elämäntavat sekä ympäristön ja elämän kunnioittaminen. Sosiaalinen vahvistaminen tarkoittaa nuorille suunnattuja toimenpiteitä elämäntaitojen parantamiseksi ja syrjäytymisen ehkäisemiseksi. Laissa määritellään myös kunnan nuorisotyöhön ja -politiikkaan kuuluvat keskeiset tehtävät, joita on myös tarvittaessa nuorten työpajapalvelut.

Työpajat toimivat treenauspaikkoina, joissa nuoret voivat harjoitella omia ammatillisia taitojaan ja saada kosketuksen työelämään. Monissa tapauksissa paja saattaakin olla nuorelle ensimmäinen paikka, jossa hän pääsee kokeilemaan omia siipiään työelämässä. Ammatillisten taitojen lisäksi työpaja tarjoaa nuorelle kasvun paikan, jossa hän voi pohdiskella oman elämänsä suuntaviivoja, löytää itselleen oman polkunsä ja saada rohkaisua toteuttaa omia unelmiaan. Pajatoimintaa ei katsota pelkästään työnäkökulmasta: kyse on koko pajajakson aikaisesta elämäkulusta, joka koostuu elämäntaitojen perustaitojen hankkimisesta, uuden oppimisesta, kasvamisesta ihmisenä sekä oman paikan löytämisestä yhteiskunnassa ja ympäröivässä yhteisössä. (Komonen 2007, 433.)

Nuorten työpajatoiminta on toimintamuoto, joka sijoittuu koulutuksen ja työelämän sekä perusopetuksen välille. Toiminnan tarkoituksena on edistää nuoren työssä oppimista, lisätä opiskelu- ja työvalmiuksia sekä tukea nuorta ammatinvalintaprosessissa

ja vahvistaa hänen elämäntilanteensa. Tavoitteena on tarjota valmiuksia fyysisten, psyykkisten, sosiaalisten, sekä ammatillisten ja koulutuksellisten alueiden osalta. Nämä tukevat nuoren edistymistä työhalun, -kyvyn ja taidon osalta. (Komonen 2007, 433.)

Katja Komonen kirjaa Työpajatoiminta nuorisotyön työmuotona -artikkelissaan työpajatoiminnalle kaksi päätehtävää, työvalmennuksen ja yksilövalmennuksen. Työvalmennus sisältää koulutukseen ja työn ohjaamisen; yksilövalmennus keskittyy tukemaan kokonaisvaltaisesti elämänsuunnittelua ja -hallintaa sekä arjenhallintaa. (Komonen, 2007, 433 - 434.)

Nuorten työpajojen valmennustyön tavoitteena on etsiä mielekästä toimintaa, joka tukee nuorten itsetuntoa, itsenäistymistä ja vastuunottoa omasta elämästään. Työvalmennusmenetelmällä päästään hyviin tuloksiin ja nuoret saavat myönteisiä kokemuksia. Kasvaminen omaehtoisuuteen edellyttää ohjauksellista työtettä ja oikeanlaista tukea, jonka avulla nuoren on mahdollista edetä omassa asiassaan. (Komonen, 2007, 433 - 434.)

Valmennuksella korostetaan prosessin suunnitelmallisuutta ja tavoitteellisuutta, samoin myös valmentautujan omaa aktiivisuutta, toimivana subjektina oloa. Valmennus on kokonaisvaltaisempi, tavoitteellisempi ja osallistavampi käsite kuin ohjaus, jolla on aiemmin kuvattu työpajatoimintaa. (Pekkala 2004, 21 - 22.)

Maarniemi ja Pekkala (2005, 15) hahmottavat työvalmennuksen prosessimaiseksi työskentelyksi, jossa työskennellään yhdessä etukäteen määriteltujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Kysymys on toisaalta yhteisöllisestä, toisaalta kahdenvälisestä suhteesta, joka tarjoaa pitkäjänteistä osallistumista, tukea, ohjausta ja motivointia nuorten syrjäytymisen ehkäisemisessä.

Pajat tarjoavat ohjausta koulutuksen ja työllistymisen polun löytymiseen. Nuoren kokonaisvaltaisella huomioimisella, polkujen rakentamisella, ammatinvalinnan edistämällä ja selkiyttämällä haetaan rakentavia vaihtoehtoja kulloiseenkin tilanteeseen. Kyse on positiivisten merkitysten tuottamisesta työn ja elämänsuunnittelun kautta. (Komonen 2007, 434.)

Työpajojen yhtenä tavoitteena on saada nuori omasta elämästään vastuun ottavaksi aktiiviseksi toimijaksi. Tavoitteeseen pyritään yksilöllisellä työotteella ja asiakaslähtöisyydellä. Yksilövalmennus on kokonaisvaltaista elämänsuunnittelun, -hallinnan ja arjenhallinnan tukemista, johon kuuluu eri elämänalueisiin liittyviä teemoja. Yksilövalmennuksessa korostuu nuoren vastuuttaminen omasta elämästään ja tulevaisuudestaan yksilöllisten pajasuunnitelmien avulla. Koska muutokset ihmisten elinolosuhteissa ja arvojärjestelmissä aiheuttavat monille nuorille näköalattomuutta ja elämönhallinnan horjumista, otteen saaminen elämästä voi tuntua vaikealta. Nuorten työpajat pyrkivät siten omalta osaltaan realistisen tulevaisuuden suunnittelun ja positiivisten työkokemusten avulla valamaan luottamusta nuoreen ja auttamaan näitä ottamaan otteen elämänsä. Tämä merkitsee sitä, että nuoren itsetuntoa ja uskoa omiin kykyihinsä systemaattisesti vahvistetaan. Tähän päästään pienten askelten ohjauksellisella toiminnalla, jossa toiminnalle asetetut tavoitteet asetetaan realistisiksi ja luodaan mahdollisuuksia avaavia suunnitelmia niiden toteuttamiseksi. (Komonen 2007, 434.)

Tässä tutkimuksessa Kotkan - Haminan seudun koulutuskuntayhtymän osana toimivan Rannikkopajojen toiminta on nimetty nuorten työpajatoiminnaksi. Rannikkopajat on alle 25-vuotiaiden työllistämisen yksikkö, joka tukee ja ohjaa nuorta kokonaisvaltaisesti oman elämönhallinnan, työ- ja koulutusvalmiuksien saavuttamisessa, vahvistamisessa ja ylläpitämisessä. Tavoitteena on löytää jokaiselle pajalla työskentelevälle nuorelle yksilöllinen polku ja suunnitelma työelämään tai koulutukseen siirtymiseen pajakajon jälkeen. Työmenetelminä käytetään työvalmennusta, yksilövalmennusta sekä terveyteen painottuvaa yhteisövalmennusta. Työvalmennus tähtää nuoren työkyvyn parantumiseen ja yksilövalmennus nuoren toimintakyvyn parantumiseen.

Toiminnan taustalla ovat asiakaslähtöisyys, itsemääräämisoikeus ja osallisuus, sekä omatoimisuuteen kannustaminen. Perustyön lisäksi osallistutaan aktiivisesti nuorten työllisyyttä edistävien uusien toimintamallien ja menetelmien kehittelyyn seudulla yhteistyössä seudun oppilaitosten ja yritysten kanssa.

Uutena toimintamallina Rannikkopajoilla on opetusministeriön avustuksella toimiva Finders, Etsivä työpari -hanke. Etsivä työ tukee, ohjaa ja saattaa palvelujärjestelmästä pudonneita nuoria. Kohderyhmänä ovat koulupudokkaat, ilman koulutuspaikkaa jääneet, muuta palvelua vailla olevat, neuvoja ja ohjausta tarvitsevat 13 - 28-vuotiaat nuoret. Nuorisolain (72/2006) muutos monialaisesta viranomaisyhteistyöstä, etsivästä

nuorisotyöstä ja siihen liittyvästä tietojen vaihdosta tuli voimaan 1.1.2011 (HE 1/2010). Lain mukaan etsivän nuorisotyön tarkoitus on tavoittaa tuen tarpeessa olevat nuoret ja auttaa heitä sellaisten palvelujen ja tuen piiriin, jolla edistetään nuorten kasvua ja itsenäistymistä. Tarkoituksena on auttaa nuorten pääsyä sekä koulutukseen että työmarkkinoille. Etsivä nuorisotyö on kunnille vapaaehtoista. Rannikkopajojen nuorten työpajatoimintaan ja etsivään nuorisotyöhön osallistuu noin 300 nuorta vuodessa.

3.2 Sosiaaliset taidot

Sosiaalisilla taidoilla käsitetään erilaisia vuorovaikutuksen muotoja. Ne ovat ihmisten yhteistoimintataitoja tai sosiokognitiivisia eli ihmisen tiedollisia taitoja, jotka liittyvät sosiaalisten tilanteiden tiedolliseen hallintaan. Sosiaaliset taidot ovat sosiaalisesti hyväksytyä opittua käyttäytymistä, jotka luovat edellytyksiä ihmisen rakentavaan vuorovaikutukseen toisten kanssa. (Kauppila 2005, 19, 125.)

Vuorovaikutuksella eli interaktiolla tarkoitetaan ihmistenvälistä toimintaa erilaisissa ympäristöissä. Vuorovaikutukseen liittyy myös kommunikaatiokäsite, jolla tarkoitetaan sanallista ja sanatonta viestintää. (Kauppila 2005, 19.)

Kauppilan mukaan yksi yleisesti käytössä oleva sosiaalisten taitojen mittari on Greshamin ja Elliotin (1990) kehittänyt. He jakavat sosiaaliset taidot seuraavasti: Yhteistyötaito koostuu muiden auttamisesta sekä sääntöjen ja ohjeiden noudattamisesta. Assertiivisuus eli aloitteellinen käyttäytyminen pitää sisällään esimerkiksi asioista selvää ottamista, toisiin tutustumista ja toisten toimintaan vastaamista. Empatia tarkoittaa toisten tunteiden ymmärtämistä ja kunnioittamista. Itsekontrolli on rakentavaa käyttäytymistä ristiriitatilanteissa. Vastuu tarkoittaa kykyä toimia kaikissa asioissa vastuullisesti. (Kauppila 2005, 163.)

Sosiaaliset taidot kehittyvät koko elämänkulun ajan. Vuorovaikutuksen oppiminen alkaa syntymästä. Lapsen varhaiset kokemukset vuorovaikutuksesta luovat pohjan myöhemmin tapahtuvalle kommunikoinnin oppimiselle. Sosiaalisten taitojen kehittämisellä puolestaan on yhteys viestintätaitoihin ja kielen oppimiseen. (Kauppila 2005, 21 - 22.)

Sosiaalisten taitojen puute saattaa aiheuttaa monen nuoren työttömyyden. Sosiaalisten taitojen oppiminen erilaisissa ryhmissä toimien on tärkeää. Nuoret tarvitsevat runsaas-

ti palautetta sekä mallioppimisen kokemuksia aikuisilta. Palkitsevat kokemukset vuorovaikutuksesta aikuisen kanssa sekä positiivinen palaute omasta sosiaalisesti taitavasta käyttäytymisestä auttavat nuorta rakentamaan sosiaalisia taitoja. (Kauppila 2005, 155 - 159.)

Vuorovaikutustaidoilla ja sosiaalisten taitojen opettelulla on suuri merkitys itsetunnon, minäkuvan ja elämänhallinnan näkökulmasta. Tietoinen onnistumisen kokemusten tuottaminen sekä ryhmä- ja vuorovaikutustaidot ovat tärkeitä niin työssä, koulussa kuin vapaa-ajallakin.

3.3 Pajan vaikuttavuus

Anna-Liisa Lämsän (2009) väitöskirjassa ”Tuhat tarinaa lasten ja nuorten syrjäytymisestä” selvitetään lasten ja nuorten syrjäytymisongelman laatua ja dynamiikkaa. Tutkimuksessa havaittiin, että toimeentulotuen varalla olevien nuorten tuen tarpeen perusteena olivat useimmiten nuorten työelämän ulkopuolelle jääminen ja siihen liittyvät taloudelliset vaikeudet.

Laakson (1994, 8 - 9) ”Voisinpa aloittaa alusta – syrjäytyminen nuorten kokemana” mukaan koulu toimii välittäjänä kodin ja työmarkkinoiden välillä. Normaalisti koulunsa läpäisseistä tulee työkyvyn, työhalun ja pätevyyden mukaan kerroksittain luokitunutta työvoimaa. He valitsevat ammattikoulun, lukion tai jonkin muun koulutusmahdollisuuden. Joillakin opiskelijoilla jäävät kouluvalmiudet niin heikoksi, etteivät he hakeudu keskiasteen koulutukseen peruskoulun jälkeen. Työn saaminen ilman ammatikoulutusta on nykyään lähes mahdotonta. Kouluttamattomilla on valittavana huonosti palkattu hanttihomma tai toimeentulotuki. Monet valitsevat mieluummin toimeentulotuen ja sen mukaan vapauden - ja syrjäytyvät kauemmaksi työelämästä.

Nuorten työpajoille ohjautuvien toimeentulotuella olevien nuorten määrää ei ole valtakunnallisesti tai läänien taholta seurattu. Rannikkopajojen (Kotka, Hamina, Pyhtää, Virolahti, Miehikkälä) liityttyä Kotkan - Haminan seudun koulutuskuntayhtymän tulosityksiköksi on yksilövalmentajien toimesta alettu nuorten ohjautumistilanteessa kirjaamaan toimeentulotuella ennen pajajaksoa olleiden nuorten lukumäärää. Vuosien 2007 ja 2009 välillä Rannikkopajojen nuorista n. 20 - 30 % on saanut toimeentulotukea ennen pajajakson alkua. Nuorten toimeentulotukiasiakkaiden tuentarve liittyy usein työmarkkinoiden ja ansiosidonnaisen työttömyysturvan ulkopuolelle jäämiseen.

Nuorten joukossa oli myös niitä, jotka olivat tarvinneet toimeentulotukea lyhyemmän aikaa, esimerkiksi varusmiespalveluksen päättymisen jälkeen.

Lääninhallitusten peruspalveluiden arviossa 2006 todetaan, että palvelutavoite täyttyi kaikissa lääneissä nuorten sijoittumisessa koulutukseen, työelämään tai muuhun ohjattuun toimenpiteisiin työpajajakson aikana tai sen jälkeen. Seurantatiedot kattavat 72 % vuonna 2005 työpajoilla olleista nuorista. (Peruspalvelut Etelä-Suomen alueella 2009.)

Etelä-Suomen läänin alueella 58,1 % työpajoissa vuonna 2005 olleista nuorista on sijoittunut positiivisesti joko koulutukseen, työelämään tai muuhun toimintaan joko työpajajakson jälkeen tai sen aikana. Tulosta ei voi pitää erinomaisena, vaikkakin Etelä-Suomen läänin alueen nuorten työpajojen toiminnan vaikuttavuus on selvästi parantunut vuodesta 2004, jolloin ns. positiivisesti jakson aikana tai sen jälkeen sijoittui alle puolet (49,5 %) nuorista. Hieman alle neljännes nuorista sijoittui työttömäksi työpajajakson jälkeen. (Peruspalvelut Etelä-Suomen alueella 2009.)

Nuorten työpajojen tilastoja sijoittumisprosentista on Kotkassa seurattu vuodesta 2002 lähtien ja Rannikkopajojen tilastoja on tehty Kotkan - Haminan seudun koulutuskuntayhtymään liittymisen (1.5.2007) jälkeen. Työllistettyjen lisäksi kaikkien pajanuorten sijoittumista on seurattu. Kaikkien pajanuorten osalta tilasto ei välttämättä anna oikeaa tietoa, sillä tilastoon kuuluvat myös työssä oppijat, jotka ovat jo sijoittuneet koulutukseen. Rannikkopajojen nuorten määrä on lisääntynyt viimeisen kahden vuoden aikana toiminnan laajentuessa ja monipuolistuessa. Positiivinen sijoittumisprosentti, keskiarvo 68 %, on kuitenkin pysynyt selvästi parempana läänin tasoon verrattuna. Vuoden 2007 sijoittumisprosenttiin on vaikuttanut yksilövalmentajan antama ohjaus. Rannikkopajojen aikana yksilövalmennusta ovat saaneet kaikki pajoilla olevat nuoret. (Peruspalvelut Etelä-Suomen alueella 2009.)

Opetusministeriön ohjeiden mukaisesti vuoden 2008 tilastossa on alettu seurata nuorten sijoittumista heti pajajakson jälkeen ja vuoden päästä pajajaksosta. Koulutuksen sijoittumisprosentit nousivat vuoden päästä, mutta vastaavasti ”ei tietoa” lisääntyi nuorten huonon saavutettavuuden takia. Pajajakson keskeyttäneitä seurataan pajan toiminnan vaikuttavuuden mittaamiseksi. Huomionarvoista on ollut, että Rannikkopajoilla negatiivisia pajajakson keskeyttäneitä on ollut vain muutama. (Peruspalvelut Etelä-Suomen alueella 2009.)

4 VOIMAANTUMINEN

4.1 Voimaantumisen kokemus

Voimaantuminen on yksi käänös englanninkieliselle Empowerment-käsitteelle. Empowerment-käsitteelle ei ole vielä vakiintunutta suomennosta. Muita suomennoksia, joita käytetään, ovat valtaistaminen, valtautuminen, valtauttaminen, vahvistuminen ja voimistaminen. (Siitonen 1999, 82 - 83.) Tässä tutkimustyössäni käytän käsitettä voimaantumisen kokemus. Tämän tutkimuksen teoreettinen viitekehys noudattaa liite yhden (liite 1) mukaista näkemystä voimaannuttavasta pajatoimintaprosessista.

Voimaantumisprosessia voidaan pitää sekä yksilöllisenä että sosiaalisena prosessina. Tietoisessa ajattelussa, tunteissa sekä toiminnassa tapahtuu uudelleen suuntaamista. Yksilöllisellä tasolla on kyse sisäisen voiman löytämisestä ja matkasta itseensä. Yhteisöllisellä tasolla on tärkeintä löytää yhteinen henki ja arvot sekä merkityksellinen tapa toimia. (Takanen 2005, 25.) Tutkimuksen kohderyhmän nuoret kokevat elämyksellisen matkan pajan intervention aikana. Tarkoituksena on, että jokainen löytää oman sisäisen voimansa. Tutkijana minun on selvitettävä nuorten voimaantumisen kokemukset ja tunteet kyselyn ja haastattelun avulla.

Voimaantumisprosessi vaatii ohjaajalta vahvaa sitoutumista ja halua vuorovaikutukselliseen dialogiin nuoren kanssa. Takasen (2005, 21, 45) mukaan jokaisella ihmisellä on sisällään halu ja toivo muutoksesta, kun vain löytää tarpeeksi rohkeutta saada se esiin. Prosessin onnistuminen vaatii se myös nuorelta uuden ja erilaisen tavan katsoa asioita. Omien ajatusmallien muuttamisella voi muuttaa myös toimintaa, joka luo uutta ja vie asioita eteenpäin. Ajatusten ja tunteiden uudelleensuuntauksella ja tahdonvoimalla nuori voi rakentaa uudenlaista todellisuutta.

4.2 Voimaantumisprosessi

Valitsin voimaantumisteorian opinnäytetyön teoriapohjaksi, sillä Siitosen mukaan sitä voi hyödyntää teoriataustana selvitettäessä työttömien hyvinvointia, jaksamista ja voimavaroja. Voimaantuminen on yksilön sisäinen prosessi. Sisäinen voimantunne vapauttaa yksilön voimavaroja ja luovuutta. Yksilö, joka on saavuttanut sisäisen voimantunteen, heijastaa myönteisyyttä, jonka taustalla on luottamuksen tunne ja arvostuksen kokeminen. (Siitonen 1999, 61, 186 - 189.)

Voimaantuminen on prosessi, joka lähtee ihmisestä itsestään. Prosessi on sekä henkilökohtainen että sosiaalinen. Prosessiin vaikuttavat toimintaympäristön olosuhteet, ja turvalliseksi koettu ilmapiiri. Toimintaympäristön olosuhteilla on merkitystä, koska voimaantuminen on jossain ympäristössä todennäköisempää kuin toisessa. Kukaan ei voi antaa voimaa toiselle, vaan ihminen voimaantuu itse. Vaikka voimaa ei voi antaa toiselle, voimaantumista voidaan yrittää mahdollistaa erilaisilla toimenpiteillä. Tällaisia toimenpiteitä voivat olla avoimuus, toimintavapaus, rohkaiseminen, turvallisuus, luottamus ja tasa-arvoisuus. Voimaantuminen ilmenee eri yksilöissä erilaisina ominaisuuksina, käyttäytymisenä, taitoina ja uskomuksina. Tästä syystä ihmisen voimaantumisen ominaisuuksia on vaikea arvioida tai mitata. Voimaantuminen ei ole pysyvä tila vaan sen voi vaihdella toimintaympäristön ja elämäntilanteen mukaan. (Siitonen 1999, 93, 189.)

Räsänen (2006, 95) toteaa voimaantumisprosessin olevan edellytyksenä voimaantumisen kokemukselle. Ihmisellä on riittävät psyykkiset ja fyysiset valmiudet, jotta hän kykenee tavoitteelliseen toimintaan ja päämäärien asettamiseen; ihmisen tulee olla toimintakykyinen. Ympäristön tarjoamien edellytysten on oltava riittävät, jotta ihminen voi sekä suoriutua kulloisestakin tilanteesta että hallita sen. Kyseessä ovat ympäristölliset edellytykset ja ulkoiset ehdot. On myös olennaista, että ihminen tahtoo muuttua ja toimia tilanteen edellyttämän tavoitteen mukaisesti. Näin ollen hän on suuntautunut tulevaisuuteen.

Sikä Siitosen (1999) että Räsänen (2006) suuntaviivojen mukaan kyseessä on sosiaalinen prosessi. Prosessin onnistumiseksi nuoren tulisi saada sosiaalista tukea lähipiiristä. Tutkimuksen tuloksissa on tarkoin otettava huomioon voimaantumisen prosessiluonne. Tilanteet vaihtelevat ja jokainen tutkimukseen osallistuva nuori on prosessissaan eri kohdassa. Jokaisen kohdalla prosessi ei myöskään etene jokaisen kohdalla samalla tavalla.

Voimaantumisteoria koostuu viidestä premissistä eli oletuksesta. Nämä premissit yhdessä muodostavat teorian ihmisen voimaantumisesta. Ensimmäinen premissi on, että voimaantuminen on yksilöstä lähtevä henkilökohtainen ja sosiaalinen prosessi. Toinen premissi on, että voimaantumista jäsentävät päämäärät, kykyuskomukset, kontekstiuskomukset ja emotiot, sekä näiden sisäiset suhteet. Kolmas premissi on, että voimaantuminen on yhteydessä sitoutumiseen. Mitä vahvempi voimaantuminen on, sitä vah-

vempaa on sitoutuminen. Neljäs premissi on, että voimaantuminen on yhteydessä ihmisten hyvinvointiin. Sosiaalisena prosessina se on yhteydessä myös ryhmien hyvinvointiin. On todennäköistä, että voimaantumisen kokemuksesta seuraa hyvinvoinnin kokemus silloin, kun ihminen on voinut voimaantua omista lähtökohdistaan. Hyvinvoinnin kokeminen ja voimaantumisen kokemus ovat yhteydessä toisiinsa. Viides premissi on, että voimaantuneisuus ei ole pysyvä tila vaan vaihtelee ihmisen elämäntilanteiden myötä. Myös ihminen muuttuu elämänsä aikana niin fyysisesti kuin psyykkisesti. Nämä asiat yhdessä vaikuttavat voimaantumisen kokemukseen. (Siitonen 1999, 162 - 165, 189.)

Siitonen kirjoittaa voimaantumisteorian ensimmäiseen premissiin liittyen että voimaantumista ei varsinaisesti aiheuta tai tuota mikään ulkopuolinen tekijä, jolloin myöskään teoriassa ei osoiteta voimaantuneen ihmisen ominaisuuksia. Tämän vuoksi voimaantumisteoriaa ei ole mahdollista käyttää voimaantuneen ihmisen ominaisuuksien selittämiseen tai tutkimiseen. Sen sijaan sitä voidaan hyödyntää sellaisissa tutkimus- ja kehittämishankkeissa, joissa pyritään selvittämään, mitä voitaisiin tehdä ihmisen voimaantumisen mahdollistamiseksi tietyssä kontekstissa. Siitosen mukaan voimaantumisteoriasta voi olla hyötyä esimerkiksi voimaantumisen tutkimuksissa, ammatillisen kasvun, hyvinvoinnin, inhimillisten voimavarojen ja ihmisoikeuksien edistämisen hankkeiden suunnittelussa. (Siitonen 1999, 186 - 187.)

Opinnäytetyöni tutkimuksessa käytän voimaantumisteorian toista premissiä. Voimaantuminen on ihmisestä itsestään lähtevä prosessi, jota päämäärät, kykyuskomukset, kontekstiuskomukset ja emootiot sekä näiden sisäiset suhteet jäsentävät.

4.3 Voimaantumista luokittelevat osaprosessit

Tutkijana minun oli valittava tutkimuksessa käytettävät premissit. Päätin tutkia valokuvausmenetelmän voimaannuttavaa kokemusta lähtökohtanani voimaantumisteorian toinen premissi. Premissin valintaan vaikuttivat pajan interventio-ajanjakso, kohde-ryhmän tilanne ja valintamenetelmä. Nuoren haastattelulla todennetaan nuoren sitoutuminen interventioon. Pajanuorten voimaantumisen kokemusta tutkittaessa, toisen premissin voimaantumista luokittelevat osaprosessit ilmaisevat ja kohdentavat nuorten voimaantumisen kokemusta. Tästä syystä valitsemani premissi on tähän tutkimukseen mielestäni oikea juuri voimaantumisen kokemuksen sisältöä tutkittaessa. Valittu pre-

missi vahvistaa nuoren voimaantumisen kokemusta selviytyä työpajatoiminnan työsäöppimisjaksosta kohti työelämää ja/tai koulutukseen.

4.3.1 Henkilökohtaiset päämäärät

Henkilökohtaisten päämäärien asettaminen ja voimaantuminen ovat yhteydessä toisiinsa. Voimaantumisessa merkitsevää on se, että ihmisellä on mahdollisuus asettaa päämääriä ja rakentaa tulevaisuuden unelmia vapaasti. Päämäärien asettamiseen ja niihin pyrkimiseen tarvittava voimantunne on kuitenkin yhteydessä ihmisen subjektiivisiin kokemuksiin ja uskomuksiin ympäröivän kontekstin tarjoamista mahdollisuuksista. Kontekstiuskomusten lisäksi ihmisen uskomukset omista kyvyistään edistävät tai estävät voimaantumista ja päämäärien saavuttamista. (Siitonen 1999, 119 - 120.)

Voimaantumisessa halulla menestyä ja oppia on merkitystä. Näillä on yhteys asetettuihin päämääriin, valinnanvapauteen, ilmapiiriin, hyväksyntään, luottamukseen, itsetuottamukseen, koettuun oman toiminnan kontrollointiin sekä toiminnan vapauteen. Vapaus koetaan tärkeänä sisäisen voimantunteen rakentumisessa. Samoin itsemäärääminen on yhteydessä voimaantumisen tunteeseen ja edelleen sitoutumiseen. Myös tietyt arvot, kuten turvallisuus, valinnanvapaus ja oikeus määrätä oman elämän kurssi ovat tärkeitä päämäärien asettamisen kannalta. Näiden arvojen kokeminen on yhteydessä ihmisen voimaantumiseen. (Siitonen 1999, 123 - 129.)

4.3.2 Omiin kykyihin liittyvät uskomukset

Ihmisen usko omiin kykyihin, itseluottamus ja minäkuva ovat asioita, joista kykyuskomukset Siitosen mukaan muodostuvat. Minäkäsitys on käsitys itsestä ja siitä, millaisiin päämääriin hän pyrkii ja millaisiksi hän arvioi omat voimavaransa pyrkiessään päämääriinsä. Minäkäsitys ja kykyuskomukset ovat yhteydessä toisiinsa, koska ihminen arvioi myös ympäristöään minäkäsityksensä avulla. Voimaantumisessa itseluottamus ja itsearvostus ovat olennaisia tekijöitä, toimintaympäristöllä on usein ratkaiseva vaikutus näiden rakentumisessa. Itseluottamus, itsearvostus ja itsetunto ovat toisiinsa läheisesti liittyviä käsitteitä. Onnistuminen lisää itseluottamusta, mikä voi puolestaan vahvistaa itsearvostusta. Itseään arvostavan ihmisen itsetunto paranee, ihminen voimaantuu ja luottaa mahdollisuuksiinsa päämääriensä saavuttamisessa. (Siitonen 1999, 130, 136 - 139.)

Voimaantumiseen liittyy läheisesti henkilökohtaisen vastuun ottaminen. Vapaus sekä itsenäisyys päämäärien asettamiseen edistävät yksilön vastuun ottamista ja sitoutumista vastuun kantamiseen. Voimaantuminen mahdollistuu todennäköisimmin hyväksyvässä, turvalliseksi koetussa, avoimessa, joustavassa, yhteisöllisyyttä korostavassa ja tasa-arvoisuutta arvostavassa toimintaympäristössä. Vastuu yhteisen hyvinvoinnin edistämisestä tukee voimaantumisen kokemusta. (Siitonen 1999, 141 - 142.)

Vahva itsetunto saa yksilön hankkimaan aktiivisesti asioita, joita tämä tarvitsee selviytyäkseen tehtävistä. Ihminen, jonka itsetunto on vahva, käyttää taitojaan ja kykyjään täysimääräisesti ja suoriutuu tehtävistään erinomaisesti. Itsetunnolla on merkittävä vaikutus työyhteisön jäsenten käyttäytymiseen. Hyvä itsetunto näkyy myös menestyksenä työtehtävissä. (Heikkilä & Heikkilä 2007, 128.)

4.3.3 Kontekstiuskomukset

Kontekstiuskomukset ovat ympäristöön liittyviä voimaantumiseen vaikuttavia tekijöitä. Voimaantuminen mahdollistuu paremmin ympäristössä, jonka ihminen itse kokee turvalliseksi. Luottamukselliseksi kokemassaan ilmapiirissä ihminen tuntee mahdollisuutensa asettaa tavoitteita ja pyrkiä tiettyihin päämääriin. Voimavarojen lisääntymiseen vaikuttaa myös ihmisen toimintavapaus. Ympäristössä, jossa ihminen kokee arvostusta, kunnioitusta, tukea ja hyväksyntää, rakentaa paremmin hänen voimavarojaan. Läheisessä yhteydessä voimaantumiseen ovat myös ilmapiirin avoimuus, ennakkoluulottomuus, rohkaiseminen ja tukeminen. Ihmisen mahdollisuus suunnitella itse tulevaa toimintaansa vaikuttaa vastuun ottamiseen, luottamuksen rakentamiseen, uskemukseen selvitä vaikeistakin tilanteista sekä käsitykseen kontekstissa toimivien toisten ihmisten tuesta. Lisäksi autenttisten tilanteiden kokemisella ja aidoissa elämän yhteyksissä saaduilla elämyksillä on todettu olevan yhteys voimaantumiseen. (Siitonen 1999, 142 - 151.)

4.3.4 Emootiot

Kokiessaan positiivista latausta ja toiveikkuutta ihmisestä vapautuu sisäisiä voimavaroja. Ihminen tulkitsee emootioiden avulla omia mahdollisuuksiaan saavuttaa asettamiaan päämääriä. Toiveikkuus antaa voimia pyrkiä päämäärään. Se vapauttaa myös voimavaroja, jotka lisäävät myönteistä energiaa. Samalla se edistää toimintaympäristössä yhdessä toimivien myönteisyyttä ja toiveikkuutta. Näin yksilön ja yhteisön voi-

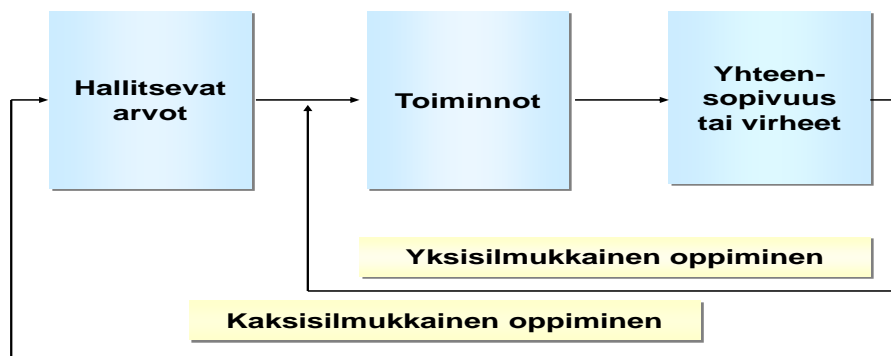
maantuminen lisääntyy. Onnistumisen kokemisen myötä myös voimaantumisen kokemus vahvistuu. Onnistumisen kokemusten avulla pitkäjänteinen päämäärien asettaminen ja niihin pyrkiminen vahvistuu. Turvallisessa ja luottamuksellisessa ilmapiirissä ihminen uskaltaa ottaa riskejä, koska hänen ei tarvitse pelätä epäonnistumista. Hän on sisäisesti vahva ja tietää, mitä haluaa. Ihminen tuntee itsensä hyvin ja pystyy hyväksymään myös heikkoutensa. Epäonnistumiset ovat tällaisessa ilmapiirissä oppimisen kokemuksia. (Siitonen 1999, 151 - 156.)

5 OPPIMISEN MENETELMÄT

5.1 Yksi- ja kaksisilmukainen oppiminen

Argyriksen ym. (1985, 81 - 82) mukaan (kuva 5) oppiminen määritellään virheiden ja häiriöiden tunnistamiseksi ja korjaamiseksi.

YKSI- JA KAKSISILMUKKAINEN OPPIMINEN (Argyris 1990)

Kuva 5. Yksi- ja kaksisilmukainen oppiminen

On olemassa kaksi oppimisen perustyyppiä, joista käytetään nimityksiä yksisilmukainen eli yksinkertaiseen palautekytkentään pohjautuva oppiminen (single-loop learning) ja kaksisilmukainen eli kaksinkertaiseen palautekytkentään pohjautuva oppiminen (double-loop learning). Oppiminen voi olla sopeutuvaa tai innovatiivista. Yksisilmukkaisessa oppimisessa virheet ja häiriöt tunnistetaan ja korjataan muuttamalla toimintastrategiaa. Kaksisilmukkaisessa oppimisessa virheiden ja häiriöiden korjaaminen oikaistaan tutkimalla ja muuttamalla toimintoja määrääviä tekijöitä. (Argyris, Putnam - Smith 1985, 81 - 82; Ruohotie 1993, 248; Koivisto 2004, 12.)

Toisena teoriana opinnäytetyössäni käytän kaksisilmukkaista oppimista, jota työpajaohjaaja käyttää voimaantuvan valokuvausprosessin aikana. Teoreettisen viitekehyksen, jonka avulla kuvaan asiaa, olen rakentanut voimaantuminen pajanintervention näkökulmasta. Olen havainnollistanut viitekehyksen laatikkomalliseen muotoon. Kuvaus kertoo sekä työelämän taustoista, jossa tutkimus tehdään että haasteista, johon tutkimus työelämässä liittyy. Kuvaus kertoo myös tiedonkeruumenetelmän sekä analyysimenetelmän. Teoreettisen viitekehyksen olen suunnitellut tutkimusasetelman kehittämisen näkökulmasta.

5.1.1 Arvot

Valokuvausprosessissa yksi olennaisista aiheista on arvot ja asenteet sekä niiden vaikutus nuorten kanssa esiin tuleviin tilanteisiin. Työpajaohjaajan kanssa on pohdittu omien arvojen ja asenteiden vaikutusta asiakastilanteisiin sekä varsinkin näiden vaikuttavuutta nuoren valokuvaustilanteen kohtaamisessa. Valokuvausprosessia vetävän työpajaohjaajan on ollut tärkeä tiedostaa omat arvonsa ja asenteensa, ja näiden merkitys nuorten kanssa työskennellessä.

Arvot voidaan ymmärtää asioina, jotka yksilö tavoittelee ja jotka vaikuttavat hänen ajattelutapaansa sekä suorittamiinsa valintoihin. Arvot vaikuttavat esimerkiksi siihen, kuinka ympäristöä tulkitaan, millaisia päämääriä tavoitellaan sekä millaisia keinoja käytetään päämäärien saavuttamiseksi. (Silvennoinen 2004, 184.)

Arvot ilmentävät ihmisen toimintaa ohjaavia periaatteita, henkilökohtaisia uskomuksia. Arvojen juuret ovat kulttuurissa, jossa elämme. Arvot opitaan elämän kuluessa ja ne muodostavat selkeän järjestelmän. Tärkeät, valintoja ohjaavat arvot tai arvot, joiden mukaan ei haluta toimia, pystytään helposti luettelemaan, kun taas asenteet ovat epävakaita ja nopeasti muuttuvia ja niiden luettelo on loputon. (Puohiniemi 2002, 5 - 6.)

5.1.2 Asenteet

Asenteet vaikuttavat myös yksilön oppimiskykyyn. Kielteiset asenteet voivat olla esteenä uuden oppimiselle. Yksilöltä puuttuu usko omaan kykyihinkin, eikä hän myöskään uskalla ottaa haasteita vastaan. Kielteisistä asenteista on mahdollista päästä eroon pitkäkestoisella työllä. Jos yksilö saa elämässään myönteisiä oppimiskokemuksia, hänen

itseluottamuksensa kasvaa ja hän oppii myös ottamaan haasteita vastaan. (Karhu 2004, 9.)

Onnistuneessa vuorovaikutustilanteessa, jossa on käytetty arvoja ja asenteita, oppimiskyky on parhaimmillaan. Nuori luottaa omiin kykyihinsä ja hänen itsetuntonsa kasvaa. Sopivassa ympäristössä tapahtuva dialogi opettaa ottamaan haasteita vastaan myös myöhemmin elämänsä aikana.

5.2 Voimaannuttava valokuva -menetelmä

Miina Savolainen (2007) on kehittänyt voimaannuttavan valokuvauksen terapeuttiseksi taidekasvatusmenetelmäksi, voimaannuttava valokuvaus on rekisteröity tavaramerkiksi. Menetelmän avulla kuvatut valokuvat jäsentävät elämäntarinaa ja identiteetin eri puolia sekä roolia. Savolaisen menetelmän keskiö koostui perhealbumikuvien avulla rakennetusta elämänviivasta. Miina Savolaisen ohjaaman kuvausjakson aikana kuvattiin arkisia tapahtumia ja nuorten henkilökuvia. Valokuvaustilanteen vuorovaikutus ja asettuminen itse kameran eteen haluamallaan tavalla on myös tärkeää.

Miina Savolainen kirjoittaa, että valokuva koetaan sekä tunnetasolla että useilla aisteilla. Mielikuvamaailma ja muistikuvat tulevat mukaan kuvia tarkasteltaessa. Osallistujat voimaantuu, kun prosessin aikana tehdyistä oman elämäntarinan ja identiteetin löydöistä ammennetaan voimavaroja. Voimaantumisen löydetään asioita, joita halutaan valokuvan keinoin tehdä näkyväksi tai vahvistaa. Voimaannuttavan valokuvaproessin tarkoitus on antaa lupa luovuuteen, samalla se opettaa omien tarpeiden kuuntelemista. Tällaisen prosessin tarkoituksena on oman osaamisen esiintuominen muille ihmisille. Osallistujat voimaantuvat, kun he löytävät itsestään ja toisistaan ilmaisuvoimaa, osaamista ja tunnetta siitä, että voivat omalla työllään vaikuttaa myös muihin ja vahvistaa toistensa voimaantumista. (Savolainen 2007.)

Miina Savolaisen aloitti vuonna 1998 voimaannuttavan valokuvauksen projektin, jonka lopputuloksena syntyi kuvakirja *Maailman ihanin tyttö*. Savolainen kuvasi lastenkodin tyttöjä heidän toivomillaan tavoilla. Savolainen kirjoittaa, että kirjaan kuvatut tytöt kokivat saaneensa mahdollisuuden näyttää erilaisia puolia itsestään ja heidät nähtiin toisin. Voimaantumisen kannalta itsensä hyväksyminen on oleellista. Yksilön tietoisuus itsestä perustuu hänen maailmankuvaansa, johon voidaan katsoa kuuluvan yksilön näkemykset elämänarvoista ja hänen asemastaan yhteiskunnan jäsenenä. Yksilön

maailmankuva rakentuu yhteisöllisistä tekijöistä, omista elämäkokemuksista ja persoonallisista tekijöistä. (Savolainen 2007.)

Nuorten työpajalle tulee myös niitä nuoria, joilla usko omiin mahdollisuuksiin on heikko ja joilla onnistumisen kokemukset ovat harvassa. Yksi tapa auttaa näitä nuoria muuttamaan negatiivisia käsityksiä itsestään on ohjata heitä näkemään omien uskomustensa merkitys ja seuraukset sekä mahdollistamaan positiivisen näkemyksen muodostaminen. Tässä tutkimuksessa pyritään mahdollistamaan nuorten negatiivisten käsitysten muuttamista positiiviseen suuntaan valokuvauksen ja siihen liittyvän vuorovaikutuksen, reflektion ja dialogin keinoin.

Tutkimuksessa valokuvausmenetelmällä vahvistetaan nuoren itsetuntoa ja itsensä hyväksymistä. Menetelmässä on tärkeää löytää nuoren omassa itsessään olevat voimavarat. Miina Savolainen kuvaa kirjassaan voimaantumisen-käsitettä sisäisenä voimaantumisenä. Voimaantumiseen liittyy vahva vastuullisuus omasta kehittämisestä sekä halu ja kyky toimia tavalla, jonka itse tietää ja katsoo oikeaksi. Voimaantumisen orientaatio on mahdollistava, ei pakottava. Valokuvausmenetelmä mahdollistaa nuorelle nähdäksi ja kuulluksi tulemisen kokemuksen. (Savolainen 2007.)

Tutkimuksessa käytettävä valokuvausmenetelmä on innovatiivinen menetelmä nuorten pajatoiminnassa. Interventio oli haastava ohjaajalle, ohjattavalle sekä tutkijalle. Kaikki osallistujat tuovat omat persoonansa ja tunteensa valokuvauksen avulla tapahtuvaan voimaantumiseen tukemiseen ja tutkimiseen.

Opinnäytetyön aihetta ei ole aikaisemmin tutkittu, eikä voimaannuttavaa valokuvausmenetelmää käytetty työpajatoiminnassa. Työpajatoimintaa sinällään on tutkittu paljonkin. Löysin kuitenkin muutamia aikaisempia tutkimuksia, jotka kuvasivat voimaantumista ja työpajatoimintaa, liite 2.

6 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Tutkimuksen perustana ovat Kymenlaakson ammattikorkeakoulun Voi hyvin nuori -hankkeen tavoitteet selvittää toimenpiteet alueen nuorten aikuisten elämänhallinnan parantamiseksi.

Tutkimuksen tarkoituksena on kehittää innovatiivinen työmenetelmä, joka toimii työpajoilla nuoren elämänsä vahvistamisen apuna voimaantumisen viitekehityksessä. Tutkimustyön tavoitteena on selvittää, millä tavoin pajatoimintaan osallistuvat nuoret kokevat valokuvausmenetelmän ja kuvaamisen voimaantumiskokemuksena.

Tutkimustehtävä vastaa seuraaviin kysymyksiin:

1. Mitkä ovat työpajaohjaajan kokemukset kaksisilmukaisen oppimisen ja voimaannuttavan valokuvausmenetelmän käytöstä?
2. Miten nuoret kokevat työpajatoiminnassa käytettävän valokuvausmenetelmän voimaantumisen prosessissaan?
3. Mitkä ovat nuorten kokemukset valokuvausmenetelmästä suhteessa voimaantumisteorian toiseen premissiin, jonka osaprosessit jäsentävät päämäärät, kykykomukset, kontekstiuskomukset ja emootiot sekä näiden sisäiset suhteet?

Opinnäytetyön tarkoitus, tavoite ja tehtävä kertovat sen, mitä aiotaan selvittää, kehittää, kokeilla tai tuottaa ja miksi. Opinnäytetyön tavoitteena on ilmaista, mitä hyötyä siitä on tutkijalle itselleen ammatillisen osaamisen kehittämisessä kohti asiantuntijuutta. Tavoite kertoo myös kenelle ja millaista tietoa, hyötyä tai osaamista opinnäytetyön avulla saavutetaan. Edellä luetellut asiat tulevat selvästi ilmi myös opinnäytetyöni tutkimusongelmassa ja sen rajauksessa.

Tutkimusongelma opinnäytetyössäni määräsi tutkimusasetelmani eli millaista aineistoa tarvitsen ja millaisilla menetelmillä aineistoa analysoidaan. Opinnäytetyössäni keräsin aineistoa tarkasteltavasta ilmiöstä, ja tutkimuskysymykset nousivat esiin aineistoa tarkastelemalla. Pyrkiessäni hyvään tutkimusongelman määrittelyyn, olen muodostanut kysymyssarjan, joka pohjautuu Savolaisen aiempaan tutkimukseen. Opinnäytetyössäni pidin erityisen tärkeänä, että tutkimusongelma ja teoreettinen osa niveltäytyvät luontevasti toisiinsa.

Teoreettista viitekehystä valittaessani minulle selkeytyivät tutkimusongelman keskeiset käsitteet ja käsitteiden määrittely. Etenkin sisällysluetteloa pohtiessani minun tuli huomioida, miten otsikot ilmaisevat opinnäytetyöni sisältöä parhaiten.

Opinnäytetyöni pääkäsitteet ovat *työpaja, elämänkulku, voimaantuminen, valokuvaus ja kaksisilmukkainen oppiminen*. Käsitteet ovat työkaluja, joiden avulla tein tutkimusta ja esitin tuloksia. Tutkimuksen kohderyhmänä olivat työpajatoimintaan osallistuvat nuoret. Lisäksi elämänkulku-käsitteellä selkeytetään tutkimuksen sisältöä. Opinnäytetyöhön valituilla teoreettisilla käsitteillä, voimaantuminen ja kaksisilmukkainen oppiminen, hahmoteltiin tutkittavaa ilmiötä. Valitsin opinnäytetyön tutkimukselliseksi alueeksi ja tavaksi valokuvausmenetelmän.

Opinnäytetyössä olen hahmottanut, rajannut ja määritellyt käsitteet, joista olen kiinnostunut. Käsitettä joudutaan Hirsjärvi, Remes & Sajavaara (2007, 150) mukaan operationalisoimaan, kun teoreettinen käsite pitää saada empiirisen tutkimuksen ja mittauksen kohteeksi. Siinä selvitetään, miten käsitteitä pyritään mittaamaan.

Tutkimusmenetelmissä käytän voimaantumisen ja kaksisilmukkaista oppimisen teorioita. Kyselylomakkeen että haastattelun kysymysten asettelussa ja mittauksessa käytän voimaantumisen toista premissiä ja kaksisilmukkaista oppimista. Operationalisoin tarkka kuvaus on olennainen ja tärkeä osa prosessia, sillä sen kautta tehdään myös mittaus näkyväksi. Kuvaan tutkimuksessa innovatiivista työmenetelmää ja selvitan nuorten voimaantumisen kokemuksia.

7 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

7.1 Tutkimuksen menetelmälliset lähtökohdat

Tutkimuksen lähestymistapa riippuu siitä, minkä tyyppisiin ongelmiin haetaan vastausta. Lisäksi tutkimuksen tekijän omat kiinnostuksenkohteet ja saatavilla oleva aineisto vaikuttavat lähestymistapaan.

Tutkimusstrategia ja yksittäisten tutkimusmetodien pohdinta on tärkeää valittaessa tutkimustehtävää tai tutkimuksen ongelmaa. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 128.) Tutkimusmenetelmä koostuu niistä tavoista ja käytännöistä, joilla havaintoja kerätään. Menetelmän valintaa ohjaa yleensä se, minkälaista tietoa etsitään ja keneltä tai mistä sitä etsitään. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2000, 170.)

Sen jälkeen kun tutkimustehtävä oli selvillä ja tutkimusstrategia valitaan, on pohdittava mitkä menetelmät soveltuvat ongelman ratkaisemiseksi. Metodeina on käytetty haastat-

teluja, kyselyjä ja erilaisia havainnoinnin muotoja sekä kokeellisia menetelmiä. Suoraa havainnointia käytetään, kun selvitetään, miten ihmiset toimivat ja mitä he tekevät julkisesti. Selvittäessä, miten ihmiset toimivat yksityiselämässään, käytetään haastatteluja, kyselylomakkeita ja päiväkirjatekniikoita. Sen selvittämiseksi, mitä ihmiset ajattelevat, miten tuntevat, kokevat tai uskovat käytetään taas haastatteluja, kyselylomakkeita tai asenneskaalakyselyjä. Määriteltäessä ihmisten kykyjä tai mitattaessa heidän älykkyyttään tai persoonallisuutta käytetään standardoituja testejä. Kaikkia ratkaisuja tehdessä on otettava huomioon käytettävissä oleva aika ja muut voimavarat. Myös eettiset seikat on huomioitava menetelmien valinnassa. Tietoa ei voi kerätä sellaisella menettelyllä, jotka loukkaavat tutkittavien yksityisyyttä tai identiteettiä. (Hirsjärvi ym. 2000, 172.)

Valitsin tutkimusmenetelmiksi sekä kvantitatiivisen että kvalitatiivisen tutkimusmenetelmän, sillä näin voidaan parhaiten selvittää nuorten voimaantumisen kokemukset ja nämä menetelmät sopivat parhaiten tutkimuksen aiheen käsittelyyn. Tuomi ja Sarajärvi (2002, 141) puhuvatkin triangulaatiosta, joka tarkoittaa erilaisten metodien, tutkijoiden, tiedonlähteiden tai teorioiden yhdistämistä tutkimuksessa.

Kvantitatiivisessa eli määrällisessä tutkimuksessa keskeistä ovat johtopäätökset aiemmista tutkimuksista, aiemmat teoriat sekä käsitteiden määrittely. (Hirsjärvi ym. 2007, 136.)

Kvantitatiivisessa tutkimusmenetelmässä käytetään usein perinteistä survey-tutkimusta. Survey-tutkimuksessa tyypillisesti kerätään tietoa käyttäen kyselylomaketta tai strukturoitua haastattelua. Aineisto kerätään standardoidussa muodossa eli täsmälleen samalla tavalla jokaiselta vastaajalta. Vastaajat muodostavat otoksen jostain tietystä ihmisjoukosta. (Hirsjärvi ym. 2007, 188.)

Kvalitatiivista eli laadullista tutkimusmenetelmää käytetään silloin, kun tutkimuskohdeena ovat asiat, joita ei voi määrällisesti mitata. Tutkimusmenetelmässä keskeisimmät tutkimusmenetelmät ovat mm. haastattelu ja litterointi, eli äänitallenteen puhtaaksikirjoittaminen tekstimuotoon. (Hirsjärvi ym. 2007, 160, 217.)

Kvalitatiivinen tutkimus on kokonaisvaltaista tiedonhankintaa. Aineisto kootaan luonnollisissa tilanteissa. Laadullisessa tutkimuksessa tarkoituksena on tarkastella aineistoa monitahoisesti ja yksityiskohtaisesti sekä paljastaa odottamattomia seikkoja. Me-

todeiksi valitaan sellaisia, joiden avulla tutkittavien näkökulmat pääsevät esille. (Hirsjärvi ym. 2007, 160.)

Päiväkirjaa voi käyttää aineistonkeruussa joko yksin tai yhdistettynä muihin aineistonkeruumenetelmiin. Päiväkirjan käyttö aineistonkeruumenetelmänä tarkoittaa sitä, että tutkimuksen aineisto muodostuu henkilökohtaisista päiväkirjoista, jotka otetaan kirjoittamisen jälkeen tutkimuskäyttöön. Strukturoitu päiväkirjan pito on verrattavissa strukturoituun kyselylomakkeeseen. Tässä käytössä tutkimuksen tekijä antaa tutkimuksen osallistujalle, ohjaajalle teemoja, joita hän toivoo osallistujan käsittelevän päiväkirjassaan. Päiväkirjan käyttö aineistonkeruumenetelmänä edellyttää osallistujalta suurta sitoutumista menetelmään. (Kylmälä & Juvakka 2007, 105.)

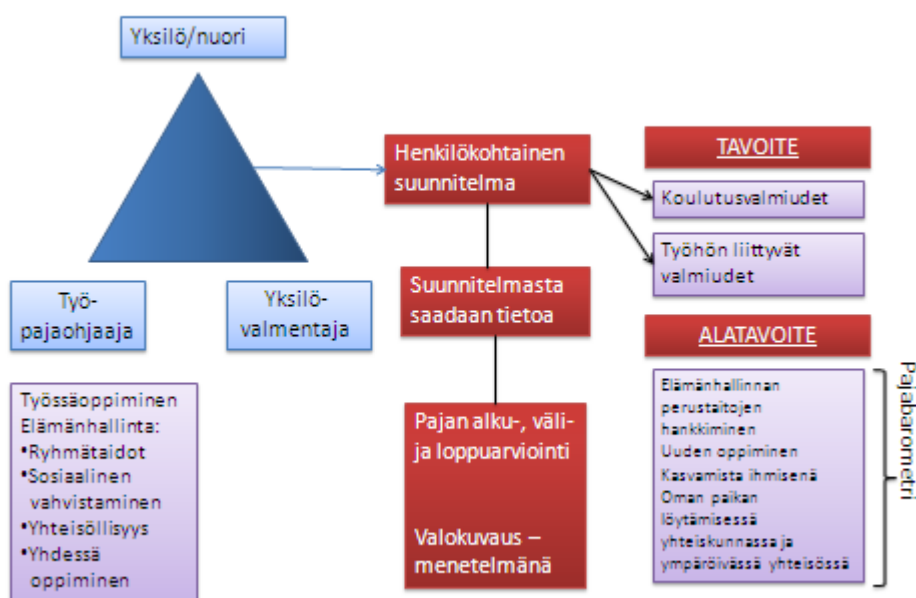
Teemahaastattelu pyrkii löytämään vastauksia tutkimuksen tarkoituksen ja ongelmanasettelun tai tutkimustehtävän mukaisesti. Etukäteen valitut teemat perustuvat tutkimuksen viitekehukseen eli tutkittavasta ilmiöstä jo tiedossa oleviin teemoihin. (Tuomi, Sarajärvi 2004, 77 - 78.)

Tutkimusmenetelminä käytän kolmea menetelmää, jotka ovat haastattelu ja päiväkirja (liite 3) sekä kyselylomake (liite 4). Näin tutkimuksen triangulaatio toteutuu parhaiten. Nuorille tarkoitettun kyselylomakkeen testaan kolmella henkilöllä ennen hankkeen aloitusta. Lisäksi valmistelen ja ohjeista ohjaajan haastattelukysymykset ja päiväkirjamerkinnot teemoittain.

7.2 Kohderyhmän valinta

Tutkija määrittelee perusjoukon ja ottaa joukosta edustavan *otoksen*. Otanta voidaan tehdä yksinkertaisesti satunnaisotantana, systemaattisena otantana, ositettuna otantana ja ryväotantana. Perussääntönä on, että mitä tarkemmin otoksen avulla saatuja tuloksia halutaan, sitä suurempi otos on otettava. Otoksen koko ratkeaa neljän kriteerin avulla: 1. mitkä ovat tutkimuksen tavoitteet, 2. miten tarkkaan perusjoukkoa vastaavia tunnuslukuja halutaan saada, 3. miten usein tekijöitä on tarkoitus tarkastella samanaikaisesti ja 4. miten homogeeninen perusjoukko on tutkittavan asian suhteen. (Hirsjärvi ym. 2000, 167.) Tässä tutkimuksessa otanta oli systemaattinen ja harkinnanvaraisesti tehty otos.

Tutkimuksen kohderyhmänä oli nuorten työpajoilla erityistä tukea tarvitsevat noin 8 - 10 nuorta, jotka osallistuvat työpajatoiminnassa käytettävän valokuvausmenetelmän testaamiseen sekä ohjaaja, joka kehitti menetelmää. Nuorten osallistumisvalinta tapahtui haastattelun avulla (kuva 6). Työpajaohjaaja ja yksilövalmentaja haastattelivat nuorta. Henkilökohtainen suunnitelma ja pajan alkuarviointi antoivat pohjaa erityistä tukea tarvitsevien nuorten valinnalle. Valintaperusteena olivat nuorelle tehdyn pajabarometrin elämönhallinnan alueen huonot tulospisteet. Elämönhallinnan alueella vaikuttavat ryhmätaidot, sosiaaliset taidot, yhteisöllisyys, yhdessä oppiminen sekä sisäiset ja ulkoiset elämönhallintataidot. Valinnan jälkeen työpajaohjaaja ja nuori aloittavat voimavarojen kartoituksen sekä valokuvauksen suunnittelun.

Kuva 6. Kohderyhmän valinta

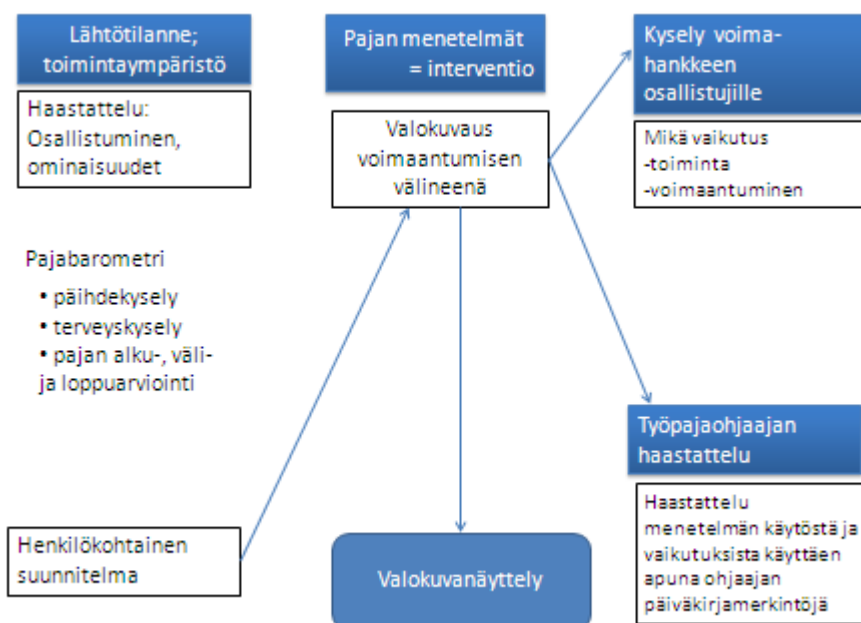
7.3 Tutkimuksen interventio, aineiston keruun suunnittelu

Kohderyhmästä kerätään aineistoa tutkimukseen kyselyn avulla. Kyselylomakkeet ja saatekirje (liite 5) jaetaan henkilökohtaisesti. Nuorelle kerrotaan tutkimuksen tarkoitus sekä selvitetään tarkemmin kyselylomakkeen täyttömenetelmä.

Aineistoa kerätään myös kohderyhmää vetävän työpajaohjaajan päiväkirjamuistiinpanoista ja haastattelusta. Työpajaohjaajan kanssa kerrataan ennen hankkeen aloittamista

tutkimusongelmat ja teoreettinen viitekehys, voimaantumisen toisen premissin sisältö. Voimaantumisteoria koostuu viidestä premissistä eli oletuksesta. Nämä premissit yhdessä muodostavat teorian ihmisen voimaantumisesta. Toinen premissi on, että voimaantumista jäsentävät päämäärät, kykyuskomukset, kontekstiuskomukset ja emotionit, sekä näiden sisäiset suhteet. (Siitonen 1999, 162 - 165, 189.)

Päiväkirja teemoitetaan toisen premissin osaprosessien mukaisesti, jotta ohjaajan on helpompi tehdä merkintöjä. Ohjeet päiväkirjamuistiinpanoille annetaan ennen Voimahankkeen aloittamista. Tällä varmistetaan, että päiväkirjamerkintöihin tulee sellaisia asioita, joita käytetään tutkimuksessa. Lopullinen aineisto kerätään pajainterventiojaksolta (kuva 7).

Kuva 7. Pajainterventio

Kohderyhmä selvittää omia voimavarojaan valokuvauksen kautta ja harjoittelee voimaantumista ohjaajan johdolla. Tavoitteena on myönteisen tulevaisuusnäkökuvan löytäminen tai vahvistaminen. Lähtökohtana on myös luottamuksellinen ja tasa-arvoinen osallistuminen.

Ensimmäinen ryhmä toimii huhtikuussa ja toinen ryhmä syyskuussa 2010. Tapaamiset nuorten kanssa aloitetaan jokaisen henkilökohtaisella voimavarakartoituksella, jonka

pohjalta suunnitelma etene erilaisiin kuvauksiin. Kuvausten aikana ohjaajan ja kuvattavan välillä toimii jatkuva vuoropuhelu. Myös nuoren portfolioon kertyy materiaalia. Useista kuvista nuori valitsee omimman kuvan "oman elämän" näyttelyyn. Näyttely avajaisineen pidetään helmikuussa 2011.

Operationalisointi tarkoittaa loogista toimintaa, jonka avulla kohteesta hankitaan tietoa mittaamisen ja havaintojen avulla. Operationalisointi alkaa ilmiön kuvaamisella, etenee käsitteiden ja mallintamisen kautta mittaamiseen tai havainnointiin. (Hirsjärvi ym. 2000, 144 - 145.)

Aineanalyysiprosessia kuvataan aineiston *pelkistämisenä*, *ryhmittelynä* ja *abstrahointina*. Pelkistäminen on aineiston koodaamista. Ryhmittelyssä yhdistetään pelkistettyjä ilmaisuja, jotka kuuluvat yhteen. Abstrahoinnissa muodostetaan yleiskäsitteiden avulla kuvaus tutkimuskohteesta. Käsitteellistämisen eli abstrahoinnissa samansisältöiset kategoriat yhdistetään toisiinsa muodostamaan ylä- ja alakategorioita. Kategorioinnin jälkeen voidaan myös kvantifioida aineistoa. Tällöin aineistosta lasketaan, kuinka monta kertaa sama asia esiintyy esimerkiksi haastattelijoiden kuvauksissa tai kuinka moni tutkittava ilmaisee saman asian. (Tuomi & Sarajärvi 2004, 110 - 115, 117.)

Tutkimuksen kysymyksissä käytetään voimaantumisteorian toista premissiä, joka luokittelee voimaantumisen osaprosessit. Tutkimuskysely on henkilökohtainen ja luottamuksellinen. Vastaukset annetaan lomakkeella. Nuorille suunnatun kyselyn kysymykset on muotoiltu väittämiksi, joiden vaikuttavuutta arvioidaan viisiportaisella asteikolla. Asteikkona käytetään ns. Likertin asteikkoa. Operationalisoinnin väittämät muodostetaan osaprosessien eli ylä- ja alakategorioiden kautta. Väittämät, joiden koetaan vaikuttavan eniten, osoittavat voimaantumisen kokemusta parhaiten. Tutkimuksessa on näin mahdollisuus todentaa voimaantumisen kokemukseen vaikuttavat osaprosessit. Ohjaajan päiväkirjamerkinnot on jaettu voimaantumisen osaprosesseihin ohjeistuksen mukaan. Päiväkirja-aineisto kootaan teemoittain osaprosessien mukaan. Ohjaajan haastattelukysymykset on muodostettu kaksisilmukkaisen oppimisen ja valokuvamenetelmän kokemuksen ylä- ja alakategorioiden avulla. Kysymysten avulla saadaan selville, mitkä ohjaajan menetelmät antoivat nuorelle voimaantumisen kokemuksen. Viittaa viimeisessä kappaleessa olevaan taulukoon 1, jossa on tarkemmin koottu ja havainnollistettu aineiston keruu sekä analysointi tutkimuksen eri vaiheissa.

Käytän tutkimuksessa abstrahointia sekä teorian ylä- ja alakategorioista johdettuja kohderyhmän kyselyä, työpajaohjaajalle tehtyä haastattelua sekä ohjaajan päiväkirjamerkintöjä, liite 3 ja 4. Kyselylomakkeen mukana nuorelle lähetetään saatekirje sekä allekirjoitettava sitoumus osallistua hankkeen kyselytutkimukseen, liite 5. Näin tiedonkeruussa voidaan käyttää sekä laadullista että määrällistä tutkimusmenetelmää ja täten osaltaan varmistaa *validiteettia ja reliabiliteettia*. Reliaabelius tarkoittaa mittaus-tulosten toistettavuutta. Mittauksen ja tutkimuksen reliaabelius on kykyä antaa ei-sattumanvaraisia tuloksia. Validius taas tarkoittaa mittarin ja tutkimusmenetelmän kykyä mitata juuri sitä, mitä on tarkoituskin mitata. (Hirsjärvi ym. 2000, 213.)

7.4 Tutkimuksen kulku

Opinnäytetyöni tutkimuksen Voima-hankkeen idea kehittyi lokakuussa 2009 Rannikkopajojen suunnittelupäivillä, jolloin toiminnan kehittämistä tarkastellaan ja parantamishdotuksista valitaan kehittämisprojekteja. Voima-hankkeen sisältö löytyi erään työpajaohjaajan valokuvausharrastuksesta. Työpajaohjaaja oli kuullut voimaannuttavasta valokuvausmenetelmästä ja siihen liittyvästä koulutuksesta, johon hän aikoi osallistua syksyllä 2010. Voima-hankkeen toimintasuunnitelma tehtiin pienryhmässä suunnittelupäivillä 2010. Pienryhmään kuuluivat yksilövalmentaja, valokuvausta harrastava työpajaohjaaja ja työpajajohtaja. Hankkeelle haettiin rahoitusta Opetus- ja kulttuuriministeriön erityisavustuksena. Hankehakemus jätettiin ministeriöön marraskuun 2009. Suunnittelupäivillä päätettiin, että mikäli hankerahoituksesta tulee kielteinen päätös, toteutamme Voima-hankkeen omarahoituksella ja pienemmällä volyyymilla. Hanke sai kuitenkin myönteisen rahoituspäätöksen huhtikuussa 2010, joten hanke tulittiin toteuttamaan suunnitelman mukaisesti.

Opinnäytetyötä pohtiessani Voima-hankkeen pajanuoret olivat selvä valinta. Halusin tutkia nuorten kokemuksia voimannuttavassa valokuvausmenetelmässä. Tutkimukseni yhdistyi Kymenlaakson ammattikorkeakoulun Voi hyvin nuori -hankkeen tavoitteisiin.

Tutkimuksen valmistelutapaamisia on pidetty työnantajan edustajan, työpajaohjaajan ja tutkijan kesken marraskuussa 2009 sekä helmi- ja maaliskuussa 2010. Työnantajaa edusti oppisopimuskoulutuksen koulutuspäällikkö, joka yhteistyökumppanina parhaiten tunsi nuorten työpajatoiminnan. Tutkimuksen tavoitteita, teoriataustaa, menetelmiä, arviointia ja tutkimusaineistonkeräämistä suunniteltiin näin yhdessä. Työpajaoh-

jaaja on saanut ohjeistusta havainnoimiseen ja päiväkirjamerkintöjen tekemiseen. Lisäksi sovittiin, että työpajaohjaaja kirjoittaa päiväkirjaansa tuntemuksia ja ajatuksia voimaannuttavasta valokuvausmenetelmästä ennen hankkeen aloittamista. Tunnelma palaverissa on ollut rakentava ja innostava. Ryhmä on yksimielisesti todennut, että tutkimuksesta tulee olemaan hyötyä työpajatoiminnalle.

Voima-hankkeen suunnitelman mukaisesti työpajaohjaaja osallistui voimaannuttavan valokuvauksen seminaariin huhtikuussa 2010. Lisäksi marraskuussa 2010 työpajaohjaaja hyväksyttiin Miina Savolaisen voimaannuttava valokuvaus -koulutukseen. Molemmat koulutukset tukivat Voima-hanketta ja olivat merkittävä asia hankkeen jatko-suunnitelmille.

Tutkimuksen aikataulu suunniteltiin seuraavaksi:

Valmisteluvaihe 10/2009 - 12/2009: Tutkimussuunnitelmavalmistelut, teoreettinen viitekehys, aikaisemmat tutkimukset, muun aineiston keruu, tutkimusmenetelmien tutkiminen, ideaseminaari.

Suunnitteluvaihe 1/2010 - 6/2010: Tutkimussuunnitelman aineiston keruu ja työstäminen sekä kirjoittaminen, tutkimusmenetelmän aineiston keruu, tutkimusmenetelmän laadinta; kyselylomake, luvat, reflektointi, suunnitelmaseminaari.

Toteutusvaihe:

6 - 12/2010: Tutkimusmenetelmän toteutus, kyselyt ja haastattelu.

1 - 3/2011: Näyttelyn toteutus, ohjaajan haastattelu, tutkimusaineiston analyysi ja johdopäätökset.

3 - 5/2011: Tutkimusaineiston kokoaminen opinnäytetyöksi, päätösseminaari.

Vakiinnuttamisvaihe: syksyllä 2011 tutkimusta esitellään eri tilaisuuksissa.

7.5 Aineiston analysointi

Analyysiin kerätty materiaali on aineistoa. Aineiston suunnittelussa ja keräämisessä täytyy ottaa huomioon, kerätäänkö aineisto itse vai onko olemassa jo valmiita aineistoja. Täytyy myös tietää, mikä on tai ketkä tutkimuksen kohteena. Seuraavaksi on pohdittava, paljonko tutkimukseen tarvitaan aikaa ja onko tutkimus pitkittäis- vai poikittaistutkimus. Jos aineisto kerätään itse, on valittava metodi tai menetit. Perekdytyksessä on valittava, miten metodia käytetään ja sovelletaan. Aineiston keräämisessä on taas päätettävä, miten tutkittavat valitaan ja miten paljon tutkittavia tarvitaan. Aineistoa on suunniteltava, miten tutkittavat tavoitetaan ja miten heidän suostumuksensa pyydetään. Lisäksi on suunniteltava ja on päätettävä, keiden kanssa neuvotellaan järjestelyistä. Lopuksi on hankittava mahdollinen tarvittava materiaali ja laskettava kustannukset. (Hirsjärvi ym. 2000, 164 - 165.)

Analyysin tarkoitus on luoda sanallinen ja selkeä kuvaus tutkittavasta ilmiöstä. Sisältöanalyysillä pyritään järjestämään aineisto tiiviiseen ja selkeään muotoon. (Tuomi & Sarajärvi 2004, 110.)

Kerätyn aineiston analyysi, tulkinta ja johtopäätökset ovat tutkimuksen tärkein osa. Analyysivaiheessa tutkijalle selviää, minkälaisia vastauksia saadaan ongelmiin tai joskus tutkijalle selviää, miten väittämät olisi oikeasti pitänyt asettaa. Ennen aineiston päätelmien tekemistä on tarkistettava virheelliset ja puuttuvat tiedot. Aineistoa voidaan täydentää esim. haastatteluin, kyselyin, pyytämällä palauttamaan lomakkeita tai täsmentämään tietoja. Tämän jälkeen aineistoa voidaan järjestää tiedon tallennusta ja analyysijä varten. (Hirsjärvi ym. 2000, 207 - 208.)

Analysointitavaksi valitaan yleensä sellainen, joka tuo parhaiten vastauksen ongelmaan tai tutkimustehtävään. *Ymmärtävään* pyrkivässä lähestymistavassa käytetään tavallisesti kvalitatiivista analyysia ja päätelmien tekoa. Näitä käytetään tutkimustyössä usein rinnakkain. Lopuksi aineistoa tulkitaan, jolloin tutkija pohtii analyysin tuloksia ja tekee niistä omia johtopäätöksiään. Tuloksista laaditaan *synteesejä*, jotka kokoavat yhteen pääseikat ja antavat vastaukset asetettuihin tavoitteisiin. Myös johtopäätökset perustuvat laadittuihin synteeseihin. (Hirsjärvi ym. 2000, 210 - 212.)

Kvalitatiivinen eli laadullinen analyysi perustuu *induktiiviseen* päättelyyn, jossa pyritään tekemään yleistyksiä ja päätelmiä aineistosta nousevien seikkojen perusteella.

Aineistoa pyritään tarkastelemaan monitahoisesti sekä yksityiskohtaisesti nostoen siitä esiin tärkeitä teemoja. Tilastolliseen yleistämiseen ei pyritä. Erona laadullisessa ja kvantitatiivisessa eli määrällisessä tutkimuksessa on se, että määrällisessä tutkimuksessa tutkimusongelmat muotoillaan tarkasti etukäteen, kun taas laadullisessa tutkimuksessa tutkimustehtävä voi muuttua tutkimuksen aikana. Määrällinen perustuu *deduktiiviseen* prosessiin, joka etenee yleisestä yksityiskohtaiseen. Määrällisen tutkimuksen havaintoaineiston keruumenetelmiä voivat olla esimerkiksi haastattelu tai kirjeksely. Määrällinen tutkimusmenetelmä sopii tutkimuksiin, joihin liittyvät suuret ihmisryhmät. Sen avulla ei saada kattavaa tietoa yksittäistapauksista. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 25 -28.) Taulukossa 1 on tarkemmin aineiston keruu ja analysointi tutkimuksen eri vaiheissa.

Taulukko 1. Aineiston keruu ja analyysi tutkimuksen eri vaiheissa

Tutkimusprosessi	Kevät 2010	Syksy 2010	1/2011	1/2011
	Vaihe I	Vaihe I	Vaihe II	Vaihe II
Tutkimuskysymys ja näkökulma	Tutkimuskysymys nuorten I ryhmä tutkimukseen Voima-hanke (2. premissi)	Tutkimuskysymys nuorten II ryhmä Voima-hanke (2. premissi)	Tutkimuskysymys ohjaajan prosessi- ja voimaantuminen (kaksisilmukkainen oppiminen)	Tutkimuskysymys ohjaajan prosessi- ja voimaannuttava valokuvaus
Tutkimusosio	Nuorten voimaantuminen	Nuorten voimaantuminen	Nuorten voimaantuminen, prosessin toimivuus	Nuorten voimaantuminen, prosessin toimivuus
Aineiston keruumenetelmä	Kyselylomake (N = 5)	Kyselylomake (N = 8)	Tutkijan tekemä teemahaastattelu (N = 1)	Ohjaajan päiväkirja (N = 1), ajalta 11/2009-1/2011
Aineisto	Nuorten kyselyn aineisto	Nuorten kyselyn aineisto	Ohjaajan teemahaastatteluaineisto	Ohjaajan päiväkirja-aineisto, teemat
Analyysimenetelmä	Deduktiivinen sisällönanalyysi, apuvälineenä Webropol	Deduktiivinen sisällönanalyysi, apuvälineenä Webropol	Deduktiivis-induktiivinen sisällönanalyysi	Deduktiivis-induktiivinen sisällönanalyysi

Taulukko 1 mukaan aloitin tutkimuksen aineiston analysoinnin nuorten kyselylomakkeisiin vastaamisen ja ohjaajan haastattelun jälkeen. Aineistoa analysoitiin jonkin verran jo tiedonkeruun aikana työpajaohjaajan päiväkirjan ryhmäyhteenvedon yhteydessä. Kysely-, haastattelu- ja päiväkirja-aineiston kokoamisen ja lukemisen jälkeen sain kokonaiskuvan aineistosta ja yhteenkuuluvista asioista. Aineisto pilkottiin osiin aineistokokonaisuuksien ja teemojen mukaan ja yhdistettiin ylä- ja alakategorioihin. Kvantitatiivinen aineisto käsiteltiin Webropol-raportointijärjestelmän avulla ja kuvattiin excel-ohjelmalla graafisesti. Kvalitatiivinen aineisto on analysoitu sisältöaineistanalyysia käyttäen. Aineistojen analyysi on tehty sekä deduktiivisesti eli teorialähtöisesti että deduktiivis-induktiivisesti eli teoria-aineistolähtöisesti. Tiedon käsittely ei ollut pelkästään analyysiä, vaan myös synteesiä, ajatuksellista yhteen kokoamista.

Aineisto koottiin seuraavasti: 1. analyysiyksikön määrittäminen, 2. aineiston lukeminen ja kokonaiskuvan saaminen, 3. kysymysten esittäminen, 4. päiväkirjamuistiinpanoista keskusteleminen ja vastausten kirjaaminen, 5. kyselylomakkeen täyttäminen, 6. aihekokonaisuuksien löytyminen ja pilkkominen osiin, 7. sisältöjen esiin nostaminen ja alustavien alakategorioiden löytäminen, 8. sisältöjen tarkastelu aineistosta tutkimuskysymysten mukaisesti, 9. kategorioiden yhdistäminen ja uudelleen nimeäminen sekä 10. tutkimuskohteen lopullinen jäsentäminen ja kuvaaminen.

8 TUTKIMUSTULOKSET

Tutkimuksen raportin tulososassa yhdistyy kolme tutkimuksenteon keskeistä asiaa. Ensimmäisenä on aiemmasta tutkimuksesta rakennettu tutkimustehtävän lähtökohta. Toisena uuden tutkimuksen tuottamat tulokset. Kolmanneksi on tutkijan erittelevä, arvioiva ja kokonaisnäkemystä hakeva mielenlaatu. (Hirsjärvi ym. 2000, 242.)

Tutkijan pitää suunnitella tulosten esittämisjärjestys niin, että lukija löytää esityksestä tutkimuksen päätulokset. Tutkijan tulee myös pystyä tarkastelemaan tuloksia tulkiten sitä taustaa vasten, jonka pohjalta hän on rakentanut tutkimuksen lähtökohdat. Tuloksia esitetään tekstin lisäksi myös taulukoina ja kuvioina, jotka ovat hyvä tiivistämis- ja havainnollistamiskeino. Tulosjakso toimii tekstissä ensisijaisesti tarkastelun ja johtopäätöksen taustana. (Hirsjärvi ym. 2000, 242 - 243.)

Opinnäytetyöni tutkimustulosten raportoinnissa käytin tekstin lisäksi Webropol-raporttitaulukkoa ja graafista kaaviota. Kyselyn väittämät ja haastattelun kysymykset

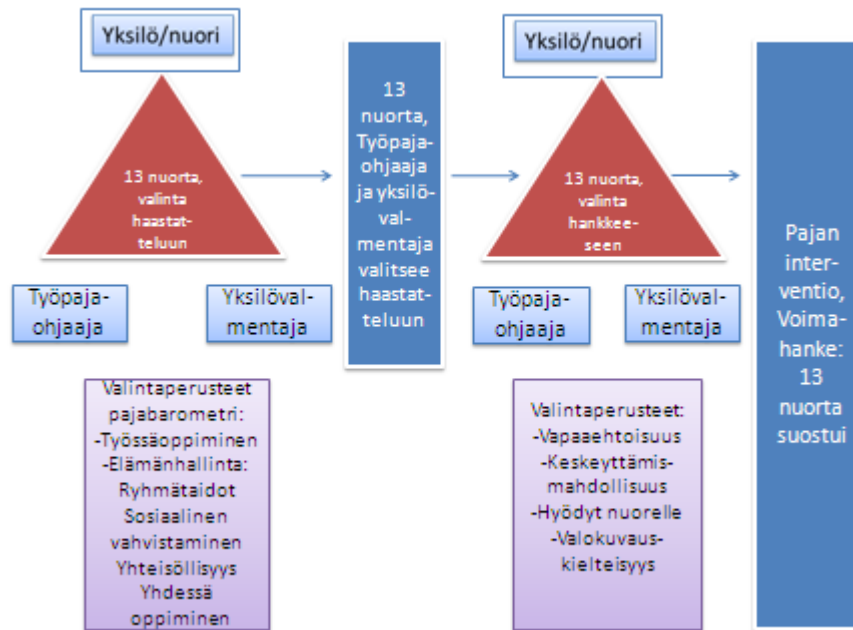
olen abstrahoinut ja ohjannut teorian avulla ylä- ja alakategorioihin. Näitä käytän hyödyksi tulosraportoinnin taulukoissa ja kaavioissa.

Kaaviot ovat hyviä luokkienvälisten yhteyksien esittämiseen. Kaavioiden avulla pystytään kuvaamaan tutkittua prosessia ja kehittämään uusia käsitteitä. Lisäämällä kaavioon tekijöitä ja yhdistämällä nämä viivoilla voidaan esittää useamman luokan suhde toisiinsa. Lisättäessä nuoli osoittamaan suuntaa, saadaan myös vaikutussuunnat näkyviksi. Nuoli voi olla kaksisuuntainenkin, kun halutaan kuvata vuorovaikutusta. (Hirsjärvi, Hurme 2000,170.)

Tekstin luotettavuutta ja ymmärrettävyyttä voidaan parantaa taulukoilla ja kuvioilla. Samansisältöinen teksti- ja taulukkomuotoisen esityksen vertailu osoittaa taulukoiden taloudellisuuden. Hyvässä raportissa on selkeitä taulukoita ja niiden tulkintoja. Hyvä kuvio taas kertoo enemmän kuin tuhat sanaa, sen avulla voidaan havainnollista ja painottaa tietoa. Kuvioiksi kutsutaan kaikkia muita tutkimusraportissa käytettyjä havainnollistamiskeinoja paitsi taulukoita. Kuvio-nimitystä käytetään myös valokuvista. Kuvioita käytetään kun halutaan esittää lukujen laadullisia Aspekteja, kuten vertailuja ja suhteita, tai raportoitavan asian rakenteellisia ja kuvailevia puolia. (Hirsjärvi ym. 2000, 291 - 297.)

8.1 Osallistujien valinta

Yksilövalmentajat valitsivat nuoret tähän tutkimukseen ja valokuvausprosessiin. Valinta kohdistui nuoriin, joilla oli haasteita vuorovaikutuksessa tai itsetunnossa. Valinnassa hyödynnettiin pajabarometriä. Valintaperusteena olivat nuorelle tehdyn pajabarometrin elämänhallinnan alueen huonot tulospisteet (ks. s. 13 -14, 18 - 19). Lopullinen Voima-hankkeen valokuvausprosessiin osallistuvien valinta tehtiin yksilöhaastatteluiden perusteella. Näihin haastatteluihin osallistuivat nuori, yksilövalmentaja ja työpajaohjaaja (kuva 8).

Kuva 8. Osallistujien valinta

Haastatteluaikana työpajaohjaaja esitteli mahdollisuutta osallistua valokuvausprosessiin. Haastattelutilaisuus oli nuorille vapaaehtoinen. Ensimmäinen ryhmä muodostui viidestä ja toinen kahdeksasta nuoresta.

Työpajaohjaaja esitti haastattelutilaisuudessa kaikille nuorille saman kysymyksen:

”Kuka tykkää olla kuvattavana ja kenelle se on helppoa?”

Vain yhdellä nuorella oli aiemmin ollut mukava olla kuvattavana, muut nuoret kertoivat välttelevänsä kuvaustilanteita tai katsovansa alaspäin ryhmäkuvissa. Kummassakin ryhmässä nuoret esittivät saman kysymyksen työpajaohjaajalle:

”Miksi juuri meidät on valittu kuvaushankkeeseen?”

Työpajaohjaaja kertoi taustaa ja periaatteen, että kuvausprosessista voisi olla nuorelle hyötyä elämässä, muun muassa opiskelussa tai työpaikassa.

Haastatteluiden päätteeksi kaikki kolmetoista (N=13) nuorta halusivat osallistua kuvausprosessiin. Vain yksi halusi lupauksen, että voi keskeyttää prosessin niin halutesaan. Kaikki valokuvausprosessiin osallistuneet nuoret kuitenkin olivat mukana koko

prosessin ajan. Poika, joka keskeytti pajajakson siirtyessään opiskelemaan, halusi kuitenkin vielä osallistua valokuvausprosessin loppunäyttelyyn. Voima-hankkeen tavoite nuorten osallistumisesta valokuvausprosessiin ylittyi sekä määrällisesti että toiminnallisesti.

8.2 Tutkimusaineiston muodostaminen

Tutkimuksen aineiston kerääminen aloitettiin keväällä 2010, jolloin perehdytin työpajaohjaajan tutkimuksen taustoihin, voimaantumisteoriaan ja tutkimuksen tavoitteisiin. Työpajaohjaaja aloitti päiväkirjamerkinnot jo valokuvausprosessin valmisteluvaiheessa, koska voimaantuminen valokuvauksen avulla oli hänelle vielä uusi ja tuntematon alue. Tutkijana vahvistin ja kannustin häntä koko ajan työssään nuorten valokuvausprosessissa. Työpajaohjaaja täydensi päiväkirjamerkintöjä aina nuorten kuvaustapaamisten jälkeen. Työpajaohjaaja haastateltiin 17.12.2010.

Haastattelutilaisuuden alussa kävimme näyttelyyn valittujen nuorten valokuvia läpi. Näin pääsimme valokuvaustilanteiden tunnelmaan haastattelussa. Työpajaohjaaja vastasi tutkijan teemoitettuihin kysymyksiin. Tutkija tarkensi joitain kysymyksiä esimerkein. Työpajaohjaaja viittasi haastatteluvastauksissaan myös päiväkirjamerkintöihinsä. Haastattelu nauhoitettiin, ja aineistoa kertyi tallennettuna noin tunnin verran. Lisäksi haastattelutilaisuudessa sovimme, että työpajaohjaaja kokoaa tutkijalle tiivistelmän päiväkirjamerkinnoista koskien valokuvaustilanteita ja tuntemuksiaan. Tutkijana käytin sekä päiväkirjamerkintöjä että työpajaohjaajan haastatteluaineistoa tutkimustulosten analysoinnissa. Haastatteluaineisto litteroitiin mahdollisimman hyvin. Lisäksi työpajaohjaaja luki ja tarkisti oikeaksi tulkitsemiä ja analysoimiani haastattelutekstejä ja päiväkirjaviittaukset. Haastatteluaineisto hävitettiin lopullisen tutkimusaineiston valmistuttua.

Molempien ryhmien valokuvausprosessi kesti noin kaksi kuukautta. Prosessit sisälsivät neljä kuvauskertaa pienryhmissä sekä aloitustapaamisen koko ryhmän kanssa että loppukuvien katselutilaisuuden. Työpajaohjaaja piti myös nuoriin tiivistä yhteydenpitoa tekstiviestein ja sähköpostitse. Ensimmäinen ryhmä aloitti huhtikuussa ja toinen syyskuussa 2010. Tapaamiset nuorten kanssa aloitettiin jakamalla nuoret työpareihin tai pieniin ryhmiin. Työpajaohjaajan mielestä jako ryhmiin meni sujuvasti ja hankkeen aikana jaot osoittautuivat onnistuneiksi.

Valokuvausprosessin ensimmäisessä tapaamisessa ryhmät keskustelivat valokuvaustilanteista. Näiden keskustelujen pohjalta prosessi eteni erilaisiin kuvauksiin. Kuvausten aikana ohjaajan ja kuvattavan välillä toimi jatkuva vuoropuhelu. Tavoitteita muutettiin jonkin verran kuvauksien aikana ja sitä mukaa kun uusia ideoita syntyi. Lähes kaikilla nuorilla oli yksi tärkeä piirre, prosessin aikana kuvaaminen säilyi koko ajan tavoitteellisenä. Myös nuoren portfolioon kertyi materiaalia. Lopuksi nuori valitsi useista kuvista omimman kuvan Voima-näyttelyyn. Näyttely avajaisineen pidettiin Kotkassa nuorisotalo Greipissä helmikuussa 2011 (kuva 9).

Kuva 9. Voima-hankkeen näyttelyn avajaisien kutsu

Nuorten kyselytutkimus suoritettiin Webropol-kyselynä sähköisesti. Kaikille nuorille kerrottiin tutkimuksesta ja jokainen allekirjoitti suostumuksen tutkimuskyselyyn osallistumisesta. Prosessin lopussa tutkija ja työpajaohjaaja sopivat päivän, jolloin kysely suoritetaan. Tutkija sai nuorten sähköpostiosoitteet, joihin lähetettiin saatekirje ja kysely. Kyselylomake oli valmisteltu niin, että väittämiin piti vastata päästäkseen eteenpäin. Lisäksi kyselylomakkeen lopussa oli mahdollisuus antaa avointa palautetta.

Ensimmäinen ryhmä kokoontui pajan tiloihin, jossa tutkija tapasi kaikki ryhmän jäsenet ja selvitti tutkimuksen taustaa ja selvensi kyselyn kysymyksiä. Kaikki viisi nuorta vastasivat kyselyyn. Toiselle ryhmälle sovimme päivän, jolloin kysely lähetettiin jo-

kaisen nuoren sähköpostiin. Tapaamista tutkijan kanssa ei ollut, koska ryhmän jäsenistä osa oli jo lopettanut pajajakson. Työpajajohtajana olin kuitenkin tavannut kaikki nuoret Rannikkopajojen toimintapäivillä. Viisi nuorta vastasi heti kyselyyn. Kolmelle nuorelle lähetin viiden päivän päästä kyselyn uudelleen. Työpajaohjaaja muistutti nuoria tekstiviestillä kyselyn vastaamisesta. Jokaiselta tuli viesti, että he aikovat vastata ja olivat pahoillaan unohtamisesta. Kyselyyn vastasivat siis kaikki Voima-hankkeen valokuvausprosessiin osallistuneet kolmetoista nuorta.

8.3 Taustatiedot

Tässä tutkimuksessa kyselylomake lähetettiin kaikille valokuvausprosessiin osallistuneille kolmetoista (N=13) nuorelle, jotka kaikki vastasivat (100 %). Vastanneista kahdeksan (n=8) oli naisia ja viisi (n=5) miehiä. Nuorten ikä jakautui 17 - 24 -vuotiaisiin. Pääasiassa (n=10) nuoret olivat ohjautuneet pajalle työvoimatoimiston kautta, vain kaksi (n=2) oli työvoiman palvelukeskuksesta ja yksi (n=1) ammattiopistosta. Nuorten koulutustausta muodostui niin että peruskoulutaustaisia oli seitsemän (n=7), yhdellä (n=1) lukio ja viidellä (n=5) toisen asteen ammatillinen koulutus (taulukko 2).

Taulukko 2. Osallistujien (N=13) taustatiedot		
1. Sukupuoli	Nainen	Mies
	8	5
2. Vastaajien ohjautuminen pajalle		
Työvoimatoimisto	10	
Työvoiman palvelukeskus, Väylä	2	
Ammattiopisto	1	
3. Vastaajien koulutustausta		
Peruskoulu	7	
Lukio	1	
2 asteen ammatillinen koulutus	5	

8.4 Oppimisen menetelmät

Tässä luvussa kuvailen oppimisen menetelmien tuloksia työpajaohjaajan haastattelun ja päiväkirjamerkintöjen avulla. Lisäksi esitän tuloksia valokuvausmenetelmän soveltuvuudesta pajanuorille työpajaohjaajan kokemusten avulla. Oppimisen menetelmien

tulokset esitellään kaksisilmukkaisen oppimisen näkökulmasta ja voimaannuttavan valokuvausmenetelmän avulla.

8.4.1 Oppimisympäristö kaksisilmukkaisessa oppimisessa

Työpajaohjaaja kuvaili haastattelussa, että yhdessä tehdyt valokuvausretket luontoon, citypaikkoihin tai lapsuuden leikkipaikkoihin loivat tunnelmallisen ja hyvän ja myönteisen ilmapiirin ryhmässä. Ryhmien ollessa pieniä, retkien kohteisiin päästiin yhdellä autolla. Yhteisöllisyyttä luotiin, kun kuvausretkelle tehtiin eväät yhdessä ja niitä sekä muuta välineistöä kannettiin vuorotellen. Työpajaohjaaja kertoi, että myönteisen ilmapiirin ansiosta keskustelutilanteet olivat syvällisiä, puhuttiin esimerkiksi lapsuudessa tapahtuneista asioista tai elämästä yleensä, kipeistäkin asioista. Kuvaustilanteessa kannustettiin toisia ja ryhmässä koettiin tasa-arvoa mm. vastuun jakamisen tähden. Poistamalla esteitä kuvaustilanteista opeteltiin kuvausympäristön tärkeyttä sekä arvoja ja asenteita. Ensimmäisen kuvauksen jälkeen jokainen otti vastuuta etsimällä hyviä kuvauspaikkoja. Niitä nuoria, jotka aluksi välttelivät kuvauksia touhuamalla stailistina tai valomiehinä, työpajaohjaaja kuvasi huomaamatta tilanteissa, jossa ympäristö oli sopiva. Kuvien näkemisen jälkeen myös nämä nuoret rohkaistuvat ja suostuivat ideoimaan, missä haluaisivat tulla kuvatuksi ja miten.

Ensimmäinen ryhmä halusi kuvauksia lapsuuden maisemissa, kun taas citykuvaukset kiinnostivat toista ryhmää enemmän. Työpajaohjaajan päiväkirjamerkintä yhden kuvausretken jälkeen kuvaa hyvin oppimisympäristön merkittävyyttä myös haasteiden antajana:

”Sää oli muutaman kerran aika haastava, mutta toisaalta siinä tuli myös tavallaan seikkailu, miten yhdessä saamme muutaman hyvän kuvan tässä säässä ja mitä paikkoja keksimme.”

8.4.2 Vuorovaikutus ja dialogi

Haastattelussa ja päiväkirjamerkinnöissä työpajaohjaaja selittää miten kuvausryhmä oli ihailtava ja yllättävä. Kaikki saivat puheenvuoron ja muut todella kuuntelivat. Varusteita kannettiin vuorotellen. Kalliolla kiipeillessä varusteita ojenneltiin ja toisia autettiin. Työpajaohjaaja kirjoitti valokuvaretkien tunnelmasta ja ryhmävastuusta:

”Olimme yhdessä tekemässä jotain johon kaikki osallistuivat, kantaen vastuuta reissun onnistumisesta niin mielialan kuin käytännön asioiden suhteen.”

Työpajaohjaaja kertoi, että koko kuvausprosessin aikana käytiin vuoropuhelua. Työpajaohjaajan mielestä sopivassa ympäristössä tapahtuvassa vuoropuhelussa pohdittiin myös omia arvoja. Vilkkainta keskustelu ja oppiminen olivat etenkin kuvausten jälkeen, kuvia tarkasteltaessa. Keskustelut kuvaavat hyvin ryhmän sisäistä mielenlaatua, jossa voitiin avoimesti kertoa henkilökohtaisiakin asioita. Työpajaohjaaja kertoi keskusteluilmapiiiristä kuvausretken kahvitauolla Porvoossa:

”Tarinoita kerrottiin lapsuudesta, teimme matkaa nykyajassa ja samalla myös menneisyydessä. Keskustelutilanteet olivat avoimia ja luottamuksellisia, vaikka asiat olivat vaikeita ja henkilökohtaisia. Ketään ei moitittu tai muuten negatiiviseen sävyyn kommentoitu. Jokainen halusi kertoa tarinaansa vuorotellen.”

Päiväkirjassaan työpajaohjaaja kuvaa nuoren itsetuntoa kasvattavaa dialogia ja kuvien tärkeyttä nuorelle:

”Tyttö sinisessä juhlapuvussaan... kuvasimme merenrannalla, kalliolla, hän oli seisomassa, tuuli hulmutti helmoja, silmissä ja eleissä näkyi ehkä villiyyttä ja hurjuutta. Näyttelyyn hän valitsi kuvan jossa hän tyynenä ja kauniina istuu puun oksien suojassa katsellen merelle. Selkeästi hän piti myös siitä villimmästä kuvasta, olimme aiemmin jutelleet että mitä puolta itsessäsi haluaisit tuoda näkyväksi ja hän kertoi että vaikka hän on kiltti ja hiljainen kuten kaikki hänestä sanovatkin, on hänessä myös toinen puoli. Uskon että vaikka kuvaa ei valittu näyttelyyn, tämä kuva on silti tärkeä hänelle itselleen.”

Kuvaustilanteissa työpajaohjaaja katsoi kameran läpi hyväksyvästi ja kertoi ääneen, miten herkältä nuori näytti tai miten kauniisti valo korosti hänen poskipäitä. Työpajaohjaaja kertoi, että yhdessä kuljeskellessa löytyneet hienot kuvauspaikat houkuttivat milloin ketäkin kuvattavaksi. Yleensä kuvausasento löytyi luonnostaan, mutta myös kuvaajan tai muun ryhmän mielipiteitä kuunneltiin ja neuvoja kyseltiin. Myönteisten kommenttien keskellä olo kuvattavana oli helpompaa. Ainostaan yhden nuoren koh-

dalla nuori ei aluksi pitänyt, että häntä ohjaillaan tai puututaan tilanteeseen, ylipäättän-
sä kuvataan ollenkaan. Työpajaohjaaja kertoi, että ensimmäisen kuvauksen jälkeen
ennakkoluulot karisivat. Nuoren mielestä kuvaus ei ollutkaan vaikeaa ja seuraavassa
kuvausotoksessa hän pyysi ja antoi luvan neuvoa. Jälkikäteen, kun ohjaaja pyysi lupaa
käyttää muitakin kuin näyttelyyn valittuja kuvia esitteessä, hän kertoi, että hän oli
kaikkiin kuviin tyytyväinen ja niitä voi käyttää vapaasti.

8.4.3 Virheiden ja häiriöiden korjaaminen

Työpajaohjaajan päiväkirjamerkintöjen mukaan hän vahvisti myönteisyyttä kaikissa
kuvaustilanteissa. Ainoa valtataistelutilanne, kantaako nuori omalla vuorollaan eväs-
korin vai ei, ratkesi nopeasti. Työpajaohjaajan mukaan muita tilanteita, missä hän olisi
joutunut puuttumaan nuoren arvoihin ja asenteisiin, ei ollut.

Valokuvausprosessin alussa kaikille oli selvitetty rajat, jotka huomioidaan
kuvaustilanteessa. Toisessa ryhmässä oleva poika halusi kuvata itseään
sotilasvarustuksessa, joka kuului hänen harrastukseensa. Työpajaohjaajan mukaan
keskustelu ennen kuvausta, miksi tällainen kuva, antoi ohjaajalle perusteluja kuitenkin
kuvata tilanne.

Valokuvausprosessin virheitä ja häiriöitä ennaltaehkäistiin suunnittelulla. Mitä enem-
män kuvaustilanteita suunniteltiin ja valmisteltiin, sitä enemmän työpajaohjaajan mie-
lestä koettiin onnistumisia. Työpajaohjaajan kertoman mukaan toisen ryhmän tyttö oli
tyytymätön ulkomuotoonsa ja pukeutui aina mustiin vaatteisiin. Valokuvauskokemus
ja hyvien kuvien löytyminen muutti tyttöä työpajaohjaajan mielestä iloisemmaksi ja
avoimemmaksi. Myös muut ryhmän jäsenet kehuivat kuvia. Tyttö alkoi käyttää kuva-
usten jälkeen värikkäimpiä vaatteita ja viimeiset kuvaustilanteet olivat luontevimpia.

8.4.4 Valokuvaus voimaantumisen kokemuksena

Työpajaohjaaja kysyi kaikilta nuorilta valokuvaustilanteissa; *”Olisiko joitakin sellai-
sia puolia jotka tarvitsisivat vahvistusta tai minkä puolen haluaisitte tuoda näkyväk-
si?”* Eräs tyttö kertoi työpajaohjaajalle, että häntä kuvataan hiljaiseksi. Tytön mielestä
hänellä oli muitakin puolia. Tavoitteeksi nousi se, että rohkeus on se piirre joka pitää
saada näkyväksi. Toinen tyttö kertoi että hänen sanotaan hänen olevan pieni ja suloi-
nen. Hän oli monesti kokenut, että saa ylimielistä kohtelua pienuutensa takia. Työpa-

jaohjaaja ja nuori kehittivät yhdessä kuvaideoita, joissa vahvistuisivat voiman ja rauhallisen vahvuuden näyttäminen. Tyttö valitsi ”Matrix”-tyylisen pitkän nahkatakkin ylleen ja korkean kallion laen kuvauspaikaksi. Työpajaohjaajan mielestä näin saatiin haluttu ominaisuus esille nuorella:

”Se, joka on kuvattu on muistamisen arvoista ja tärkeitä. Ne asiat, joita ei ole kuvattu eivät ole tärkeitä tai ovat hävettäviä, joista olisi parempi vaieta. Nuorella on oikeus nähdä oman elämänsä olevan muistamisen arvoinen.”

Työpajaohjaaja kirjoitti, että parin kuvauskerran jälkeen miltei kaikki nuoret uskalsivat heittäytyä kuvaukseen rohkeasti ja rikkoivat omia rajojaan esimerkiksi pukeutumalla hempeään prinsessamekkoon, komeaan pukuun. Varusteet, vaatekukset ja suunnitelmat lisääntyivät joka kuvauskerran jälkeen. Nuoret heittäytyivät toiseen rooliin, kommentoi työpajaohjaaja:

Nuoret saivat itse valita kuvat näyttelyyn, kaikki kuvat olivat sellaisia joissa heillä oli ollut hyvä olla kuvaustilanteessa. Myös ne kuvat, joita ei valittu näyttelyyn, olivat työpajaohjaajan mukaan nuorille tärkeitä. Kuvavalinnoissa nuoret osasivat jättää vähemmän tärkeitä asioita varjoon. Erään kuvauskerran jälkeen työpajaohjaaja kirjoitti päiväkirjaan nuorten rohkeuden lisääntymisestä:

”Sisimpänsä paljastaminen kaikille ei todellakaan ole helppoa, jo se että kuvausporukan kesken sen uskaltaa tehdä on aikamoinen hyppy. Tärkeää on kuitenkin se että on uskaltanut rikkoa omia rajojaan. Se nousi keskusteluihin ainakin parin porukan kanssa, kun nyt on uskaltanut tehdä jotain sellaista mitä ei aiemmin niin mitään kaikkea sitä uskaltaa tehdä vielä tulevaisuudessa.”

8.4.5 Valokuvausmenetelmän soveltuvuus nuorille

Valokuvausmenetelmä on hyvä nuorelle, jota on syrjitty. Haastattelussa ja päiväkirjassaan työpajaohjaaja kertoo nuoresta, jota oli kiusattu ja haukuttu koulussa suun muodosta. Nuori kertoi, ettei hänestä saa ottaa kuvia, joissa hän hymyilee, koska kuvissa hän aina näyttää niin rumalta. Kuvausparin ja ohjaajan vakuuttelut kauniista hymystä eivät vakuuttaneet nuorta, mutta ohjaaja kehotti katsomaan otettuja kuvia itse ja päät-

telemään niistä, että oliko kiusaajien puheissa kuitenkaan totuutta. Seuraavalla kuvauskerralla asiasta puhuttiin. Sen jälkeen sovittiin, ettei hymyjä enää säästellä. Viimeisellä kuvausmatkalla työpajaohjaaja kyseli, mikä on ollut kuvausretkien parasta antia. Nuori innostui kertomaan valokuvastaan, jossa hän näkikin itsestään aivan uuden positiivisen puolen:

”Parasta on ollut se että nyt hän tietää että hänellä on kaunis hymy, eikä sitä tarvitse enää hävetä.”

Menetelmä tuo esille, miten nuori voi itse katsoa itseään eri näkökulmista. Kuvausreissujen päätyttyä pidettiin yhdessä kuvienkatselutilaisuus, jota työpajaohjaaja kuvasi päiväkirjassaan tarkemmin. Nuoret olivat itse valinneet muutamia kuvia, joita he olivat valmiita esittelemään muulle kuvausryhmälle. Nuoret olivat etsineet itsestään hyviä puolia ja nostaneet ne esille. Työpajaohjaajalla oli kuvienkatselutilaisuudessa mahdollisuus pitää pieni puhe valokuvausprosessista. Puheessa ohjaaja kertoi prosessin syvimmästä tarkoituksesta ja miten se liittyy elämänhallintaan liittyviin ratkaisuihin sekä valintojen tekemiseen elämän eri vaiheissa:

”Toivon teidän jokaisen näkevän kuvista kuinka upeita ihmisiä teistä jokainen on ja että kun elämänne polulla teette pieniä ja suurempiakin ratkaisuja niin vältätte hajottavia ja tuhoavia valintoja ja valitsette sellaisia polkuja jotka tukevat, rakentavat ja kannattelevat upeaa itseänne, pidätte itsestänne huolta...”

Haastattelussa työpajaohjaaja kertoi, että eräs nuori kyynelehti vuolaasti sen kuullessaan, sillä kuvat ja sanat koskettivat niin kovasti hänen sisintään.

8.4.6 Ohjaajan omat kokemukset ja onnistumiset

Valokuvausprosessin onnistumiseksi valokuvaustekniikan pitää olla hallinnassa. Työpajaohjaajan mielestä vuorovaikutus ja tasavertaisuus nousivat merkittäviksi tekijöiksi prosessin onnistumisessa. Vaikkakin valokuvaustaito ja valonkäytön hallinta ovat tässä projektissa tärkeitä osata, silti myönteisen katsomisen taito ei voi korvata tekniikan hallitsemisella. Aikuisen rooli, olla oma itsensä ja aikuinen nuorten kanssa, on tärkeä.

Ohjaajan mukaan oli etuoikeus osallistua prosessiin, joista sai palautetta, ja itsekin oppi paljon asioita:

”Nuorilta näkyi heti palaute, jos olet onnistunut.”

Työpajaohjaaja kuvasi, miten valokuvaustilanteissa onnistuttiin. Hänen mielestään se näkyi nuorten ilmeistä, tyytyväisyydestä ja luottamuksesta ohjaajaa kohtaan. Nuorten kanssa oli tehty jotain hienoa yhdessä ja erikseen. Prosessiin, jossa nuoret olivat pääosassa, kuului nuorten mukana kulkemista. Nuoret olivat ylittäneet rajoja ja saaneet rohkeutta tehdä jotain uutta valokuvien avulla. Tämä kaikki on antanut voimavaroja niin nuorille kuin ohjaajallekin. Työpajaohjaajan mukaan onnistumisen kokemus näkyy nuorten silmien loisteessa, nuoret ovat upeita ja kuvaukset vaikuttivat tunteisiin sekä ennen kaikkea tämä erilainen lähestymistapa mahdollisti sen, että hyviä tuloksia saatiin lyhyessä ajassa. Haastattelun edetessä hän oivaltaa ja tokaisee:

”Kamera näkee niin paljon paremmin.”

Tämä kuvaa hyvin työpajaohjaajan mielestä sitä, että menetelmää voidaan käyttää pajuorten voimaantumiseen. Työpajaohjaajan mielestä valokuvausnäyttely myös todentaa, että valokuvista todella näkee asioita eritavalla.

8.4.7 Yhteenveto valokuvausmenetelmän käytöstä

Työpajaohjaajan käyttämät oppimisen menetelmät (taulukko 3) on koottu yhteen helpottamaan valokuvausprosessin menetelmätulosten seuraamista. Taulukossa on koottu ohjaajan valitsemat menetelmät ja tuloksista kootut nuorten kokemukset.

Taulukko 3. Ohjaajan käyttämät menetelmät valokuvauksen yhteydessä	
Ohjaajan valitsema menetelmä	Nuoren kokemus
Ensimmäisellä tapaamisella keskustelua omista albumikuvista ja valokuvaustilanteista	Asetettiin päämäärä; minkä puolen itsestä halusi tuoda näkyväksi ja vahvistaa
Valokuvausretkien kohteiden valinta; luonto, kaupunki, lapsuudenmaisemat sekä teeman mukaan tai inspiroituminen matkan varrella	Ilmapiiri myönteinen, avoimet keskustelutilanteet, otettiin vastuuta uusista kuvauspaikoista

Ohjaajan valitsema menetelmä	Nuoren kokemus
Sopiva ympäristö; kuvia otettiin myös nuoren huomauttamatta	Rohkeus kasvoi; uudet ideat kuvaustilanteista
Valokuvaustilanteisiin pienryhmissä; kuvaustilanteen valinta, vastuuta tarvikkeiden kantamisesta, stailistina, valomiehenä	Koettiin tasa-arvoa, kannustettiin ja neuvottiin toisia, ryhmän mielipiteitä kuunneltiin
Vuorovaikutus ja tasavertaisuus; kuuntelija, läsnäolija, aikuisen rooli, olla oma itsensä, nuoren mukana kulkevista	Vuoropuhelut avoimia ja luottamuksellisia; kaikki saivat puheenvuoron ja muut kuuntelivat, nuoren ilmeistä ja eleistä näkyi tyytyväisyys
Dialogi; myönteiset kommentit ja hyväksyvä katsominen, kannustaminen, aiempien negatiivisten kokemusten kyseenalaistaminen valokuvauksen avulla	Itsetunto kasvoi, olo kuvauksissa helppoa, arvioi itse näkemänsä, antaa palautetta
Asenteet ja arvot; nuorille oli selvitetty kuvaustilanteiden rajat	Nuori perustelee mielipiteensä ja valintansa
Valokuvaustilanteet oli hyvin suunniteltu ja valmisteltu	Nuoret kokivat yhä enemmän onnistumisia valokuvaustilanteissa
Kehitellään yhdessä kuvaideoita; mitä puolta itsessään nuori halusi vahvistaa tai tuoda näkyväksi	Haluttu ominaisuus esille itsessä; nuori löytää omat voimavaransa, omat vahvuutensa, vähemmän tärkeiden asioiden jättäminen varjoon
Roolit ja vaatetusten valinta kuvauspaikoille	Rohkeutta, heittäytymistä, rikkoivat rajoja; toisen roolin ottamista esim. prinsessa, bisnesmies
Yhteinen kuvienkatselutilaisuus; kuvia esitellään muulle ryhmälle	Valinnanvapautta; nuoret valitsevat itse kuvansa, löytää itsestä hyviä puolia ja nostaa ne esille sekä mahdollisuus päästä kommentoimaan myönteisesti muita ryhmän jäseniä
Tekniikan hallitseminen; valokuvaustaito, valonkäyttö. Tekniikan hallitseminen mahdollisti keskittymisen nuoreen	Onnistuneet kuvat; kuvaustilanteet ja kuvat vaikuttivat tunteisiin
Valokuvausprosessi ja näyttely; erilainen lähestymistapa	Hyviä tuloksia lyhyessä ajassa; voimaantumisen kokemuksia

8.5 Nuorten voimaantumisen kokemukset

Tutkimuksen nuorille suunnittelemissani kysymyksissä käytin voimaantumisteorian toista premissiä, joka luokittelee osaprosessit. Tutkimuskysely oli henkilökohtainen ja luottamuksellinen. Nuorten kyselyn saatteessa tarkennettiin, että väittämässä tulee vastata nykytilanteen mukaan, miten nuori näki prosessin tämänhetkisessä elämäntilanteessaan. Lomakkeen kysymykset oli muotoiltu väittäviksi, joiden vaikuttavuutta arvioitiin (1 = Erittäin huonosti, 2 = Melko huonosti, 3 = Ei hyvin eikä huonosti, 4 = Melko hyvin, 5 = Erittäin hyvin) viisiportaisella Likertin asteikolla.

Voimaantumisteorian operationalisointi tehtiin muodostamalla väittämiä osaprosessin eli ylä- ja alakategorioiden kautta. Väittämät, jotka koettiin vaikuttavan eniten, osoittivat voimaantumisen kokemusta parhaiten. Tutkimustulokset avattiin pelkistettyjen ilmaisujen kautta todentaen voimaantumisen kokemuksen vaikutukset osaprosesseihin.

8.5.1 Henkilökohtaiset päämäärät

Henkilökohtaiset päämäärät (taulukko 4) koostuvat asetetuista päämääristä, vapaudesta ja arvoista. Vastanneita nuoria oli kolmetoista (N=13).

Taulukko 4. Yksilön päämäärät nuorten (N=13) arvioimana											
Alakategoria		Erittäin huonosti		Melko huonosti		Ei hyvin eikä huonosti		Melko hyvin		Erittäin hyvin	
		n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Pelkistetty ilmaisu											
Asetetut päämäärät	ka/5	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Valokuva tulevaisuuden unelmasta	3,154	2	15,40	-	-	6	46,20	4	30,80	1	7,70
Oman toiminnan hallinta	4,000	-	-	-	-	-	-	13	100,00	-	-
Vapaus											
Valokuvaustilanne asioiden päättäminen	4,385	-	-	-	-	3	23,10	2	15,40	8	61,50
Valinnanvapaus	4,462	-	-	-	-	2	15,40	3	23,10	8	61,50
Arvot											
Luottamuksen säilyminen	4,615	-	-	-	-	-	-	5	38,50	8	61,50

Asetetuista päämääristä muodostuu tulevaisuuden unelman toteutuminen ja oman toiminnan hallitseminen. Kyselyn väittämän valokuva tulevaisuuden unelmastani toteu-

tui, tulokset hajaantuivat. Hajonta vastauksissa osoittaa, että nuoret näkivät prosessin vain tämän hetken tilanteena. Vastaajista kaksi (n=2) valitsi väittämän ”erittäin huonosti”, ”ei hyvin eikä huonosti” valitsi kuusi (n=6), ”melko hyvin” valitsi neljä (n=4) ja ”erittäin hyvin” yksi (n=1). Kuitenkin oman toiminnan hallinta onnistui kaikkien kolmentoista nuoren (N=13) mielestä ”melko hyvin”.

Valinnanvapauden tunne muodostui itse tehdystä päätöksestä valokuvaustilanteessa. Vapaus koetaan tärkeänä sisäisen voimantunteen rakentumisessa. Suurin osa (n=10) nuorista koki, että he saivat päättää itse valokuvaustilanteen asioista. Väittämät joko ”melko hyvin” tai ”erittäin hyvin” valittiin, vain kaksi (n=3) nuorta ei osannut sanoa, oliko saanut itse päättää tilanteista. Valinnanvapaus näkyy selvästi nuorten (n=11) vastauksissa positiivisena, vain kaksi (n=2) ei osannut sanoa, oliko heillä valinnanvapautta.

Arvoja kuvaamaan oli määritelty väittämä, luottamukseni toimintaan säilyi. Nuorten luottamus toimintaan säilyi, sillä kaikki (N=13) vastasivat, että luottamus säilyi ”melko hyvin” tai ”erittäin hyvin”.

Vastausten määrän mukaan yksilön päämääristä vapaus, arvot sekä osittain myös asetetut päämäärät toteutuivat valokuvaprosessin aikana. Vastaukset olivat enimmäkseen ”melko hyvin” tai ”erittäin hyvin”.

8.5.2 Kykyuskomukset

Kykyuskomukset (taulukko 5) koostuvat itsesäätelystä, minäkuvasta, itseluottamuksesta ja vastuusta. Vastanneita oli kolmetoista (N=13).

Itsesäätely-kohdassa kysyttäessä osasiko nuori käyttää omia kykyjään ja osaamista, nuoret jakautuivat vastausten perusteella selvästi kahteen mielipiteeseen. Valinta oli selkeästi vaikea, mutta kahdeksan (n=8) vastasi väittämiin ”melko hyvin” tai ”erittäin hyvin”.

Minäkuva muodostuu itsetunnon kasvamisesta ja onnistumisen kokemuksista. Yhdeksän (n=9) nuorta eivät selvästi osanneet vastata, onko itsetunto kasvanut. Neljä (n=4) nuorta vastasi väittämiin ”melko hyvin” tai ”erittäin hyvin”. Kyselyn nuorista yksi-

toista (n=11) vastasi, että he saivat onnistumisen kokemuksia. Vain kaksi (n=2) ei osannut sanoa.

Taulukko 5. Kykyuskomukset nuorten (N=13) arvioimana											
Alakategoria		Erittäin huonosti		Melko huonosti		Ei hyvin eikä huonosti		Melko hyvin		Erittäin hyvin	
		n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Pelkistetty ilmaisu											
Itsesäätely	ka/5										
Omien kykyjen ja osaamisen käyttö	3,538	-	-	2	15,40	3	23,10	7	53,80	1	7,70
Minäkuva											
Kasvanut itsetunto	3,462	-	-	-	-	9	69,20	2	15,40	2	15,40
Onnistumisen kokemus	4,231	-	-	-	-	2	15,40	6	46,20	5	38,50
Itseluottamus											
Itsensä arvostaminen	4,000	-	-	-	-	5	38,50	3	23,10	5	38,50
Itseensä luottaminen	3,923	-	-	1	7,70	3	23,10	5	38,50	4	30,80
Vastuu											
Vastuullisten ratkaisujen tekeminen	3,385	-	-	3	23,10	4	30,80	4	30,80	2	15,40
Vastuunottaminen Voima-hankkeen aikana	3,231	-	-	2	15,40	6	46,20	5	38,50	-	-

Itseluottamus koostui itsensä arvostamisesta ja luottamisesta. Itsetunto on myös läheisesti arvostamiseen liittyvä käsite, joten väittämät arvostan itseä ja luotan itseeni olivat vastattu hyvin samanlaisesti. Suurin osa (n=9) vastasi väittämään ”melko hyvin” tai ”erittäin hyvin”. Vain yksi (n=1) luotti itseensä ”melko huonosti”.

Kyselyssä vastuuta käsitellään nuoren tekemillä vastuullisilla ratkaisuilla ja eri tilanteissa otetulla vastuulla. Nuorten vastauksissa merkittävää on suuri hajonta molemmissa vastuu-kysymyksissä. Väittämiin vastuullisten ratkaisujen tekemisestä vain kuusi (n=6) vastasi ”melko” tai ”erittäin hyvin”. Väittämään vastuunottamisesta eri tilanteissa viisi (n=5) nuorta vastasi ”melko hyvin”, kuusi (n=6) ei osannut sanoa ja kaksi (n=2) oli ”melko huonon” kannalla. Kuitenkin kommentit kyselyn lopussa kuvaavat kehittymistä nuorten kykyuskomuksien minäkäsityksessä ja itseluottamuksessa:

”Lähdin hyvin varovaisesti juttuun mukaan ja olen aidosti ihmeissäni, että kestin loppuun asti. En ikinä ole tykännyt olla valokuvattavana. Minulla on ollut ja on paljon itsetunto-ongelmia joka varmasti vaikuttaa siihen kuinka vapaasti voi heittäytyä tommissa tilanteissa. Se että mus-

takin sai hyviä kuvia varmasti auttaa myöhemmin olemaan kameran ja ehkä ihmistenkin edessä.”

Kykyuskomuksista minäkuva ja itseluottamus ovat vastausten perusteella selvästi onnistuneet nuorten mielestä ”melko” ja ”erittäin hyvin”. Kyselyn vastuu ja itsesääteily ovat myös vastaajien mielestä osittain onnistuneet eli suurin osa vastasi näihin kohtiin väittämiin ”melko hyvin”.

8.5.3 Kontekstiuskomukset

Kontekstiuskomukset (taulukko 6) ovat ilmapiiri, toimintavapaus, kunnioitus, hyväksyntä, yhteistoiminta ja autenttisuus. Vastanneita oli kolmetoista (N=13).

Taulukko 6. Kontekstiuskomukset nuorten (N=13) arvioimana											
Alakategoria		Erittäin huonosti		Melko huonosti		Ei hyvin eikä huonosti		Melko hyvin		Erittäin hyvin	
		n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Pelkistetty ilmaisu											
Ilmapiiri	ka/5										
Ympäristön turvallisuus	4,385	-	-	-	-	2	15,40	4	30,80	7	53,80
Avoin ilmapiiri	4,692	-	-	-	-	-	-	4	30,80	9	69,20
Toiminta-vapaus											
Valokuvaustilanteen suunnittelu	4,385	-	-	-	-	1	7,70	6	46,20	6	46,20
Kunnioitus											
Toisten nuorten arvostaminen	4,769	-	-	-	-	-	-	3	23,10	10	76,90
Hyväksyntä											
Tuki Voima-hankkeen tilanteissa	4,308	-	-	-	-	3	23,10	3	23,10	7	53,80
Ennakkoluuloton	3,385	-	-	2	15,40	5	38,50	5	38,50	1	7,70
Yhteistoiminta											
Tasa-arvon kokeminen valokuvaustilanteessa	4,462	-	-	-	-	1	7,70	5	38,50	7	53,80
Toisten nuorten rohkaiseminen	3,846	-	-	1	7,70	1	7,70	10	76,90	1	7,70
Autenttisuus											
Aidon voimaantumisen kokeminen	3,462	-	-	-	-	8	61,50	4	30,80	1	7,70

Vastausten perusteella nuoret kokivat ilmapiirin turvalliseksi ja avoimeksi. Väittämään koin toimintaympäristön turvalliseksi yksitoista (n=11) nuorta vastasi ”melko” tai ”erittäin hyvin” sekä väittämään mielestäni ilmapiiri oli avoin kaikki (N=13) vastasivat, että se oli ”melko hyvä” tai ”erittäin hyvä”.

Toimintavapautta kuvaavat tilanteet, joissa nuori sai itse suunnitella valokuvaustilanteen. Vastauksista nousee esille toimintavapauden vaikutus voimavarojen lisääntymiseen, sillä kaksitoista (n=12) nuorta vastasi väittämään ”sain itse suunnitella valokuvaustilanteen” joko ”melko” tai ”erittäin hyvin” ja vain yksi (n=1) ei osannut sanoa.

Kunnioitus on toisen nuoren arvostamista. Nuoret (N=13) arvostavat ja näin kunnioittavat vastausten perusteella selvästi toisia nuoria ”melko” tai ”erittäin hyvin”. Toisen arvostaminen nousi vastausten määrän perusteella toteutuneemmaksi asiaksi kontekstiuskomuksista.

Hyväksyntä koostuu tilanteista, joissa nuori sai tukea ja oli ennakkoluuloton. Nuoret kokivat saavansa tukea eri tilanteissa valokuvausprosessin aikana. Nuorista kymmenen (n=10) vastasi tuen saamiseen ”melko” tai ”erittäin hyvin” ja kolme (n=3) ei osannut vastata. Hajontaa on jonkun verran, kun kysyttiin ”olitko ennakkoluuloton?”. Tähän nuoret vastasivat varovaisemmin, nuorista kuusi (n=6) koki olevansa ennakkoluuloton ”melko” tai ”erittäin hyvin”.

Yhteistoimintaa kuvaaviin kysymyksiin, joissa kysyttiin valokuvaustilanteen tasa-arvoisuutta ja sitä rohkaisiko vastaaja toisia nuoria, vastattiin ”melko hyvin” ja ”erittäin hyvin”. Tasa-arvoisuutta koki kaksitoista (n=12) nuorta ja rohkaisua koki yksitoista (n=11) nuorta. Vastausten perusteella toisena merkittävänä asiana nousi kontekstiuskomuksista yhteistoiminta.

Nuorten kokema aito voimaantuminen oli vastaajien mukaan pääasiassa positiivista. Aitoa voimaantumista koki viisi (n=5) nuorta ”melko hyvin” tai ”erittäin hyvin”. Kahdeksan (n=8) nuorta ei osannut sanoa, miltä tuntui.

Kontekstiuskomukset toteutuivat valokuvausprosessissa vastausten perusteella parhaiten. Etenkin toimintavapaus, kunnioitus, hyväksyntä ja yhteistoiminta -osuuksiin nuoret vastasivat eniten ”melko hyvin” tai ”erittäin hyvin”.

8.5.4 Emootiot

Emootiot (taulukko 7) koostuvat positiivisesta latauksesta, toiveikkuudesta, onnistumisesta ja epäonnistumisesta, eettisyydestä sekä toimintaa säätelevistä osioista. Vastanneita oli kolmetoista (N=13).

Taulukko 7. Emootiot nuorten (N=13) arvioimana											
Alakategoria		Erittäin huonosti		Melko huonosti		Ei hyvin eikä huonosti		Melko hyvin		Erittäin hyvin	
		n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Pelkistetty ilmaisu											
Positiivinen lataus	ka/5										
Arvokkuuden tunne	3,923	-	-	1	7,70	2	15,40	7	53,80	3	23,10
Toiveikkuus											
Toiveikkuus tulevaisuuden suhteen	3,385	-	-	-	-	8	61,50	5	38,50	-	-
Pätevyyden tunne	3,231	-	-	1	7,70	8	61,50	4	30,80	-	-
Onnistumisen kokemus											
Elämysten kokeminen	3,692	-	-	-	-	6	46,20	5	38,50	2	15,40
Epäonnistumisen kokemus											
Epäonnistumisen sietäminen	3,692	-	-	-	-	4	30,80	9	69,20	-	-
Itsensä hyväksyminen	4,000	-	-	-	-	4	30,80	5	38,50	4	30,80
Eettisyys											
Tietää mitä haluaa	3,308	-	-	3	23,10	4	30,80	5	38,50	1	7,70
Toimintaa säätelevä ja energisoivaa											
Vastuunottaminen itsestä	3,692	-	-	-	-	5	38,50	7	53,80	1	7,70
Vastuunottaminen muista nuorista	3,385	-	-	1	7,70	7	53,80	4	30,80	1	7,70

Positiivisesta latauksesta kertoo mm. se, kun nuori tuntee olevansa arvokas. Vastauksista ilmenee, että kymmenen (n=10) nuorta koki valokuvaustilanteisen aikana olevansa arvokas.

Nuoret tuntevat olevansa toiveikkaita tulevaisuuden suhteen, ja tuntevat pätevyyttä. Toiveikkuus antaa voimia pyrkiä päämäärään. Vastausten perusteella alle puolet (n=5) nuorista tunsivat toiveikkuutta ja pätevyyttä tulevaisuuden suhteen. Suurin osa (n=8) nuorista ei osannut sanoa.

Onnistumisen kokemukset ovat elämyksiä. Seitsemän (n=7) nuorta koki ”melko” tai ”erittäin hyvin” elämyksiä ja sai onnistumisen kokemuksia, näissä myös voimaantumisen tunne vahvistuu. Nuorista melkein puolet, kuusi (n=6) nuorta ei osannut sanoa, kokiko elämyksiä valokuvausprosessin aikana.

Epäonnistumisen kokemuksia ovat epäonnistumisen sietäminen ja itsensä hyväksyminen. Selvästi suurin osa nuorista, yhdeksän (n=9) sietivät epäonnistumista ”melko hyvin”, samoin itsensä hyväksyi nuorista yhdeksän (n=9) ”melko” tai ”erittäin hyvin”.

Emootiot-alakategorian eettisyys-osan väittämään ”tiesin, mitä halusin”, nuorista kuusi (n=6) vastasi tietävänsä, neljä (n=4) nuorta ei osannut sanoa ja kolme (n=3) nuorta ei tiennyt mitä halusi.

Toimintaa säätelevää ja energisoivaa -osiossa tarkastellaan vastuun ottamista itsestä ja muista nuorista. Tämä toteutui valokuvausprosessin aikana hyvin. Itsestä otettiin kuitenkin enemmän vastuuta kuin muista nuorista. Vastauksien perusteella kahdeksan (n=8) nuorta otti vastuuta itsestä ”melko” tai ”erittäin hyvin”. Viisi (n=5) nuorta vastasi ottavansa vastuuta myös muista nuorista ”melko hyvin” tai ”erittäin hyvin”.

Emootioista osiot toimintaa säätelevä ja energisoivaa saivat eniten ”melko hyvin” tai ”erittäin hyvin” -vastauksia. Otettiin vastuuta itsestä ja muista. Vastauksissa onnistumisen ja epäonnistumisen sietäminen saivat myös paljon ”melko hyvin” tai ”erittäin hyvin” kannatusta.

8.5.5 Kyselyn yhteenveto voimaantumisen kokemuksesta

Kyselyn vastausten määrä (taulukko 8) osoittaa, että reilusti yli puolet (66,4 %) nuorista piti voimaannuttavaa valokuvausprosessia ”melko hyvänä” tai ”erittäin hyvänä”. Vastauksien keskiarvoksi tuli 3,9. Kyselylomakkeen kysymykset koostuivat voimaantumisteorian toisesta premissistä ja ne selvittivät yksilön päämääriä, kykyuskomuksia, kontekstiuskomuksia ja emootioita. Tässä tutkimuksessa tutkittiin valokuvausmenetelmän voimaannuttavaa kokemusta voimaantumisteorian toisen premissin kautta. Vastausten määrä oli 390 kappaletta ja vastausprosentti 100, koska kaikki nuoret (N=13) vastasivat kaikkiin kyselylomakkeen kysymyksiin.

Taulukko 8. Nuorten (N=13) voimaantumisen kokemuksen kyselyn kysymysten vastausten määrä ja vastausprosentti asteikkoa kohti.						
	Erittäin huonosti	Melko huonosti	Ei hyvin eikä huonosti	Melko hyvin	Erittäin hyvin	Yhteensä
Vastausprosentti	0,50	4,40	28,70	39,50	26,90	100
Vastausten määrä	2	17	112	154	105	390

9 POHDINTA

Kokonaisuudessaan tutkimusaineisto on antanut kuvaa opinnäytetyöprosessista sekä kohtaamastani haasteellisesta työstä. Materiaali on tutustuttanut minut erittäin mielenkiintoisiin ilmiöihin, muun muassa voimaantumisen käsitteeseen.

Tutkimuksen ydin oli tutkimusaineiston analysointi, tulkinta ja johtopäätösten teko. Tutkimus oli sekä mielenkiintoinen ja myös merkittävä omalle ammatilliselle kehitykselleni. Pohdinto-osioista etenkin oppimisen menetelmät ja nuorten voimaantumisen kokemukset todentavat tämän tutkimuksen ja voimaannuttavan valokuvausprosessin merkittävyyden nuorten työpajakentässä. Tutkimuksen jatkosuunnitelmaosassa esitän mahdollisuuksia toteuttaa ja levittää tämän tutkimuksen tuloksia laajemminkin.

9.1 Tutkimustulosten tarkastelu

Tarkastelu- eli pohdintaosuudessa tutkimustulokset suhteutetaan tutkimuksen taustakirjallisuuteen ja sen pohjalta laadittuun tutkimustehtävään ja siinä mahdollisesti esitettyihin hypoteeseihin sekä arvioidaan tulosten merkitystä, luotettavuutta ja käytettävyyttä. Tutkija punnitsee, miten onnistui muotoilemansa ongelman ratkaisussa, ja miten tutkimuksen antamaa tietoa voisi käyttää hyväksi. Tutkija pohdiskelee rehellisesti myös sitä, mikä olisi ehkä pitänyt tehdä toisella tavalla. (Hirsjärvi ym. 2000, 243.)

Opinnäytetyötä pohtiessa ja valmistellessa olen perehtynyt aikaisempiin tutkimuksiin (liite 2) ja aiheeseen liittyvään kirjallisuuteen. Materiaali on näyttänyt suuntaa ja ohjannut opinnäytetyössä tekemiäni valintoja. Tutkimusmateriaali on tutustuttanut minut myös teoreettiseen näkökulmaan sekä auttanut käsitteiden muokkaamisessa ja aineiston keruumenetelmien valinnassa. Tutkimuksia ja kirjallisuutta tutkiessani olen löytänyt perusteluja tutkimusongelmilleni.

Tutkimustulosten tarkastelussa ja pohdinnassa otan huomioon tutkimuksen tarkoituksen ja tutkimustyön tavoitteen. Tutkimuksen tarkoituksena oli kehittää innovatiivinen työmenetelmä, joka toimii työpajoilla nuoren elämänsäajan vahvistamisen apuna voimaantumisen viitekehityksessä. Tutkimustyön tavoitteena oli selvittää, miten pajatoimintaan osallistuvat nuoret kokevat valokuvausmenetelmän ja kuvaamisen voimaantumisen kokemuksena.

Pohdintaosuudessa vastaan myös tutkimustehtävälle asetettuihin kysymyksiin ja miten ne onnistuttiin tutkimuksessa ratkaisemaan.

9.1.1 Valokuvaus oppimismenetelmänä

Nuorten taustoista voidaan tutkimuksen perusteella sanoa, että otos kuvaa hyvin nuorten työpajoille ohjautuvia nuoria. Taustoista ei tule ilmi valintaperusteita, erityistä tukea tarvitsevia nuorten ominaispiirteitä, sillä ne ilmenevät pajan henkilökohtaisessa suunnitelmassa ja pajabarometrissä sekä haastatteluissa.

Työpajaohjaajalle tehdystä haastattelusta ilmenee, että valokuvausretkien valinta nousi tärkeäksi elementiksi. Tutkimustulokset osoittavat, että yhdessä tehdyt valokuvausretket luontoon, kaupunkiin ja lapsuuden maisemiin muodostivat ryhmässä tunnelmallisen, hyvän ja myönteisen ilmapiirin. Tulosten perusteella työpajaohjaaja on käyttänyt vuorovaikutustilanteessa arvoja ja asenteita onnistuneesti, tällöin nuoren oppimiskyky on parhaimmillaan. Miina Savolainen (2007) kirjoittaa samanlaisista kokemuksista kirjassa *Maailman ihanin tyttö*. Kirjan nuoret luottivat omiin kykyihinsä ja heidän itsetuntonsa kasvoi. Sopivassa ympäristössä tapahtuva dialogi opettaa ottamaan haasteita vastaan myös myöhemmin elämänkulun aikana.

Miina Savolaisen (2007) mukaan jos nuori saa elämässään myönteisiä oppimiskokemuksia, hänen itseluottamuksensa kasvaa ja hän oppii ehkä myös ottamaan haasteita vastaan tulevaisuudessakin. Tässä tutkimuksessa työpajaohjaaja vahvasti myönteisyyttä kaikissa kuvaustilanteissa.

Valokuvausprosessi oli työpajaohjaajan mielestä nuorelle tärkeää. Hänen mielestään tärkeimmiksi tekijöiksi nousivat vuorovaikutus ja tasa-arvo. Siitosen (1999) mukaan sisäinen voimantunne vapauttaa yksilön voimavaroja ja luovuutta. Yksilö, jonka taustalla on luottamuksellinen ilmapiiri ja arvostuksen kokeminen, heijastaa myönteisyyttä. Valokuvausprosessin aikana nuorten voimavarat kasvoivat ja päämääränä oli itsensä arvostaminen myönteisten asioiden kautta. Nuoret kohtasivat ja katsoivat myönteisiä asioita valokuvien avulla. Työpajaohjaajan mielestä hyväksyvä katse voi korjata näkymättömäksi jäämisen kokemuksen. Valokuvilla on valtava vaikutus. Työpajaohjaaja vertaa tutkimuksessa valokuvausprosessia laivaan, jonka kurssia vähän käännetään, niin ollaan toisessa suunnassa kun aikaa kuluu. Näin se toivottavasti tulee työpajaohjaajan, kuten tutkijankin mielestä vaikuttamaan nuoriin.

Takanen (2005) toteaa tutkimuksessaan, että uudelleen suuntautumista koetaan tietoisessa ajattelussa, tunteissa sekä toiminnoissa. Yksilöllisellä tasolla löydetään sisäinen voima ja yhteisöllisellä tasolla yhteinen henki. Valokuvausprosessin onnistuminen näkyi nuorten ilmeistä, tyytyväisyydestä ja luottamuksesta ohjaajaa kohtaan. Nuorten kanssa oli tehty jotain hienoa yhdessä ja erikseen. Valokuvausprosessin aikana vaihdettiin rooleja pukeutumalla toisiin. Tutkimustulosten mukaan nuoret olivat ylittäneet rajojaan ja saaneet rohkeutta tehdä jotain uutta. Tämä kaikki oli antanut voimavaroja niin ohjaajalle kuin nuorille. Tässä tutkimuksessa työpajaohjaajan mukaan onnistumisen kokeminen näkyi nuorten silmien loisteessa ja ilmeissä. Kuvaukset vaikuttivat etenkin nuorten tuntemuksiin. Ennen kaikkea tämä erilainen lähestymistapa mahdollisti hyvien tulosten aikaansaamisen lyhyessä ajassa. Tutkimushaastattelun edetessä työpajaohjaaja kertoi valokuvauksen syvimmän merkittävyyden; ”*Kamera näkee niin paljon paremmin.*” Tämä kuvastaa hyvin, että menetelmää voidaan käyttää pajanuorten voimaantumiseen, sillä näyttelyn perusteella valokuvista todella näkee asioita eritavalla.

9.1.2 Nuorten voimaantumisen kokemus

Hajonta vastauksissa osoittaa, että nuoret näkivät valokuvausprosessin vain tämän hetken tilanteena. Myös Siitonen (1999) toteaa tutkimuksessaan, että ihmisellä on mahdollisuus asettaa päämääriä vapaasti ja rakentaa tulevaisuuden unelmia, jotka ovat erityisen merkitseviä voimaantumisessa. Siitonen jatkaa, että itsemäärääminen on yhteydessä voimaantumiseen ja edelleen sitoutumiseen.

Henkilökohtaisista päämääristä etenkin arvot ja vapaus ovat nuorille tärkeitä. Asetettuja päämääriä katsotaan selkeästi lyhyellä aikavälillä. Tämä näkyy myös nuorten tämän hetken ajatusmaailmassa ja yhteiskunnan tilanteessa nuorten työttömyystilastoissa ja syrjäytymiskartoituksissa. Siitonen (1999) korostaa, että voimaantumisessa halulla menestyä ja oppia on merkitystä. Näillä on yhteys asetettuihin päämääriin, valinnanvapauteen, ilmapiiriin, hyväksyntään, luottamukseen, itseluottamukseen, koettuun oman toiminnan kontrollointiin sekä toiminnan vapauteen. Myös tietyt arvot, kuten turvallisuus, vapaus ja oikeus määrätä oman elämän kurssi ovat merkittäviä päämäärien asettamisen kannalta. Näiden arvojen kokeminen on yhteydessä ihmisen voimaantumiseen.

Tutkimuksen vastauksista näkyy, että kyvyt ja osaaminen otetaan vähitellen käyttöön. Ihmisen usko omiin kykyihin, itseluottamus ja minäkuva ovat asioita, joista kykyuskomukset Siitosen (1999) mukaan muodostuvat.

Työpajaohjaajan haastattelusta selviää, että jos kykyuskomuksen kysymys esitettäisiin myöhemmin valokuvanäyttelyn jälkeen, nuoret vastaisivat itsetunnon kasvaneen. Opinnäytetyön aikataulun vuoksi kysely kuitenkin tehtiin heti valokuvaprosessin jälkeen. Siitonen (1999) korostaa omassa tutkimuksessaan, että minäkäsityksen perusteella ihmisellä on käsitys itsestään ja siitä millaisiin päämääriin hän pyrkii ja millaisiksi hän arvioi omat voimavaransa pyrkiessään päämääriinsä. Onnistuminen lisää itseluottamusta, mikä voi puolestaan vahvistaa itsearvostusta. Itseään arvostavan ihmisen itsetunto paranee, ihminen voimaantuu ja luottaa mahdollisuuksiinsa päämäärien saavuttamisessa.

Toimintaympäristön vaikutus voimaantumiseen rakentuu kuitenkin pitkälti itseluottamuksen ja itsearvostuksen tekijöistä. Itseluottamuksessa oli tapahtunut voimaantumista valokuvausprosessin aikana. Vahva itsetunto kasvoi ja sai myös nuoren hankkimaan aktiivisesti asioita, joita nuori tarvitsi selviytyäkseen tehtävistä. Vaikka toimintaympäristö oli voimaantumiselle otollinen, kyselyn mukaan nuorten oli vaikea määritellä vastuun ottamista. Räsänen (2006, 95) mukaan ympäristötekijöiden tulisi olla suotuisat voimaproessin etenemiselle. Ihmiselle on tärkeää tietää, että hän voi itse vaikuttaa asioihin. Nuoren toimintaympäristöön vaikuttaminen on ollut merkittävä metodi valokuvausprosessissa.

Vastausten perusteella nuorten kykyuskomuksista minäkäsitys ja itseluottamus ovat kehittyneet prosessin aikana. Nuoret ovat saaneet onnistumisen kokemuksia ja arvostavat itseään enemmän. Tätä kuvaa hyvin kyselyn lopussa olevat nuorten kommentit. Siitonen (1999) korostaakin, että henkilökohtainen vastuun ottaminen liittyy voimaantumiseen. Vastuu yhteisen hyvinvoinnin edistämisestä tukee voimaantumisen kokemusta.

Se, että nuori sai itse valita ympäristön valokuvaustilanteisiin, mahdollisti selvästi voimaantumisen. Tutkimuksen mukaan nuoret saivat toimintavapautta ja suunnittelivat itse valokuvaustilanteita. Samalla tavalla Siitosen (1999) tutkimuksessa ympäristö, jossa ihminen kokee arvostusta, kunnioitusta, tukea ja hyväksyntää, rakentaa paremmin hänen voimavarojaan. Valokuvausprosessin aikana ilmapiiri oli selkeästi avoin

sekä toisia tuettiin ja rohkaistiin. Yhteistoimintaa kuvaavat kysymykset, joissa kysyttiin valokuvaustilanteen tasa-arvoisuutta ja että rohkaisiko vastaaja toisia nuoria, vastattiin melko hyvin tai erittäin hyvin. Valokuvausprosessilla on ollut selvä vaikutus nuoren hyvinvointiin. Kuten Takasen (2005) voimaantumisprosessin onnistumisen kriteereissä on todettu, voimaantuminen on selkeästi positiivista tunne-energiaa nostava. Aineistosta nousi esille selkeästi hyvinvointi ja hyvän olon tunne. Nuoret kokivat voivansa paremmin kuin ennen valokuvausprosessia ja he kokivat elämän olevan mielekästä. Tutkimuksesta selvisi, että nuoret tarvitsivat turvallisen ilmapiirin sekä ohjausta, ja että tähän oli pystytty vastaamaan.

Voimaantumista ei ole tarkemmin selvitetty nuorille. Tämä näkyi myös vastauksissa. Kuitenkin autenttisten tilanteiden kokemisella ja aidossa, todellisen elämän kontekstissa saadulla elämyksellä on yhteys voimaantumiseen. Siitonen (1999) toteaa tutkimuksessaan saman asian. Työpajaohjaaja kuvaa myös päiväkirjassaan Miina Savolaisen seminaarissa kerrottua ja valokuvaustilanteessa kokemaansa kuvausta samanlaiseksi.

Valokuvausprosessissa kontekstiuskomukset nousivat parhaiten esille. Ilmapiirissä ollessa avoin voidaan arvostaa ja rohkaista toisia nuoria. Nuori arvostaa ja luottaa itseensä enemmän sekä voimaantuu. Vaikka voimaa ei voi antaa toiselle, voimaantumista voidaan yrittää mahdollistaa erilaisilla toimenpiteillä. Tällaisia toimenpiteitä ovat muun muassa avoimuus, toimintavapaus, rohkaiseminen, turvallisuus, luottamus ja tasa-arvoisuus.

Tutkimuksen perusteella nuoret olivat sisäisesti vahvempia ja tiesivät, mitä halusivat. Turvallisessa ja luottamuksellisessa ilmapiirissä nuoret ovat uskaltaneet ottaa riskejä. Siitosen (1999) mukaan ihminen, joka tuntee itsensä hyvin, pystyy hyväksymään myös heikkoutensa. Epäonnistumiset ovat tällaisessa ilmapiirissä oppimisen kokemuksia. Myös Savolaisen (2009, 178) *Maailman ihanin tyttö* -kirja kertoo, että omakuvan hyväksyminen on itsensä hyväksymisen metafora. Erilaisten kuvien hyväksyminen rakentaa eri elämäalueille heijastuvaa armollisuutta itseä kohtaan.

Valokuvausprosessin onnistuminen vaati myös nuorelta uuden ja erilaisen tavan katsoa asioita. Nuoret tekivät matkan itseensä ja löysivät sisäisen voimansa. Yhteisöllisesti löydettiin yhteinen henki ja arvot sekä yhteinen tapa toimia. Sisäisiä voimavaroja vapautuu, kun kokee positiivista latausta. Siitonen (1999) mainitsee, että toiveikkuus

vapauttaa kuitenkin voimavaroja, joka lisää myönteistä energiaa. Samalla se edistää toimintaympäristössä yhdessä toimivien myönteisyyttä ja toiveikkuutta. Näin yksilön ja yhteisön voimaantuminen lisääntyy. Lisäksi onnistumisen kokemusten avulla pitkäjänteinen päämäärien asettaminen ja niihin pyrkiminen vahvistuu.

Räsäsen ja Siitosen linjauksia peilaten voidaan tehdä yhteenveto siitä, mitä tekijöitä tarvitaan voimaantumisprosessin onnistumiseksi. Nuoren tulee olla fyysisesti että psyykkisesti toimintakykyinen. Voimaantumisprosessi vaatii sekä ulkopuolisen ohjaajaa että itsenäistä työskentelyä. Nuoren tulee olla sitoutunut prosessiin. Tutkimuksessa näkyi omakohtainen työskentely ja sitoutuminen. Lisäksi motivaatiolla oli voimaantumisprosessin kannalta suuri merkitys sen toimiessa kantavan voimana prosessin ajan.

Voimaannuttavan valokuvausprosessin päätös Voima-hankkeen valokuvanäyttely pidettiin Kotkan Nuorisokeskus Greipissä helmikuussa 2011. Näyttelyn avajaisiin 5.2.2011 nuoret saivat kutsua ystäviä, vanhempia, sukulaisia, työkavereita pajalta sekä oman pajaohjaajan ja yksilövalmentajan. Tilaisuuteen tuli n. 35 vierasta. Tilaisuus oli mukavan lämminhenkinen, ja tutkijana sain vielä kerran haastatella nuoria, heidän vanhempiaan ja poika- tai tyttöystäviään. Nuoret olivat selvästi ylpeitä kuvistaan ja kertoivat vanhemmilleen tilanteista ja kuvauspaikoista. Vanhemmat olivat hämmästyneitä kuvista ja monet totesivat, että nuori on onnistunut ja kuvien tunnelma välittyy läsnäolijalle selvästi. Vanhemmat eivät olleet uskoneet, että nuori olisi lähtenyt tällaiseen prosessiin. Nyt he kannustivat nuorta ja kehuivat nuoren rohkeutta ja heittäytymistä.

Valokuvanäyttely osoitti nuorille, että heillä on oikeus määritellä itse, miten heidät nähdään. Miina Savolaisen mukaan nuoret saavat siitä palautetta, miten arvokkaita he ovat. Nuorista tehdään osallisia yhteiskunnalliseen keskusteluun. Tätä osoittaa myös Kymen Sanomissa 4.2.2011 tehty koko sivun artikkeli Voima-hankkeen valokuvausprosessista (liite 6). Artikkelin otsikko alkaa mielestäni hyvin ja kuvaa koko valokuvaproessin ideaa; ”Valokuva vei matkalle omaan sisimpään”.

9.2 Tutkimuksen luotettavuus ja eettiset kysymykset

Tässä kappaleessa käsittelen luotettavuutta ja eettisyyttä yhdessä, koska näin pystyn parhaiten vastaamaan kysymyksiin. Tutkimuksen tutkimusaineistona käytettiin nuoril-

le tarkoitettua kyselyä sekä työpajaohjaajan päiväkirjaa ja haastattelua. Vastaukset annettiin sähköisellä lomakkeella. Täten voitiin käyttää sekä laadullista että määrällistä tutkimusmenetelmää tiedonkeruussa ja varmistaa osaltaan *validiteettia ja reliabiliteettia*. Tietoa kerättiin eri menetelmillä. Samalla täytettiin tutkimuksen *monimenetelmällinen vaatimus, triangulaatio*, mikä nostaa tutkimuksen luotettavuutta.

Tutkimuksen luotettavuuden arvioinnissa selvitetään, kuinka totuudenmukaista tietoa tutkimuksella on kyetty tuottamaan. Kerätyn tiedon hyödyntämisen kannalta luotettavuuden arviointi on välttämätöntä. Tutkimuksen luotettavuuden arvioinnissa voi käyttää laadullisen tutkimuksen yleisiä luotettavuuskriteerejä, joita ovat uskottavuus, vahvistettavuus, refleksiivisyys ja siirrettävyys. (Kylmä & Juvakka 2007, 127.)

Tutkimuksessa tulisi osoittaa itse tutkimuksen ja sen tulosten *uskottavuus*. Tutkijan on varmistettava, että tutkimukseen osallistuvien tiedonantajien käsitykset tutkittavasta ilmiöstä vastaavat tutkimustuloksia. Uskottavuutta voidaan vahvistaa tutkimuksen tekijän pitämän tutkimuspäiväkirjan avulla sekä dokumentoidulla keskustelulla tiedonantajien kanssa. (Kylmä & Juvakka 2007, 128.) Uskottavuutta tavoiteltiin tässä tutkimustyössä myös ohjaajan pitämän pienimuotoisen tutkimuspäiväkirjan avulla. Päiväkirjaan kirjattiin ylös kokemukset ja tunteet jokaisen dialogin ja tilanteen jälkeen. Ohjaaja pystyi seuraamaan esimerkiksi ohjaamistaitojaan ja omaa edistymistään prosessissa. Tiedonantajina olivat mukana olevat nuoret itse, joten tieto oli varmaa eli tieto ei ollut ns. toisen käden tietoa. Lisäksi ohjaajan pitämä päiväkirja vahvisti nuorilta saatuja tuloksia. Kyselylomake testattiin kolmella henkilöllä, joista yhtenä oli paju-nuori. Testauksen jälkeen kyselyssä täsmennettiin vain kahta sanaa. Tämän jälkeen lomaketta ei muutettu tai korjattu.

Vahvistettavuus tarkoittaa, että tutkimuksen tekijä kuvaa, miten hän on päätenyt tuloksiin ja johtopäätöksiin omassa tutkimuksessaan. Kerättyä aineistoa voidaan käyttää apuna. Huomioitava seikka on se, ettei kaksi eri laadullisen tutkimuksen tekijää välttämättä päädy samaan tulkintaan, vaikka heillä olisi käytössään sama aineisto. (Kylmä & Juvakka 2007, 129.) Nuorille selvitettiin ennen kyselylomakkeen täyttämistä voimaannuttavan valokuvausprosessin sisältö ja korostettiin nuoren omaa kokemusta vastauksissa. Nuoret olivat ymmärtäneet lomakkeen kysymykset, koska keneltäkään nuorista ei saatu lisäkysymyksiä tai muita kommentteja. Tulkintaa varmistettiin sekä ohjaajan haastattelun että tulosten analysoinnin jälkeen siten, että työpajaohjaaja sai

kommentoitavaksi analysoidun aineiston ja tuloksista kootun menetelmätaulukon. Näin varmistettiin väärin tulkintojen ehkäiseminen.

Tutkimuksen kysymyksissä käytettiin voimaantumisteorian toista premissiä, joka luokittelee voimaantumisen osaprosessit. Tutkimuskysely oli henkilökohtainen ja luottamuksellinen. Nuorille suunnatun kyselyn kysymykset oli muotoiltu väittämiksi, joiden vaikuttavuutta arvioitiin viisiportaisella asteikolla. Asteikkona käytettiin ns. Likertin asteikkoa. Operationalisoinnin väittämät muodostettiin osaprosessien eli ylä- ja alakategorioita käyttäen. Käytin tutkimuksessa abstrahointia ja teorian ylä- ja alakategoriosta johdettuja kysymyksiä, työpajaohjaajan haastattelua sekä päiväkirjamerkintöjä.

Opinnäytetyöni tutkimusaineistosta on laadittu kaaviokuva, pajan interventio. Sen tarkoitus on auttaa lukijaa ymmärtämään, miten intervention aikana on päästy tuloksiin. *Refleksiivisyys* edellyttää tutkimuksen tekijän tietoisuutta lähtökohdistaan tutkimuksen tekijänä. Hänen on arvioitava, miten hän vaikuttaa aineistoonsa ja koko tutkimusprosessiinsa. (Kylmä & Juvakka 2007, 129.) Tässä tutkimuksessa tutkija tuntee toimintaympäristön ja sen, miten työskentely nuorten kanssa tapahtuu. Työpajaohjaaja ja tutkija tuntevat intervention taustatiedot, joten tulkintamahdollisuuksia voitiin rajata. Tutkijana asema työyhteisössä on hallinnollinen, joten yhteys ohjaajaan ja nuoriin tapahtui ainoastaan päätösten muodossa. Luotettavuuden kannalta laadullisessa tutkimuksessa on tärkeää, että tutkimuksen tekijän päätöksentekopolku on kuvattu riittävän avoimesti, vaikka yhteys aineiston ja tutkimuksen toimijoiden välillä on olemassa. Juridinen osuus ei kuitenkaan poistu, vaikka tutkimus analysoitaisiin anonymisti. (Kylmä & Juvakka 2007, 140.)

Siirrettävyydellä tarkoitetaan sitä, että tutkimuksessa saadut tulokset voidaan siirtää muihin vastaaviin tilanteisiin. Jotta lukija voisi arvioida tulosten siirrettävyyttä, tutkimuksen tekijän on annettava esimerkkeinä tarpeeksi kuvailevaa tietoa tutkimukseen osallistuneista ja ympäristöstä. (Kylmä & Juvakka 2007, 129.) Tutkimuksessa toimintaympäristöä ja osallistujia on kuvattu kattavasti tutkimuksen alkuosassa tutkijan perehdyttyä taustamateriaaliin. Vaikka otos osallistujista oli pieni, tutkimukseen osallistuneita nuoria voidaan silti verrata missä tahansa Tutkimuksen tuloksia ja menetelmiä voidaan näin siirtää vastaaviin tilanteisiin riippumatta siitä, missä nuorten pajatoimintaa järjestetään.

Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta kohentaa tutkijan tarkka selostus tutkimuksen toteuttamisesta ja sen vaiheista. Aineiston tuottamisen olosuhde on kerrottava selvästi ja totuudenmukaisesti. Laadullisen aineiston analyysissä keskeisiä asioita ovat luokittelun tekeminen, syntyminen ja perusteet. Tuloksia tulee myös tulkita teoreettisen tarkastelun tasolla. (Hirsjärvi ym. 2000, 214.) Tässä tutkimuksessa edettiin suunnitelman mukaisesti. Intervention ja tiedonkeruun eri vaiheet on kuvattu. Operationalisointi on avattu liitteessä 3 ja 4. Analyysimenetelmänä käytettiin deduktiivista ja deduktiivis-induktiivista sisältöanalyysia, jotka on esitetty taulukossa 1. Aineiston yksityiskohtainen analyysi toteutettiin käyttämällä litterointia ja absarhointia, joita on selvitetty tulos- ja pohdintaosiossa.

Ihmisarvon kunnioittamisen tulee olla tutkimuksen lähtökohtana. Ihmiselle itselleen tulee antaa mahdollisuus päättää, haluaako hän osallistua tutkimukseen. Tutkimukseen osallistuvilta pyydetään kirjallinen suostumus ja heille annetaan tietoa tutkimuksesta. Lisäksi on selvitettävä, millaisia riskejä osallistuminen tutkimukseen saattaa heille aiheuttaa. Kaikki olennaiset tiedot siitä, mitä tapahtuu tai saattaa tapahtua tutkimuksen edetessä on kerrottava tutkittaville henkilöille. Lisäksi tutkittavien tulee ymmärtää annettu informaatio. (Hirsjärvi ym. 2007, 25.) Ennen suostumusta kohderyhmälle pidettiin infotilaisuus valokuvausprosessin sisällöstä ja mahdollisuudesta saada uudenlainen kokemus.

Tutkimuksen vastaava henkilö toimii virkavastuun alaisena, ja häntä velvoittaa salassapitovelvollisuus, mikäli hän on saanut tietoa tutkittavien henkilöiden ominaisuuksista, terveydentilasta, henkilökohtaisista oloista tai taloudellisesta asemasta. (Kylmä & Juvakka 2007, 142.) Kohderyhmän jäsenet allekirjoittivat suostumuksen osallistuvansa vapaaehtoisesti tutkimukseen. Nuoret osallistuivat pajaninterventioon ja valokuvausprosessiin, joiden tietoja käytettiin opinnäytetyön tutkimuksessa. Henkilötietolaki edellyttää, että tutkimuksen toimijoilta on saatu tietoon perustuva suostumus, mieluiten kirjallisena. Lisäksi aineisto tulee hävittää, kun sen käyttötarkoitus on saavutettu, jos tutkimuksen toimijoilta ei ole erikseen pyydetty lupaa jatkotutkimuksiin. (Kylmä & Juvakka 2007, 141.)

Tutkija kertoi työpajaohjaajalle, että työpajaohjaajan haastattelu nauhoitetaan. Samalla korostettiin sitä, ettei nuorten henkilötietoja tule missään vaiheessa julki ja ettei nauhoitettuja aineistoja kuuntele kukaan muu kuin tutkimustyöntekijä. Haastateltavalle

kerrottiin, että tutkimusaineisto, niin nauhoitettu kuin kirjallisessa muodossakin oleva, tullaan hävittämään tutkimustyön valmistuttua. Jotta tutkimus tehtäisiin eettisesti oikein, täytyy tutkijan noudattaa tutkimuksenteossa hyvää tieteellistä käytäntöä. (Hirsjärvi ym. 2007, 23, 25, 26.) Tässä tutkimustyössä käytetään ainoastaan haastatteluaineistosta poimittuja suoria lainauksia. Asiasisältölainauksien yhteyteen merkittiin aina tarkat lähdemerkinnät, jotta lukija voisi halutessaan palata alkuperäisen lähdemateriaaliin. Tutkimuksessa ei käytetty tai muokattu nuorten henkilötietoja. Webropol-kyselyn raportilla henkilöt esitettiin eri numeroilla, tämä ei paljastanut vastaajan henkilöllisyyttä. Myös haastatteluaineistosta poimittuja suoria lainauksia kirjoitettiin tutkimuksen tekstiosioon henkilöllisyyttä paljastamatta. Tuloksia käsiteltiin ryhmänä. Aineiston käsittelyssä noudatettiin anonymiteettiä. Haastatteluaineisto hävitettiin lopullisen analysoinnin jälkeen. Tutkimuksen tekijällä on laaja-alainen vastuu, koska tutkimuksen vaikutukset voivat ulottua kauas tulevaisuuteen tai koskettaa monia ihmisiä. Tutkimuksen alkuvaiheessa on kerrottava tutkimuksen seurauksista, koska laadullisessa tutkimuksessa haasteet syntyvät vaikutuksista tutkimukseen osallistuvalla henkilöllä ja hänen elämälleen. (Kylmä & Juvakka 2007, 143.)

Tutkijan ei pidä yleistää tutkimuksensa tuloksia kriitikittömästi. Tulokset tulee esittää totuudenmukaisesti, eli tulosten perusteeton yleistäminen ja sepittäminen on kielletty. Tutkimuksen raportointi ei saa olla harhaanjohtavaa eikä puutteellista. Tutkimuksessa käytetyt menetelmät on selitettävä huolellisesti ja alkuperäiset havainnot tulee esittää niin, etteivät tulokset vääristy. Tutkijan on tuotava esiin myös tutkimuksensa puutteet. (Hirsjärvi ym. 2007, 26 - 27.) Tutkimustulokset esitettiin totuudenmukaisesti. Tekstien ja taulukoiden oikeellisuus on tarkistettu työpajaohjaajalla. Tutkijan mielestä tutkimus eteni suunnitelman mukaisesti ja havaittuja puutteita ei ollut, sillä tutkimusmateriaalia tarkistettiin tutkimuksen aikana. Tutkimustulososiossa käytetään suoria lainauksia haastatteluaineistoista, jolloin tiedonantajien näkemykset asiasta välittyvät lukijalle totuudenmukaisesti. Tutkimuksen aineistoa käsiteltiin niin, että tutkimukseen osallistuneita nuoria ei loukattaisi. Kaikki tutkimustyön kannalta merkitykselliset asiat tuotiin esiin koko prosessin aikana. Eettiset kysymykset koskevat pohjimmiltaan ihmisen henkilökohtaiseen elämänpiiriin ja kokemuksiin kajoamista. Mitä arkaluontoisempi tai vaikeampi aihepiiri on, sitä tarkemmin tutkimuksen tekijä joutuu pohtimaan näitä seikkoja. (Kylmä & Juvakka 2007, 147.)

Opinnäytetyön aiheen valinta ja tutkimuskysymysten muodostaminen ovat olleet merkittäviä eettisiä ratkaisuja. Tutkimusryhmä on ollut erittäin haavoittuva, joten valokuvausprosessi kokonaisuudessaan vaati tutkijalta ja työpajaohjaajalta ammatillista otetta toimissaan sekä kerätessään aineistoa vaikeissakin tilanteissa. Haastattelun perusteella työpajaohjaaja työssä näkyi selvästi vuorovaikutuksellinen ja ratkaisukeskeinen ote tilanteisiin. Tutkimusaiheen eettisen oikeutuksen pohdintaan kuuluu tutkimusongelmien pohjana olevien arvojen pohtiminen sekä tutkimukselle tuotettavan tiedon merkityksen arvioiminen. Tutkimuksesta on oltava hyötyä kanssaihmisille. Tutkimusaiheen eettisen oikeutuksen arvioinnissa on pohdittava myös tutkimuksen sensitiivisyyttä, sillä tutkimukseen osallistujille tai tutkimuksen tekijälle voi aiheutua eritasoista uhkaa. Sensitiivisyys voi myös perustua tutkimukseen osallistuvien ihmisten haavoittuvuuteen tai tutkittavan ilmiön arkaluontoisuuteen. (Kylmä & Juvakka 2007, 144.)

Havainnointiin perustuvassa tutkimusaineistossa voi olla kuvatallenteita, kuten valokuvia, piirustuksia tai videoita, jotka sisältävät tekijänoikeudellisia aineistoja. Tekijänoikeudella tarkoitetaan tekijälle kuuluvaa yksinoikeutta määrätä teoksesta. Tekijänoikeudet kuuluvat aina sille, joka on saattanut materiaalin kuva- tai äänitallenteeksi. Näin ollen lupa kuva- ja äänitallenteen julkaisuun tutkimustekstissä tulee saada tekijältä. Tämä asettaa rajoituksia kuvien ja äänitallenteiden käyttöön tutkimustekstissä. Tutkittavalta on saatava kirjallinen lupa heitä koskevien kuvien ja äänitteiden käyttöön havainnollistamisessa. Luvasta huolimatta tutkijan on pohdittava, miten hän tutkittavistaan kirjoittaa. (Vilka 2006, 116.) Nämä tekijänoikeudet olen huomionut käyttäessäni valokuvausmateriaalia tutkimusaineistona sekä kirjoittaessani tutkimusta.

Tutkimuskysymyksien muodostaminen ja aineiston hankinta liittyvät kiinteästi tutkimuksen toimijoiden aseman huomioimiseen. Tutkimusetiikan periaatteita ovat haitan välttäminen, ihmisoikeuksien kunnioittaminen, oikeudenmukaisuus sekä rehellisyys, luottamus ja kunnioitus (Kylmä & Juvakka 2007, 147.) Valokuvausprosessin aikana huomioitiin kaikki tutkimusetiikan periaatteet. Kaikissa valokuvausprosessin tilanteissa korostettiin vapaaehtoisuutta. Tutkimustuloksissa voimaantumisen kokemus, joka nuorten mielestä vahvisti itsetuntoa, nousi selkeästi esille. Tutkimuksen kyselyn ja haastattelun perusteella valokuvausprosessin kokemukset voivat kantaa nuorta vielä pitkälle elämässä. Haitta ja hyöty eivät ole mustavalkoisia käsitteitä laadullisessa tutkimuksessa. Vaikeiden aiheiden käsittely turvallisessa ja luottamuksellisessa tilantees-

sa saattaa auttaa tutkittavaa selviytymään haasteellisista tilanteista myöhemmin elämässään, vaikka tutkimus ei olekaan terapiaa. (Kylmä & Juvakka 2007, 147.)

9.3 Johtopäätökset

Tässä osiossa kootaan ja esitellään lyhyesti tutkimuksen keskeisistä tuloksista johdetut johtopäätökset. Johtopäätösten jälkeen on lyhyesti koottu yhteen tutkimuksessa esiin nousseet kehitysehdotelmät. Lisäksi esitellään jatkosuunnitelmia, joita on valmisteltu pitkälle jo tutkimuksen aikana.

Tutkimuksen tarkoituksena oli kehittää innovatiivinen työmenetelmä nuorten työpajalle. Tutkimustyön tavoitteena oli selvittää miten nuoret kokevat valokuvausmenetelmän ja kuvaamisen voimaantumiskokemuksena.

9.3.1 Keskeiset tulokset

Tässä tutkimustyössä kehitettiin ja kokeiltiin nuoren voimaantumisen työmenetelmää, ja tutkimuksen tavoitteena oli nuoren voimaantuminen. Menetelmän käyttökelpoisuutta arvioitiin työpajaohjaajan haastattelun ja päiväkirjamerkintöjen pohjalta. Päiväkirjamerkintöjen taustaksi käytettiin menetelmän aikana tapahtuvaa havainnointia. Menetelmän vaikuttavuutta puolestaan arvioitiin Webropol-kyselyn avulla. Kyselyyn vastasivat menetelmän käytön kohteena olevat työpajanuoret.

Tämän tutkimuksen tulokset osoittavat, että suurin osa (66,4 %) nuorista piti voimaannuttavaa valokuvausprosessia melko hyvänä tai erittäin hyvänä. Tutkimuksessa näkyi omakohtainen työskentely ja sitoutuminen. Lisäksi valokuvausprosessin aikana nuorten motivaatio oli kantavana voimana.

Tutkimuksessa ilmenee, että nuorten kuvausretkille valitsemilla ympäristöillä luotiin myönteistä ilmapiiriä ja yhteisöllisyyttä. Ryhmässä koettiin tasa-arvoa vastuuta jakamalla. Arvoja, asenteita ja kuvausympäristön tärkeyttä opeteltiin poistamalla esteitä kuvaustilanteista. Kuvaustilanteissa kannustettiin toisia. Pääasiassa nuoret tiesivät, mitä halusivat. Turvallisessa ja luottamuksellisessa ilmapiirissä nuoret uskalsivat ottaa riskejä.

Tutkimustulosten mukaan nuoret saivat rohkeutta tehdä jotain uutta. He ottivat vastuuta itsestään sekä muista ryhmän jäsenistä. Prosessin onnistuminen vaati nuorelta myös uutta ja erilaista tapaa katsoa asioita. Nuoret tekivät matkan itseensä, rohkeus kasvoi ja he löysivät sisäisen voiman. Yhteinen tapa toimia, yhteinen henki, sekä yhteiset arvot löydettiin yhdessä.

Tutkimustulokset osoittavat, että vuorovaikutustilanteet kasvattivat nuoren itsetuntoa. Nuorten minäkäsitys ja itseluottamus kehittyivät prosessin aikana. Nuoret olivat etsineet omista kuvistaan hyviä puoliaan ja nostaneet ne esille. Nuoret saivat näin onnistumisen kokemuksia ja arvostivat itseään enemmän. Nuoret myös jättivät vähemmän tärkeitä asioita varjoon. Valokuvausprosessi oli nuorelle tärkeä. Häntä arvostettiin, häntä haluttiin kuvata ja hänen kuvansa ikuistettiin. Nuori tunsu arvokkuutta, ennen kaikkea hän uskalsi heittäytyä ja ylittää rajansa kuvauksissa. Tutkimuksen kyselyn ja haastattelun perusteella valokuvausprosessin kokeminen voi kantaa nuorta vielä pitkälle elämänkulun aikana. Hyvän elämäntilanteen edellytykset ovat koossa, koska nuori on oppinut sisäistämään yhteiskunnassa vallitsevia arvoja ja käyttäytymismalleja. Nuori hallitsee omia päämääriään, jolloin itsenäinen käyttäytyminen onnistuu. Väilliset vaikutukset myös terveyden edistämisen näkökulmasta voivat olla menetelmän laajentumisen kautta myös yhteiskunnallisesti merkittäviä, koska nuoren syrjäytymisen kustannukset ovat yhteiskunnalle mittavat.

Voimaantuminen on aika uusi asia etenkin pajatoiminnassa. Vaikka sana *voimaantuminen* oli ohjaajalle ja nuorille tuntematon, valokuvausprosessin aikana ohjaajan tietämys voimaantumiseen kasvoi. Tutkimustulosten tarkastelu selvensi, että nuoren päämääränä oli itsensä arvostaminen myönteisten asioiden kautta ja voimavarojen kasvaminen valokuvausprosessin aikana. Tutkimustulokset osoittavat, että nuoret voimaantuivat sekä yksilöllisellä tasolla että ryhmässä.

Työpajaohjaajan ja nuorten kokemukset sekä valokuvat kokonaisuudessaan osoittavat, että nuoret tunsivat voimaantumisen kokemuksia ja valokuvausmenetelmää voidaan käyttää jatkossa nuorten työpajatoiminnassa. Esiin nousi monia asioita, joille saattoi löytää tukea teoreettisessa viitekehyksessä esitetyistä ajatuksista ja olettamista. Tutkimuksen otanta oli valittu Rannikkopajojen työpajanuorista. Tulos on kuitenkin hyödynnettävissä. Tutkimuksen tuloksia ja menetelmiä voidaan siirtää vastaaviin tilanteisiin sinne, missä nuorten pajatoimintaa on. Tutkimuksessa käytetyistä oppimisen me-

netelmistä on tehty ohjaajan työmenetelmäkoonti käytönoton helpottamiseksi. Ennen kaikkea erilainen lähestymistapa mahdollisti hyvien tulosten aikaansaamisen lyhyellä aikavälillä.

9.3.2 Kehittämisehdotelmat

Voimaannuttava valokuvaus on kahden vuoden aikana noussut ajankohtaiseksi uudeksi menetelmäksi. Maailman ihanin tyttö -valokuvausnäyttely jatkaa kulkua Yhdysvaltoihin. Voimaannuttavan valokuvausmenetelmän kouluttajiksi koulutetaan parhaillaan sosiaali- ja terveystieteiden henkilöstöä. Ensimmäiset valmistuvat keväällä 2011 aikana. Merkittävää on, että tämän hankkeen myötä työpajaohjaaja oli valittu menetelmäkoulutukseen ja toteuttaa jatkotyönään voimaannuttavan valokuvausprosessin omalle työyhteisölle, Rannikkopajojen henkilöstölle. Jatkosuunnitelmissa on myös tarjota Rannikkopajojen syksyllä 2011 aloittaville pajanuorille samanlaista osallistumista valokuvausprosessiin, uuteen Voima-hankkeeseen.

Tutkimustulokset osoittavat, että voimaannuttava valokuvaus voidaan ottaa yhdeksi työpajatoiminnan menetelmäksi. Työpajatoiminnassa on tärkeää tiedostaa, mitä tietoja tarvitaan, ketkä niitä tulevat käyttämään ja mihin tarkoitukseen menetelmää käytetään. Voisi sanoa, että voimaannuttava valokuvaus on ajankohtainen ja menetelmää tullaan kehittämään vielä monimuotoisemmaksi. Tulenkin esittelemään tutkimusta Kotkan-Haminan alueen työllisyysseminaarissa, Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen aluetilaisuudessa sekä Valtakunnallisen Työpajayhdistyksen ja Kymenlaakson alueellisessa työpajaverkostotapaamisessa. Tutkimuksen aineistoa, menetelmiä ja tuloksia tulen käyttämään Opetus- ja kulttuuriministeriölle tehtävässä Voima-hankkeen loppuraportissa. Tavoitteena on myös valmistella tutkimuksesta ja sen tuloksista sekä menetelmistä artikkeli, jota tarjotaan valtakunnallisiin nuorisotyö- sekä terveyden edistämisen- ja hyvinvoinnin lehtiin.

Voima-hankkeesta on tehty näyttelyn avajaisiin posterit, johon on koottu tutkimuksen ja hankkeen tärkeimmät asiat ja tulokset lyhyesti. Posterista on tehty erilaisia suurennuksia (suurin 12 x A3), näin sitä voidaan käyttää jatkossa erilaisissa esittelytilaisuuksissa, liite 7.

9.3.3 Jatkotutkimusaiheet

Jatkotutkimusta pohdiskellessani päällimmäiseksi nousi seurantatutkimus, jossa selvitetään, kuinka pitkälle valokuvausprosessi on nuorta kantanut ja mikä merkitys otetuilla valokuvilla ja prosessiin osallistumisella vielä on hänen elämässään. Tutkijana olisi houkuttelevaa tietää tutkimukseen vastanneiden mietteitä vastaushetkellä. Lisäksi olisi tutkittava, minkälaisia tunteita heillä oli tutkimuksen aikana. Onko vastaamiseen vaikuttanut jokin kielteinen tai myönteinen kokemus. Jatkotutkimusta voisi tehdä myös työttömien aikuisten keskuudessa sekä kehittää menetelmää interventioon liittyen.

Työpajahenkilöstön valokuvausprosessi olisi myös mielenkiintoinen tutkimuskohde. Siitosen mukaan voimaantumisen teoriaa voidaan käyttää myös työyhteisön tutkimuksiin. Vastaavalla tavalla tuloksia olisi mielenkiintoista selvittää työyhteisön motivaation ja voimaantumisen kautta.

9.3.4 Lopuksi

Tarvitaan inspiraatio, jokin oivallus, joka vain tulee ja vie eteenpäin. Kun tutkimuksen aihe on mielenkiintoinen myös tutkijan näkökulmasta, tapahtuu työn imu -ilmiö. Näin työ veti tutkijan mukaansa. Tutkimus on rikastuttanut mieltäni ja ajattelua ja avannut uusia näkökulmia. Tämän tutkimuksen toteuttaminen on vaatinut laajan määrän tutkittavaa materiaalia. Tutkimus on vienyt minut mukanaan. Olen kokenut tutkimuksen tekemisen prosessin todella mielenkiintoiseksi ja oppinut uutta koko prosessin ajan. Tutkimus on myös tukenut terveyden edistämisen asiantuntijuuttani.

Voin tässä lopuksi paljastaa, että myös tutkija itse oli valokuvattavana. Olen aina karttanut valokuvia, mutta työpajaohjaaja sai minut mukaan kokeilemaan kuvausta. Kahden tunnin valokuvaussessio tehtiin kesällä Karhulan Hovin maisemissa. Kokemus oli merkittävä minulle sekä tutkijana että omana itsenäni. Tutkimuksen aikana pystyin tuntemaan ne tunnelmat, joita haastattelussa, kyselyssä ja näyttelyssä kerrottiin. Minäkin tunsin aitoa voimaantumista.

Voisin olla maailman ihanin nainen, sillä kamera todella näkee niin paljon paremmin.
Tutkijana voisin sanoa asian vielä seuraavasti:

”Tulevaisuus on sinun.

Vain sinä voit rakentaa oman tulevaisuutesi.

Säteile ja valloita maailma,

juuri sellaisena kuin olet.”

LÄHTEET

- Argyris, C., Putnam, R. & McLain Smith, D. 1985. Action Science: Concepts, Methods and Skills for Research and Intervention. Saatavissa:
http://www.actiondesign.com/action_science/index.htm. [Viitattu 20.10.2009].
- Peruspalvelut Etelä-Suomen alueella 2009. Etelä-Suomen alueviraston julkaisu 1/2010. Hämeenlinna.
- Euroopan unionin portaalit. Eurostatin tilastot, työttömyysaste. Saatavissa:
http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_PUBLIC/3-02062009-AP/EN/3-02062009-AP-EN.PDF. [Viitattu 20.10.2009].
- Gould, R., Ilmarinen, J., Järvisalo, J. & Koskinen, S. 2006. Työkyvyn ulottuvuudet. Terveys 2000 -tutkimuksen tuloksia. Hakapaino Oy. Helsinki.
- Heikkilä, J., Heikkilä, K. 2007. Voimaantumisen työyhteisön haasteena. 1. - 2. painos. Helsinki: Werner Söderström Osakeyhtiö.
- Hirsjärvi, S., Hurme, H. 2000. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. 13. painos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2000. Tutki ja kirjoita. 6. painos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Hämäläinen, L. 2004. Päiväkeskus vanhusten voimaannuttajana. Terveystieteiden tutkimuskeskus, pro gradu-tutkielma. Kuopion yliopisto.
- Jyrkämä, J. 1986. Nuoret sivuraiteelle? Nuorisosta, syrjäytymisestä, yhteiskunnasta. Julkaisussa Mikkola, A. (toim.) Suomalaisista nuorisotutkimuksista. Tutkijoiden puheenvuoroja. Kansalaiskasvatuksen keskus. Nuorisopoliittinen kirjasto ja tietopalvelu. Helsinki.

Karhu, L. 2004. Motivaatio. Opinnäytetyö. Jyväskylän ammattikorkeakoulu, ammatillinen opettajakorkeakoulu.

Kauppila, R. 2005. Vuorovaikutus ja sosiaaliset taidot -vuorovaikutusopas opettajille ja opiskelijoille. 2. painos. Jyväskylä: PS-kustannus.

Koivisto, T. 2004. Yritysten osaamisen ja oppimiskyvyn kehittäminen. Saatavissa: http://www.esr.fi/mol/fi/99_pdf/fi/03_tutkimus_ja_kehittaminen/02_tykes/05_aineistopankki/julkaisut/raportti30.pdf. [Viitattu 19.10.2009].

Komonen, K. 2007. Työpajatoiminta nuorisotyön muotona. Teoksessa Hoikkala, Tommi ja Sell, Anja (toim.) Nuorisotyötä on tehtävä. Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Helsinki: Hakapaino Oy.

Koukkunen, M. & Tondi H. 2008. Työpajatoimintaa työttömille aikuisille, Amipajaan osallistuneiden voimaantumisen kokemuksia. Helsingin Ammattikorkeakoulu Stadia, sosiaalialan koulutusohjelma, opinnäytetyö.

Kylmä, J. & Juvakka, T. 2007. Laadullinen terveystutkimus. 1. painos. Helsinki: Edita Prima Oy.

Laakso K. 1994. Voisinpa aloittaa alusta – syrjäytyminen nuorten kokemana. Jyväskylä: opetus- ja sosiaalikeskus. Julkaisusarja 4.

Lämsä A.-L. 2009. Tuhat tarinaa lasten ja nuorten syrjäytymisestä. Väitöskirja. Oulun yliopisto.

Nuoret työelämän ja koulutuksen ulkopuolella. 2007. Julkaisematon käsikirjoitus. Länsi-Suomen lääninhallitus,

Maarniemi, J. & Pekkala, T. 2005. Johdanto. Teoksessa Hassinen, J. (toim.) Työ- ja yksilövalmennuksen käytäntöjä - näkökulmia 2000-luvun työpajojen palveluihin. Valtakunnallinen Työpajayhdistys ry. Helsinki: Edita Prima Oy.

Nuoret miehet työelämään, mitä palveluja ja toimenpiteitä tarvitaan TE-toimistoissa. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisu. Työ ja yrittäjyys 34/2009.

Nuorisolaki 27.1.2006/72. Nuorisolain muutos 1.1.2011, HE 1/2010.

Pekkala, T. (toim.) 2004. Työ- ja yksilövalmennuksen perusteet. 2000-luvun työpajojen palvelut ja menetelmät. Valtakunnallinen Työpajayhdistys ry. Helsinki: Edita Prima Oy.

Parpo, A. 2007. Työllistymisen esteet. Stakes

Puohiniemi, M. 2002. Arvot, asenteet ja ajankuva. Vantaa: Dark.

Roos, J.P. 1987. Suomalainen elämä. Tutkimus tavallisten suomalaisten elämäkerroista. Suomalaisen kirjallisuuden seura. Karisto OY. Hämeenlinna.

Ruohotie, P. 1993. Ammatillinen kasvu työelämässä. Tampere: Tampereen yliopisto.

Räsänen, J. 2006. Voimaantumisen mahdollistaminen ja ratkaisut. Yhteiskunnan, yhteisön ja yksilön valtaistaminen. Suomen Työvalmennusakatemia julkaisu. Järvenpää: Julkiviestintä Oy.

Salmela, M. 2008. Muuramen työpajan toiminnan vaikutus työllistymiseen, elämäntapaan ja sosiaalisiin taitoihin. Opinnäytetyö. Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Savolainen, M. 2009. Maailman ihanin tyttö. Helsinki: Blink Entertainment Oy.

Savolainen, M., Voimauttavan valokuvan menetelmä. [WWW-dokumentti] Saatavissa: < http://www2.uiah.fi/projektit/maailman_ihanin/Menetelma.html > [Viitattu 21.10.2009].

Siitonen, J. 1999. Voimaantumisteorian perusteiden hahmottelua. Oulu: Oulun yliopisto.

Silvennoinen, M. 2004. Vuorovaikutuksen avaimet. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Takanen, T. 2005. Voimaantuva työyhteisö - miten luomme tulevaisuutta? Keuruu: Otava.

Talvitie-Ryhänen, T. 2000. Taloudellinen turvallisuus ja hyvinvoinnin vajeiden hallinta. Teoksessa P. Niemelä & A. R. Lahikainen. (toim.) Inhimillinen turvallisuus. Tampere: Osuuskunta Vastapaino.

TEM työnvälitystilasto. Saatavissa: <http://www.tem.fi> [Viitattu 20.10.2009].

Terveyden edistämisen laatusuositus. 2006. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisu 2006:19. Saatavissa: <http://pre20090115.stm.fi/pr1158139777250/passthru.pdf> [Viitattu 20.10.2009].

Terveys 2015 -kansanterveysohjelma. Elämänkulku – Life Course – Tutkimusprojekti 1973 - 2003, Jyväskylän yliopisto. Saatavissa: <http://www.terveys2015.fi/> [Viitattu 20.10.2009].

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2004. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Työllisyys ja työttömyys syyskuussa 2009. Tilastokeskus 2009. Saatavissa: Verkkodokumentti. [Viitattu 20.10.2009].

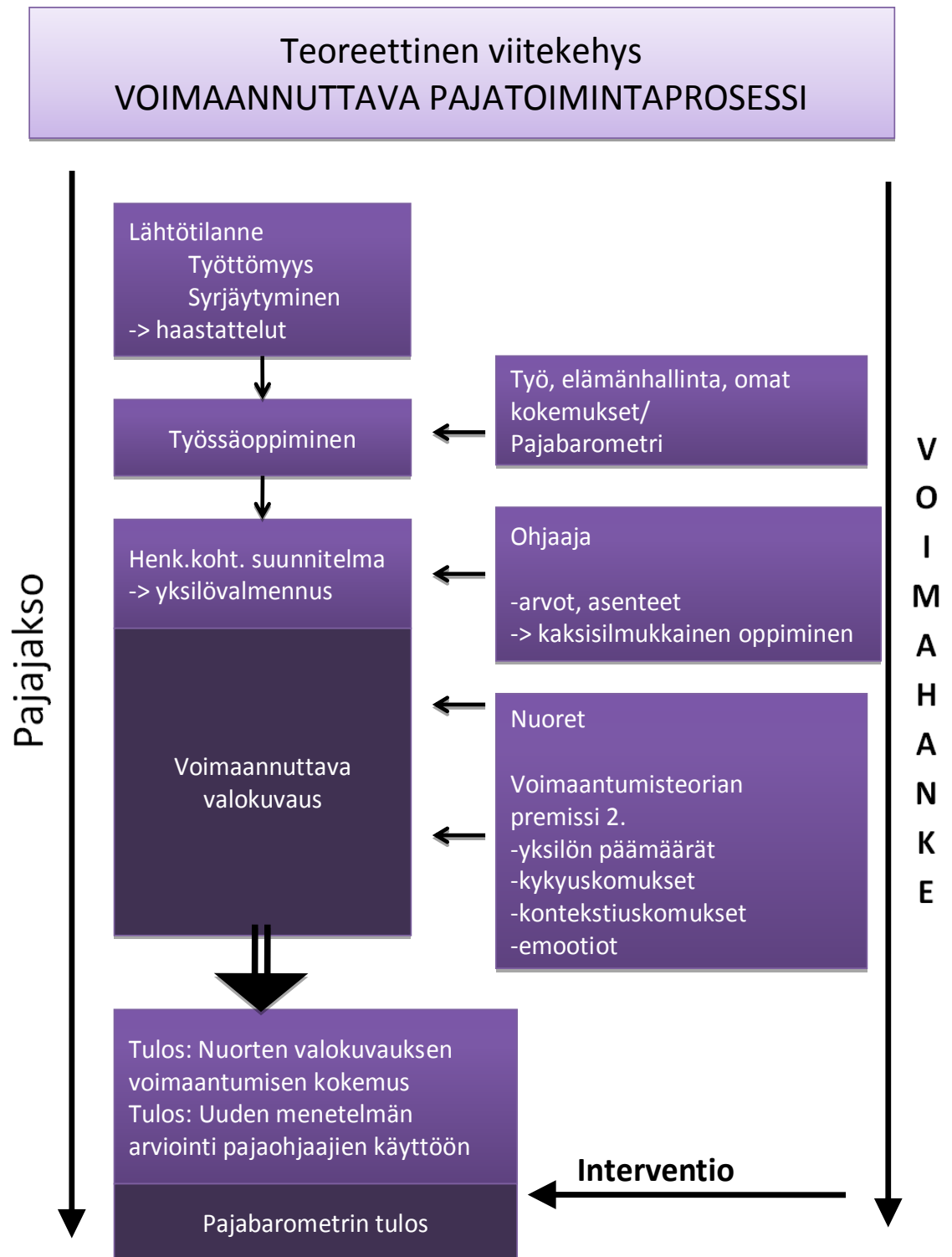
Työllisyyskatsaus – Kaakkois-Suomi, joulukuu 2010. Kaakkois-Suomen ELY. Saatavissa: Verkkodokumentti. [Viitattu 2.3.2011].

Valtiontalouden laskelmat. Valtiontalouden tarkastusvirasto, 146/2007.

Vilka, H. 2006. Tutki ja havainnoi. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Vilka, H. 2007. Tutki ja mittaa. Määrällisen tutkimuksen perusteet. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

TEOREETTINEN VIITEKEHYS, VOIMAANTUVA PAJATOIMINTAPROSESSI

Julkaisija ja vuosi	Otanta	Vastaajien määrä	Tavoitteet	Menetelmä	Päätelmät
Työllistymisen esteet. Stakes. Parpo, 2007.	Määrällisessä otannassa tilastokeskuksen tulonjakoaineistoa vuosilta 1996 - 2001. Laadullisessa osiossa on haastateltu 21 (N=21) työtöntä työnhakijaa.	Kaikki mukaan valitut haastateltiin	Tutkimuksen tavoitteena on tutkia, mitkä ovat työllistymisen esteiden syyt sekä työttömien omien kokemusten mukaan, että työvoiman tarjonnan mukaan.	Empiirinen arviointitutkimus, jossa hyödynnetään sekä laadullista, että määrällistä tutkimusotetta.	Työllistymisen merkittävimmät ja yleistettävissä olevat yksilölliset esteet olivat: yksin asuminen, korkea ikä, alhainen koulutus ja kaupungissa asuminen. Lisäksi viitteitä oli kannustinloukkojen muodostumisesta sekä heikentyneestä fyysisestä toimintakyvystä.
Työkyvyn ulottuvuudet. Terveys 2000 -tutkimuksen tuloksia. Gould, Ilmarinen, Järvisalo & Koskinen, 2006. (toim.)	Perusjoukko oli 18 vuotta täyttänyt väestö Manner-suomessa. Otanta tapahtui ryväotantana ja otokseen sisältyi 9922 (N=9922) henkilöä.	Nuorista aikuisista 79 % haastateltiin ja 30 vuotta täyttäneistä haastateltiin 87 %. Terveystarkastukseen osallistui 84 % yli 30 vuotta täyttäneistä ja toimintakykyä mitattiin 93 % samasta ikäryhmästä.	Terveys 2000 - tutkimuksen tarkoituksena oli hankkia tuoreimmat tiedot tärkeimmistä kansansairauksista, työ- ja toimintakyvystä sekä niihin vaikuttavista tekijöistä.	Haastattelututkimus. Haastattelut suoritettiin tutkittavien kotona.	Tutkimuksessa saatuja tulosta tarkasteltiin pitkäaikaistyöttömien osuutta. Tulosten perusteella pitkäaikais-työttömillä on rajoittunut työkyky, joka taas saattaa johtaa syrjäytymiseen. Nopea työllistyminen tukee työkyvyn säilymistä. Työllisyys ja taloudellinen tilanne vaikuttavat myönteisesti työkykyyn.

Julkaisija ja vuosi	Otanta	Vastaajien määrä	Tavoitteet	Menetelmä	Päätelmät
Hämäläinen, Liisa. 2004. Päiväkeskusvanhusten voimaannuttajana. Kuopion yliopisto, tervehallintotiede, pro gradu.	Tutkimusaineisto kerättiin haastattelemalla 12 päiväkeskuksen asiakasta ja 10 toiminnasta kieltäytynyttä.	Kaikki mukaan valitut haastateltiin.	Tutkimuksen avulla selvitetään, millaisia näkemyksiä ja kokemuksia päiväkeskuksen ikääntyneillä käyttäjillä on päiväkeskustoiminnasta voimaantumisen ja toimintakyvyn kannalta tarkasteltuna. Lisäksi kuvataan päiväkeskustoiminnasta kieltäytyneiden vanhus-ten näkemyksiä ja syitä haluttomuuteen osallistua päiväkeskustoimintaan.	Menetelmänä käytettiin teemahaastattelua. Aineisto analysoitiin laadullisesti.	Voimaantumiskäsite liittyy läheisesti henkilön toimintakykyyn. Etenkin psyykinen toimintakyky sisältää paljon samoja ja osittain päällekkäisiäkin aineksia voimaantumisen kanssa. Yhteisinä aineksina voidaan nähdä tavoitteiden ja päämäärien tärkeyden korostaminen, omien kykyuskomusten tärkeys, kompetensien korostaminen sekä minäkäsityksen eheyden ja itsearvostuksen tärkeys. Lisäksi toimintakyvyn kaikkien osa-alueiden parantaminen pyrkii voimaantumisen kanssa samaan päämäärään, joka on ihmisen mahdollisimman hyvä elämä. Henkilön oman haluamisen ja tahdon komponentti korostuu kuitenkin enemmän voimaantumisessa. Voimaantumisen soveltaminen vanhustenhuollossa on koko ajan tapahtuvaa toimintaa, mutta sen määrittely on vaikeaa. Ehdottoman selkeitä vastauksia siihen, miten vanhus-ten voimaantumista tulisi tukea, ei ole olemassa.

Julkaisija ja vuosi	Otanta	Vastaajien määrä	Tavoitteet	Menetelmä	Päätelmät
Marjut Salmela. 2008. Muuramen työpajan toiminnan vaikutus työllistymiseen, elämänhallintaan ja sosiaalisiin taitoihin. Jyväskylän Ammattikorkeakoulu, sosiaalialan koulutusohjelma, opinnäytetyö.	Kyselyyn vastasi 18 asiakasta.	Kaikki mukaan valitut haastateltiin.	Tutkimuksen yleisenä taustana oli selvittää Muuramen työpajan toiminnan yleisiä vaikutuksia. Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, miten työpajajakso vaikuttaa asiakkaan työllistymiseen, miten asiakkaat ovat kokeneet ohjauksen ja työtehtävät työpajalla, mitä tavoitteita asiakkaat ovat asettaneet pajajaksolle ja kuinka pajajakso on vaikuttanut asiakkaan kokonaiseleämäntilanteeseen, elämänhallintaan ja sosiaalisiin taitoihin.	Tutkimus toteutettiin postikyselyn muodossa, johon sisältyi sekä monivaihtoisia avoimia kysymyksiä. Tutkimuksen tuloksia tarkasteltiin tilastollisesti suorien ja ristitaulukoinnin avulla.	Tutkimuksen perusteella pajajaksolla oli vaikutusta asiakkaan työllistymiseen ja aktivoitumiseen. Asiakkaat kokivat perehdytyksen ja ohjauksen töissä hyvänä ja riittävänä. Työtehtävät koettiin mielekkäänä, monipuolisena ja liian helppona. Asiakkaan tavoitteet koskivat pääasiassa työkokemuksen saamista ja työllistymistä sekä sisällön saamista arkielämään. Uusien ystävien saaminen nousi tärkeään merkitykseen, samoin selkeämmän päivärhythmin saavuttaminen. Sosiaalisissa taidoissa kehitystä havaittiin. Tulosten perusteella työpajatoiminnalla on vaikutusta asiakkaiden elämäntilanteeseen positiivisessa merkityksessä.

Julkaisija ja vuosi	Otanta	Vastaajien määrä	Tavoitteet	Menetelmä	Päätelmät
<p>Marianna Koukkunen ja Heidi Tondi. 2008. Työpajatoimintaa työtömille aikuisille, Amipajaan osallistuneiden voimaantumisen kokemuksia. Helsingin Ammattikorkeakoulu Stadia, sosiaalialan koulutusohjelma, opinnäytetyö.</p>	<p>Haastateltaviksi valikoitiin kuusi Amipajaan osallistunutta henkilöä.</p>	<p>Kaikki osallistuneet haastateltiin.</p>	<p>Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää Amipajaan osallistuneiden voimaantumisen kokemuksia työpajajakson aikana. Aikuisille pitkäaikais-työttömille suunnattu Amipaja oli aikuiskoulutuskeskus Amiedun kehittämissä hanke</p>	<p>Opinnäytetyö oli kvalitatiivinen ja aineistonhankintamenetelmänä käytettiin puoli-strukturoitua teemahaastattelua. Haastattelun teemojen lähtökohtana olivat Juha Siitosen voimaantumisteorian neljä osaprosessia, joita ovat päämäärät, kyky- ja kontekstiuskomukset, sekä emootiot. Analysoitiin saatu aineisto teemoittelemalla.</p>	<p>Tulokset osoittavat, että työpajatyöskentely on osallistujan voimaantumista vahvistava toimintamuoto. Työtehtävät ja ohjauksen voi yhdistää. Työtä voi hyödyntää aikuisten pajatoiminnan suunnittelussa ja muunlaisen työttömille suunnatun toiminnan suunnittelussa. Tietoa aikuisten pajatoiminnasta ja kokemuksista tarvitaan kehitettäessä välityömarkkina muotoa.</p>

TUTKIMUSKYSYMYS:

MITKÄ OVAT TYÖPAJAOHJAAJAN KOKEMUKSET KAKSISILMUKKAISEN OPPIMISEN JA VOIMAANTUVAN VALOKUVAUSMENETELMÄN KÄYTÖSTÄ?

A) OHJAAJAN PÄIVÄKIRJAMERKINNÄT

Teemat toisen premissin mukaan:

1. Henkilökohtaiset päämäärät: päämäärät, arvot ja vapaus
2. Omiin kykyihin liittyvät uskomukset: itsesääteily, itseluottamus, minäkuva ja vastuu
3. Kontekstiuskomukset: ilmapiiri, toimintavapaus, kunnioitus, hyväksyntä, yhteistoiminta ja autenttisuus
4. Emootiot: positiivinen lataus, toiveikkaus, onnistumisen kokemus, epäonnistumisen oppimisen kokemus, eettisyys ja toimintaa säätelevä sekä energisoivaa. Ohjeistus päiväkirjamerkintöihin!

B) HAASTATTELUKYSYMYKSET (ohjaajalle)

1. Kaksisilmukainen oppiminen

1.1. Oppimisympäristö

- Kuvaile tunnelmaa ja ilmapiiriä.

1.2. Vuorovaikutus

- Kuvaile miten nuori ja Sinä toimitte yhdessä?
- Miten nuori suhtautui valokuvaustilanteeseen?
- Miten dialogi toimi mielestäsi valokuvaprosessin aikana?

1.3. Virheiden ja häiriöiden korjaaminen

- Missä vaiheessa jouduit puuttumaan asenteeseen ja millainen tilanne oli silloin?
- Missä tilanteissa vahvistit valinnanvapautta?
- Missä vaiheessa valokuvaustilannetta nuori koki onnistumista? Miten usein?

2. Valokuvausmenetelmän kokemukset

2.1. Soveltuvuus valituille nuorille

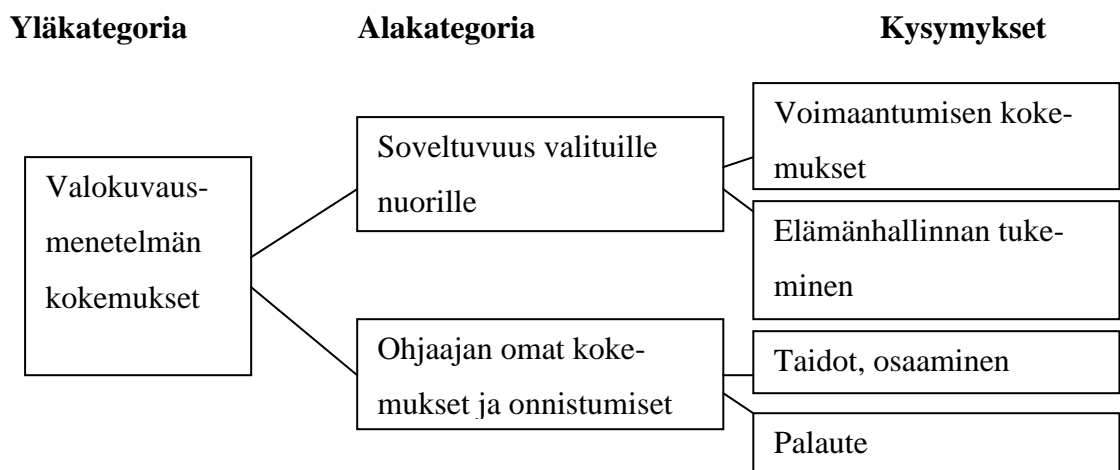
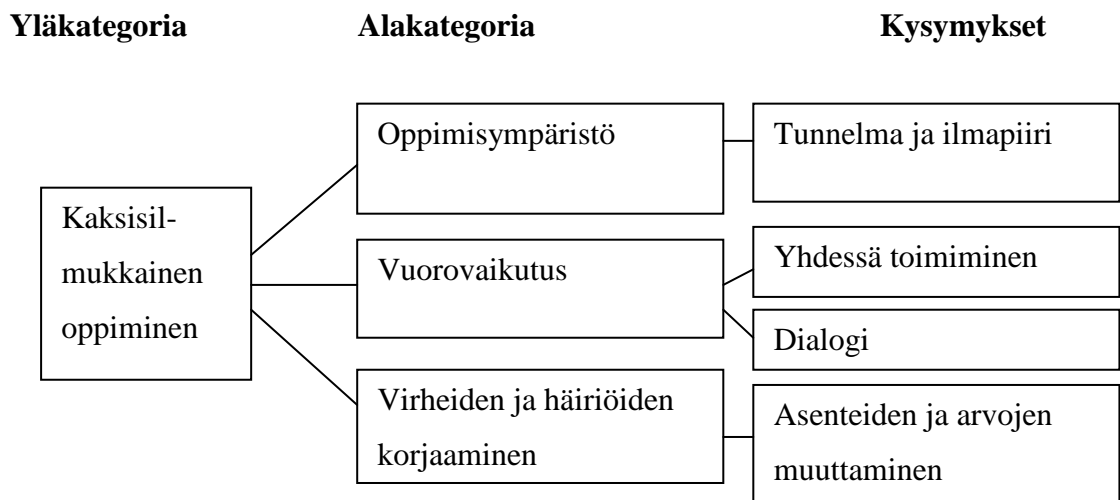
- Mitkä premissin osaprosessit vaikuttivat nuoreen eniten?
- Miten mielestäsi valokuvaustilanteet tukivat elämänhallintaa?
- Miten valokuvausprosessi mielestäsi soveltui valituille pajanuorille?

2.2. Ohjaajan omat kokemukset ja onnistumiset

- Mitä taitoja ja osaamista ohjaajalta vaaditaan valokuvausprosessin onnistumiseksi?
- Millaista palautetta sait valokuvaustilanteista nuorilta?
- Miten nuori koki valokuvaustilanteet?

3. Vapaa kysymys

- Mitä muuta havainnoit ja huomioit

TUTKIMUSKYSYMYS:

MITEN NUORET KOKEVAT TYÖPAJATOIMINNASSA KÄYTETTÄVÄN VALOKUVAMENETELMÄN VOIMAANTUMISEN PROSESSISSAAN?

MITKÄ OVAT NUORTEN KOKEMUKSET VALOKUVAUSMENETELMÄSSÄ VOIMAANTUMISTEORIAN TOISEN PREMISSIN SUHTEEN?

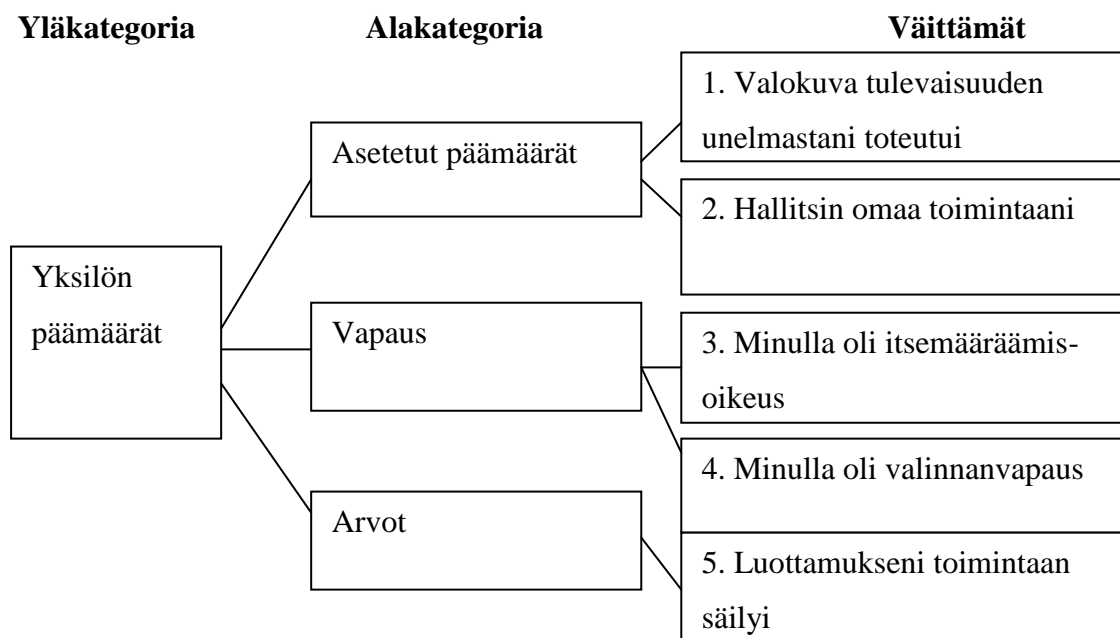
KYSELYLOMAKE

Vastausohje:

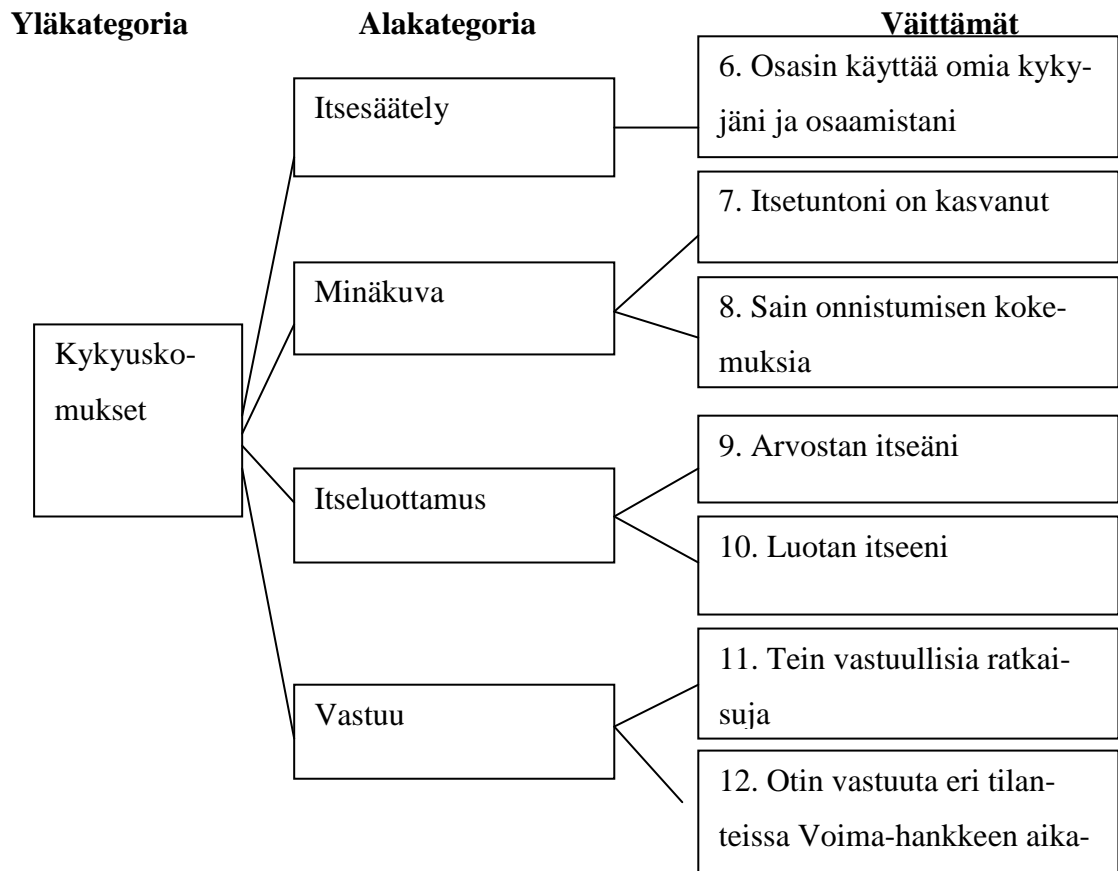
Lue huolellisesti väittämä. Merkitse jokaisen väittämän kohdalta vaihtoehto, joka parhaiten kuvaa Sinun kokemuksia Voima-hankkeen aikana ja kirjoita mielipiteesi sitä varten varattuun tilaan.

1= Erittäin huonosti, 2= Melko huonosti, 3 = Ei hyvin eikä huonosti,

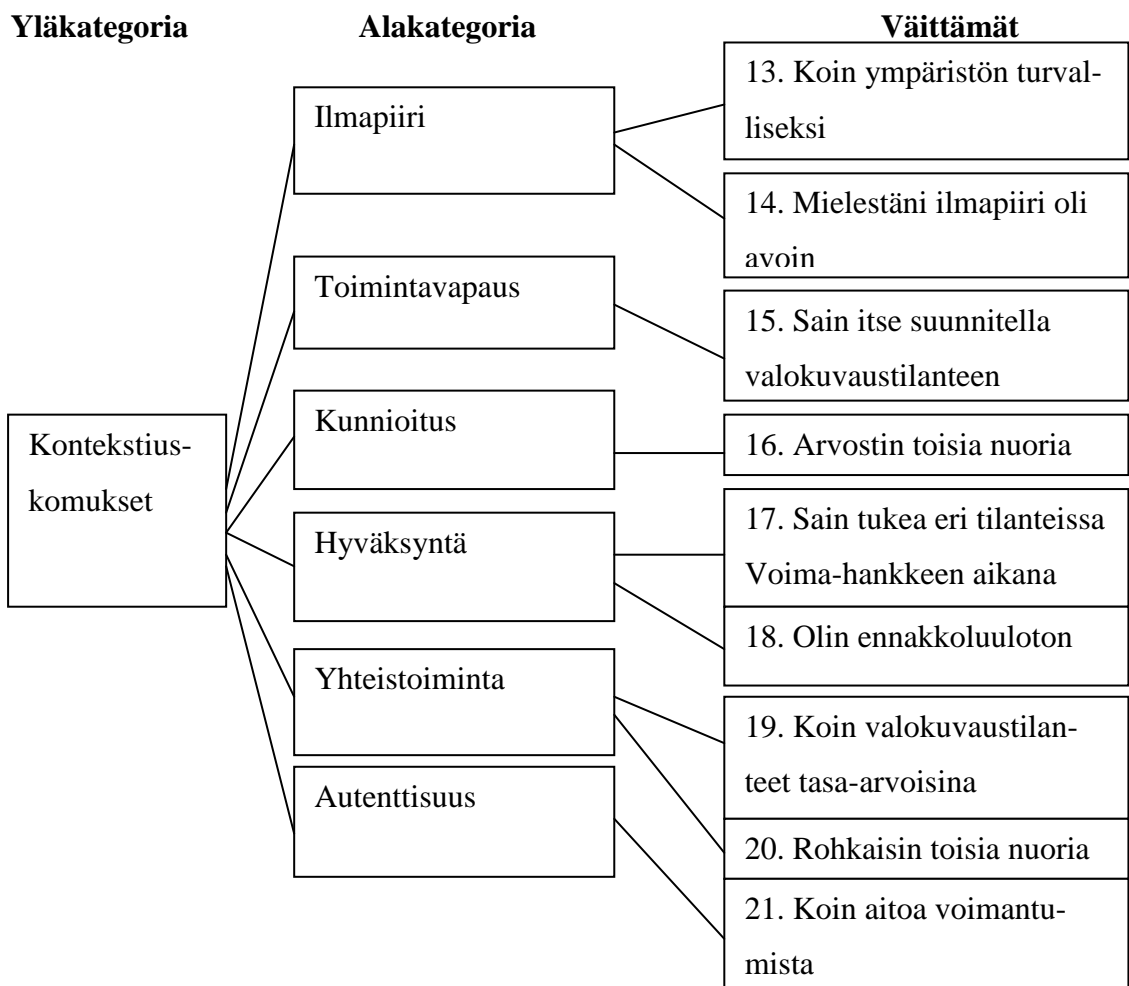
4 = Melko hyvin, 5 = Erittäin hyvin

A) VALOKUVAUSPROSESSIN VAIKUTUS**1. HENKILÖKOHTAISET PÄÄMÄÄRÄT (II premissi), väittämät 1 - 5**

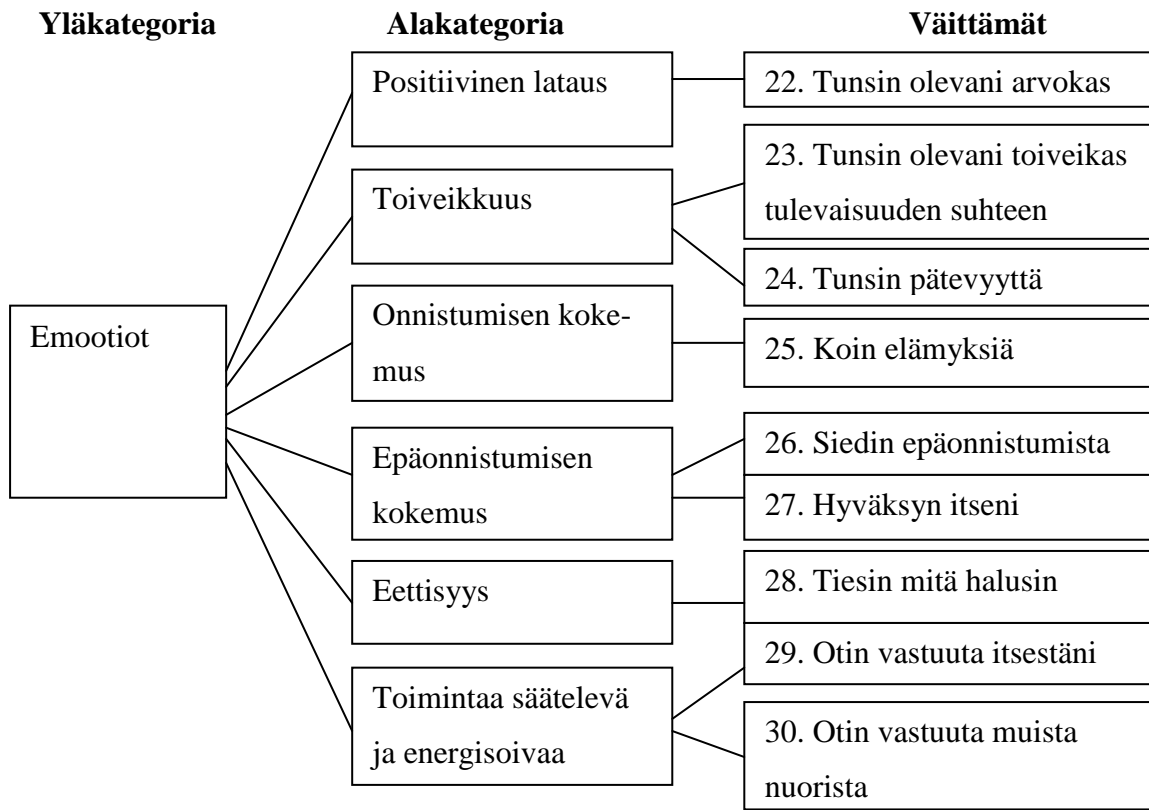
2. KYKYUSKOMUKSET (II premissi), väittämät 6 - 12

3. KONTEKSTIUSKOMUKSET (II premissi), väittämät 13 – 21

4. EMOOTIOT (II premissi), väittämät 22 - 30

B) TAUSTATIEDOT

Sukupuoli: nainen, mies (rasti)

Ikä (avoin)

Ohjautuminen pajalle (rasti)

- työvoimatoimisto, työvoiman palvelukeskus, peruskoulu, ammattioppilaitos, ammattikorkeakoulu, sosiaalitoimi, muu (mikä - avoin)

Koulutustausta (rasti)

- peruskoulu ilman, peruskoulu, lukio, ammatillinen 2. aste, ammattikorkeakoulu, yliopisto

C) MITÄ VIELÄ HALUAISIT SANOA, KOMMENTTEJA (avoin)

Kiitos vastauksestasi.

SAATE

1.6.2010

Hyvä Voima-hankkeeseen osallistuva pajanuori

Opiskelen työni ohessa Kymenlaakson ammattikorkeakoulussa, suoritan sosiaali- ja terveysalan ylempää ammattikorkeakoulututkintoa terveyden edistämisen koulutusohjelmassa. Teen opintoihini kuuluvaa tutkimusta valokuvauksen käytöstä henkilökohtaisessa valmentamisessa työpajanuorten voimaantumisessa.

Tässä tutkimuksessa selvitetään kokemuksia voimaannuttavasta valokuvausmenetelmästä. Kysely sisältää väittämiä valokuvaustilanteista sekä niiden aikana tapahtuvasta eri voimaantumisen kokemuksista.

**Vastaa valitsemalla vaihtoehto tai kirjoita vastauksesi sille tarkoitettuun tilaan.
Lähetä kyselylomake lopuksi tutkijalle.**

Kyselylomake tehdään luottamuksellisesti ja nimettömänä. Vastaukset ja tulokset esitellään niin, ettei yksittäistä vastaajaa voida tunnistaa.

Tutkimustyötäni ohjaa yliopettaja Marja-Leena Kauronen Kymenlaakson ammattikorkeakoulusta. Tutkimustuloksia tullaan hyödyntämään pajatoiminnan sisällön ja menetelmien kehittämisessä.

Lämmin kiitos avustasi,

Virpi Jonsson

työpajajohtaja

Kotkan – Haminan seudun koulutuskuntayhtymä, Rannikkopajat

Nuorten suostumus. Minulle on selvitetty tutkimuksen tarkoitus ja toteutustapa.

Suostun osallistumaan Rannikkopajojen Voima-hankkeeseen ja kyselytutkimukseen, jota käytetään Valokuvausmenetelmän käyttö henkilökohtaisessa valmentamisessa työpajanuorten voimaantumisessa -tutinnan aineistona.

Nuoren nimi _____

allekirjoitus ja pvm (pp/kk 2010)

VOIMA-HANKE

Kotkan - Haminan seudun koulutuskuntayhtymä, RANNIKKOPAJAT
Kehitetty uusi innovatiivinen työmenetelmä nuorten työpajalle.

Selvitetty miten paju-uoret kokevat valokuvausmenetelmän ja kuvaamisen voimaantumiskokemuksena.

Voima-hankeen tutkimus on toteutettu osana Kymenlaakson ammattikorkeakoulun Voi hyvin nuori -hanketta, jonka tavoitteena on selvittää alueen nuorten aikuisten hyvin- ja pahoinevoinnin toimenpiteitä elämäntilannetta parantamiseksi.

OSALLISTUJAT

Voima-hankkeeseen osallistui 13 paju-uorta kahdeksan ryhmässä. Ensimmäinen ryhmä aloitti huhtikuussa 2010 ja toinen ryhmä syyskuussa 2010. Valokuvausprosessi kesti n. kaksi kuukautta ja sisälsi neljä kuvauskertaa pienryhmissä, aloitustapaamisen ja lopputyön katselutapaamisen koko ryhmän kanssa. Hankkeen loppuraporttina oli yhteinen valokuvausnäyttely helmikuussa 2011.

Hankkeen ohjajana toimi työpajohtaja Leila Katajameri.

TUTKIMUKSEN VIITEKEHYKYS

Tutkimusmenetelmänä käytettiin voimaantumisen ja kaksisuuntaisen oppimisen teorioita.

Argyriksen (1985) mukaan *kaksisuuntaisessa oppimisessä* oppimiskyky on parhaimmillaan vuorovaikutustilanteissa, jossa on käsitetty arvoja ja asennetta. Nuori luottaa omiin kykyihinsä ja hänen itsetuntonsa kasvaa. Sopivassa ympäristössä tapahtuva dialogi opettaa ottamaan laasteita vastaan myös myöhemmin elämänsä aikana.

Siitosen (1995) mukaan *voimaantumisen* on yksilön sisäinen prosessi. Sisäinen voimaantumisen vapauttaa yksilön voimavaroja. Yksilö, joka on saavuttanut sisäisen voimaantumisen, heijastaa myönteisyyttä. Tämän taustalla on luottamuskas ilmapiiri ja arvostuksen kokeminen.

Tutkimuksessa on käytetty

voimaantumisteorian kolmea *premissiä*, jossa voimaantumisen on ihmisestä itsestään lähtevä prosessi. Prosessissa jäsenyvät päämäärät, kyvykkömyykset, kontekstiasemukset ja emootiot sekä näiden sisäiset suhteet.

Savolaisen (2007) mukaan voimaantumisen löydetään merkityksiä niille asioille, joita halutaan valokuvan keinoin tehdä näkyväksi tai vahvistaa. *Voimaantumisen* valokuvausprosessin tarkoitus on antaa lupa luovuuteen, oman osaamisen esittämistä muille ihmisille, samalla se opettaa omien taitojen kuuntelemista. Voimaantumista tapahtuu, kun osallistujat löytävät itsestään ja toisistaan ilmaisuvoimaa, osaamista ja tunnetta siitä, että voivat omalla työllään myös vaikuttaa muihin ja vahvistaa toistensa voimaantumista.

TUTKIMUSMENETELMÄ

Tutkimusmenetelmänä käytettiin kolmea menetelmää, jotka ovat työpajohtajan haastattelu ja puivakarjamerkinat sekä nuorten kysely.

Tutkimusmenetelmäksi valittiin sekä kvantitatiivinen että kvalitatiivinen tutkimusmenetelmä, koska tällä tavalla voidaan parhaiten selvittää nuorten voimaantumisen kokemukset.

TUTKIMUKSEN TULOKSET JA HYÖDYT

Nuorten kysely osoittaa, että suurin osa nuorista piti voimaantumista valokuvausprosessia melko hyvänä tai erittäin hyvänä.

Nuoret pääasiassa tiesivät, mitä halusivat. He ottivat vastusta itsestään sekä muista ryhmäläisistä. Prosessin onnistuminen vaati myös nuorelta uutta ja erilaisia tapoja katsoa asioita. Nuoret tekivät matkan itsensä ja löysivät sisäisen voiman. Yhteinen henki, arvot sekä yhteinen tapa toimia kyettiin yhdessä.

Nuorten itäntäkyky ja itsetuntonsa kehittivät prosessin aikana. Nuoret saivat onnistumisen kokemuksia ja arvostivat itseään enemmän.

Nuori

"Lähden hyvin varovaisesti juttuun mukaan ja olen aidosti ihmeissani että kestin loppaan asti. En äkinä ole tykännyt olla valokuvattavana. Mitulla on ollut ja on paljon itsetunto-ongelmia joku varmasti vaikuttaa siihen kun on vapautsi voikeltäytyä tommoisissa tilanteissa. Se että mustakin sai hyviä kuvia varmasti auttaa myöhemmin olemaan kameran ja ohia ihmisenkin edessä."

Valokuvausprosessi oli nuorelle tärkeä. Häntä arvostetaan, häntä halutaan kuvata, hänen kuvansa ikuistetaan, hän tuntee arvokkuutta, ennen kaikkea hän uskalsi heittäytyä ja ylittää rajansa.

Työpajohtaja:

"Tärkeitä asioita kutsutaan, joita mitä voidaan katsoa jälkeekin päin ja halutaan maistaa ne. Kun kuvaan sinua niin se tarkoittaa että olet tärkeä, arvokas ja muistamisen arvoisa."

Tutkimustulokset, nuorien kokemukset ja valokuvat osoittavat, että nuoret tuusivat voimaantumisen kokemuksi ja valokuvausmenetelmää voidaan käyttää jatkossa nuorten työpajoitamisinnassa.

TUTKIMUKSEN TOTEUTTAJA

Työpajohtaja Virpi Jussinen, Terveyden edistämisen kehittämissuunnitelman (KEM) ohjelmajohtaja